

*Výroční zpráva o činnosti a hospodaření
Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí, v.v.i.
za rok 2014*

Obsah

Charakteristika VÚPSV, v.v.i.	5
1. Informace o složení orgánů VÚPSV, v.v.i. a o jejich činnosti	5
2. Informace o změnách zřizovací listiny	8
3. Hodnocení hlavní činnosti VÚPSV, v.v.i.	8
3.1 Shrnutí hlavních poznatků získaných při řešení jednotlivých studijních okruhů	9
3.1.1 Přehledové, teoreticko-metodologické a komparativní studie o sociálních politikách v zemích EU, popř. OECD	9
3.1.2 Přehledové studie o společných sociálních agendách v zemích EU	12
3.1.3 Dlouhodobé sledování a hodnocení procesu utváření ceny práce	14
3.1.4 Dlouhodobé monitorování problematiky sociální diferenciac a marginalizace, sociálního vyloučení a chudoby, stejně jako i vybraných opatření, která napomáhají jejich předcházení a omezení	19
3.1.5 Dlouhodobé sledování a hodnocení faktorů, které způsobují nerovnováhy na trhu práce, a hodnocení opatření, která tyto nerovnováhy odstraňují	22
3.1.6 Monitorování procesů migrace a politik integrace cizinců na trhu práce a ve společnosti	28
3.1.7 Hodnocení politiky sociálních služeb v širší perspektivě	35
3.1.8 Hodnocení trendů demografického vývoje a možností rodinné politiky v návaznosti na další veřejné politiky čelit jeho sociálním dopadům	42
3.1.9 Hodnocení trendů v rozvoji kapacity veřejné správy a vládnutí ve vztahu k sociální politice	45
3.1.10 Monitorování vývoje sociálního dialogu a pracovních podmínek	48
3.2 Zajištění knihovnicko-informačních služeb pro veřejnost a související aktivity	50
3.3 Prezentace získaných poznatků na konferencích a seminářích	53
3.4 Prezentace získaných poznatků v odborném tisku	55
4. Informace o předpokládaném vývoji činnosti VÚPSV, v.v.i. v r. 2015	55
5. Informace o kontrolách provedených v r. 2014	55
6. Informace o opatřeních k odstranění nedostatků v hospodaření a zpráva o splnění opatření k odstranění nedostatků uložených v r. 2013	56
7. Stanoviska Dozorčí rady VÚPSV, v.v.i.	56
8. Údaje z řádné účetní uzávěrky, výrok auditora	56
Přílohy	
Příloha č. 1 Opatření o změně zřizovací listiny VÚPSV, v.v.i.	57

Příloha č. 2 Opatření o úplném znění zřizovací listiny VÚPSV, v.v.i.....	61
Příloha č. 3 Stanovisko Rady VÚPSV, v.v.i. k vyřazení časopisu FÓRUM sociální politiky ze Seznamu recenzovaných neimpaktovaných periodik vydávaných v ČR	67
Příloha č. 4 Anotace publikací vydaných VÚPSV, v.v.i. v r. 2014.....	72
Příloha č. 5 Statistické údaje dokumentující činnost oddělení knihovnicko-informačních služeb v roce 2014	77
Příloha č. 6 Přehled publikační činnosti pracovníků VÚPSV, v.v.i. v roce 2014	78
Příloha č. 7 Přehled o účasti pracovníků VÚPSV, v.v.i. na seminářích a konferencích, kde v r. 2014 prezentovali získané poznatky	81
Příloha č. 8 Přehled projektů řešených v r. 2015	86
Příloha č. 9 Stanoviska Dozorčí rady VÚPSV, v.v.i.....	89
Příloha č. 10 Zpráva o činnosti Dozorčí rady VÚPSV, v.v.i. v r. 2014.....	93
Příloha č. 11 Ověření účetní závěrky, výrok auditora	97

Výroční zpráva o činnosti a hospodaření Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí, v.v.i. za rok 2014

Charakteristika VÚPSV, v.v.i.

VÚPSV, v.v.i. je vědeckovýzkumná organizace s působností na území České republiky založená zřizovací listinou MPSV ČR. Hlavním cílem vědeckovýzkumné činnosti VÚPSV, v.v.i. je přispívat k poznání a k prognózování sociálně-ekonomického rozvoje společnosti a připravovat podklady a doporučení pro orgány státní správy, zejména MPSV, a to na základě využití jak aplikovaného, tak i základního výzkumu. Vědeckovýzkumná činnost VÚPSV, v.v.i. je zaměřena především na dvě tematické oblasti:

- oblast práce, zahrnující především výzkum otázek politiky zaměstnanosti, trhu práce, rozvoje lidských zdrojů, otázek příjmové a mzdové politiky, pracovních podmínek, sociálního dialogu a kolektivního vyjednávání,
- oblast sociální, zahrnující především výzkum problematiky důchodového a nemoženského pojištění, státní sociální podpory a sociální pomoci, otázek rodinné politiky a rovných příležitostí, demografického vývoje, vývoje sociální struktury, životních podmínek a životní úrovně.

Neodílnou součástí výzkumu jsou porovnání mezinárodních ukazatelů zaměstnanosti a sociální politiky, významnou činností ústavu tvoří zpracovávání rešerší domácí i zahraniční literatury.

Při plnění svých úkolů VÚPSV, v.v.i. úzce spolupracuje s orgány státní správy, samosprávy, organizacemi odborů a zaměstnavatelů, nestátními neziskovými organizacemi, univerzitními pracovišti a dalšími vědeckými a výzkumnými institucemi, a to nejen v České republice, ale i v zahraničí.

Vedle vědeckovýzkumné činnosti VÚPSV, v.v.i. rozvíjí odborné poradenství, konzultace a informační činnost ve všech oblastech svého působení. Poradenský a informační systém VÚPSV, v.v.i. navazuje bezprostředně na výsledky výzkumu. Na podporu vlastní výzkumné činnosti a pro potřeby vědecké veřejnosti a občanů rozvíjí VÚPSV, v.v.i. soustavnou dokumentační, rešeršní a ediční činnost a kontinuálně rozšiřuje odbornou knihovnu.

1. Informace o složení orgánů VÚPSV, v.v.i. a o jejich činnosti

V souladu se zákonem č. 341/2005 Sb., o veřejných výzkumných institucích, v platném znění, jsou orgány VÚPSV, v.v.i. Rada VÚPSV, v.v.i. a Dozorčí rada VÚPSV, v.v.i.

Členy **Rady VÚPSV, v.v.i.** k 31. prosinci 2014 jsou:

- z řad zaměstnanců VÚPSV, v.v.i.
  - Ing. Martin Holub, Ph.D.
  - Mgr. Jaromíra Kotíková
  - Mgr. Aleš Kroupa

- doc. Ing. Ladislav Průša, CSc.
- Ing. Miroslava Rákoczyová, Ph.D.
- prof. PhDr. Tomáš Sirovátka, CSc.
- PhDr. Kamila Svobodová, Ph.D.
- Ing. Jan Vlach
- z řad odborníků z jiných právnických osob
  - doc. Ing. Marie Dohnalová, CSc., vedoucí katedry studií občanské společnosti Fakulty humanitních studií Karlovy univerzity, Praha
  - prof. JUDr. Vilém Kahoun, Ph.D., proděkan Zdravotně sociální fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích
  - PhDr. Zdenka Mansfeldová, CSc., zástupkyně ředitele Sociologického ústavu Akademie věd ČR, Praha
  - Ing. Petr Víšek, ředitel Národního centra sociálních studií, Praha

V hodnoceném období se Rada VÚPSV, v.v.i. sešla celkem na třech řádných zasedáních, jedno zasedání se uskutečnilo per rollam. Na těchto jednáních Rada VÚPSV, v.v.i.:

- projednala a schválila "Stanovisko Rady VÚPSV, v.v.i. k vyřazení časopisu FÓRUM sociální politiky ze seznamu recenzovaných neimpaktovaných periodik vydávaných v ČR" (viz příloha č. 3) a odeslání tohoto stanoviska místopředsedovi vlády pro vědu, výzkum a inovace panu MVDr. Pavlu Bělobrádkovi, Ph.D., MPA,
- projednala a schválila organizační změnu (zrušení pozice obchodně ekonomického náměstka) z důvodu nenaplnění očekávaných výsledků dané pozice,
- projednala a schválila Výroční zprávu o činnosti a hospodaření VÚPSV, v.v.i. za rok 2013,
- projednala a schválila finanční zajištění výzkumné činnosti VÚPSV, v.v.i. na rok 2014,
- projednala a schválila návrh plánu výzkumné činnosti VÚPSV, v.v.i. na rok 2014, vč. jeho aktualizace,
- projednala a schválila zapojení VÚPSV, v.v.i. do grantových projektů vyhlašovaných jednotlivými ústředními orgány státní správy i dalšími organizacemi a řešení projektů na základě Dodatků č. 7-10 ke smlouvě mezi MPSV a VÚPSV, v.v.i. o další činnosti k podpoře výkonu a úkolů státní správy ve smyslu zákona č. 341/2005 Sb., o veřejných výzkumných institucích, ve znění pozdějších předpisů.

Členy **Dozorčí rady VÚPSV, v.v.i.** k 31. prosinci 2014 jsou:

- Ing. Štefan Duháň,
- Ing. Petra Chmelíková,
- Mgr. Kateřina Jirková,
- Mgr. Bedřich Myšička,
- Mgr. Petr Nečina,
- Zuzana Krejčíková,

- Ing. Jan Škorpík.

V hodnoceném období se Dozorčí rada VÚPSV, v.v.i. sešla na dvou zasedáních, na kterých:

- projednala a schválila Výroční zprávu o činnosti a hospodaření VÚPSV, v.v.i. za rok 2013,
- projednala a schválila Zprávu o činnosti Dozorčí rady za r. 2013,
- projednala a schválila návrh plánu výzkumné činnosti VÚPSV, v.v.i. na r. 2014, vč. jeho aktualizace,
- projednala a schválila návrh rozpočtu VÚPSV, v.v.i. na r. 2014, vč. jeho aktualizace.

Ředitel VÚPSV, v.v.i. zřídil v uplynulém období na základě doporučení Rezortní hodnotící komise **Vědeckou radu VÚPSV, v.v.i.** jako svůj poradní orgán. K 31. prosinci 2014 jsou členy Vědecké rady VÚPSV, v.v.i.:

- Mgr. Daniel Gerbery, Ph.D. výzkumný pracovník Inštitútu pre výzkum práce a rodiny v Bratislavě,
- PhDr. Běla Hejná, ředitelka sekretariátu předsedy vlády ČR,
- ing. Jiří Horecký, Ph.D., prezident Unie zaměstnavatelských svazů a prezident Asociace poskytovatelů sociálních služeb ČR,
- doc. JUDr. Iva Chvátalová, CSc., vedoucí katedry právních disciplín a veřejné správy Metropolitní univerzity v Praze,
- Mgr. Zdeněk Janíček, vedoucí referátu sociálních věcí Městského úřadu v Břeclavi,
- doc. Ing. Lucie Kozlová, CSc., katedra sociální práce Zdravotně sociální fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích,
- prof. Ing. Vojtěch Krebs, CSc., proděkan Národohospodářské fakulty Vysoké školy ekonomické v Praze,
- Mgr. Aleš Kroupa, náměstek ředitele VÚPSV, v.v.i. pro vědu a výzkum,
- doc. Ing. Jitka Langhamrová, CSc., vedoucí katedry demografie Vysoké školy ekonomické v Praze,
- doc. Ing. Ladislav Průša, CSc., ředitel VÚPSV, v.v.i.,
- prof. Ing. Antonín Slaný, CSc., děkan Ekonomicko-správní fakulty Masarykovy univerzity v Brně,
- JUDr. Zbyněk Trojan, prorektor The Free Swiss University of St. George's, Praha,
- Mgr. Pavel Wiener, manažer projektu "Přátelská místa", Český červený kříž,
- prof. Ing. Milan Žák, CSc., rektor Vysoké školy ekonomie a managementu v Praze.

V souladu se svým statutem Vědecká rada VÚPSV, v.v.i. ve sledovaném období projednala a schválila:

- Výroční zprávu o činnosti a hospodaření VÚPSV, v.v.i. v r. 2013,
- Návrh plánu výzkumné činnosti VÚPSV, v.v.i. na r. 2014.

V návaznosti na měnící se podmínky hodnocení výsledků vědy a výzkumu byla k 1. prosinci 2008 koncipována **Ediční vědecká rada VÚPSV, v.v.i.**, k 31. prosinci 2014 jejími členy byli:

- Ing. Martin Holub, Ph.D., VÚPSV, v.v.i.,
- Ing. Robert Jahoda, Ph.D., Masarykova univerzita, Brno,
- Ing. Miriam Kotrusová, Ph.D., Univerzita Karlova, Praha,
- Ing. Jan Mertl, Ph.D., Vysoká škola finanční a správní, Praha,
- Ing. Jan Molek, CSc., Jihočeská univerzita, České Budějovice,
- doc. Ing. Olga Poláková, CSc., Metropolitní univerzita, Praha,
- doc. Ing. Ladislav Průša, CSc., VÚPSV, v.v.i.,
- Ing. David Prušvic, Ph.D., Ministerstvo financí ČR.

Ve sledovaném období proběhla celkem dvě jednání Ediční vědecké rady, na kterých rada:

- projednala a schválila realizaci plánu ediční činnosti VÚPSV, v.v.i. v r. 2013,
- projednala a schválila rámcový plán ediční činnosti VÚPSV, v.v.i. na r. 2014.

2. Informace o změnách zřizovací listiny

V návaznosti na změnu sídla VÚPSV, v.v.i. "Opatření o změně zřizovací listiny Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí, v.v.i., IČ 45773009" (č.j. MPSV 2014-57572-321/1 ze dne 15. září 2014 – viz příloha č. 1).

Následně MPSV vydalo "Opatření o úplném znění zřizovací listiny Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí, v.v.i., IČ 45773009" (č.j. MPSV 2014-72988/321 ze dne 18. listopadu 2014 - viz příloha č. 2).

3. Hodnocení hlavní činnosti VÚPSV, v.v.i.

V r. 2014 byl vodítkem vědeckovýzkumné činnosti VÚPSV, v.v.i. "Plán výzkumné činnosti na r. 2014". Plán byl zaměřen na řešení aktuálních otázek vývoje sociálního systému v naší zemi s přihlédnutím k prioritám vedení ministerstva práce a sociálních věcí v tomto období. Jeho východiskem byl materiál "Dlouhodobý koncepční rozvoj VÚPSV, v.v.i. v letech 2011-2017".

Vědeckovýzkumná činnost VÚPSV, v.v.i. byla stejně jako v předcházejícím období zaměřena především na tyto tematické oblasti:

- oblast práce, zahrnující především výzkum otázek politiky zaměstnanosti, trhu práce, rozvoje lidských zdrojů, otázek příjmové a mzdové politiky, nákladů práce, pracovních podmínek, sociálního dialogu a kolektivního vyjednávání,
- oblast sociální, zahrnující především výzkum problematiky důchodového a nemocenského pojištění, státní sociální podpory a sociální pomoci, vývoje sociální struktury, životních podmínek a životní úrovně,
- oblast rodiny a sociálních souvislostí demografického vývoje, zahrnující především otázky koncipování rodinné politiky, podpory rodin s dětmi a života ve stáří, harmonizace rodiny a zaměstnání a rovných příležitostí.

3.1 Shrnutí hlavních poznatků získaných při řešení jednotlivých studijních okruhů¹

V souladu se schváleným materiálem "Dlouhodobý koncepční rozvoj VÚPSV, v.v.i. v letech 2011-2017" byla pozornost věnována studiu v následujících výzkumných okruzích:

- přehledové, teoreticko-metodologické a komparativní studie o sociálních politikách v zemích EU, popř. OECD,
- přehledové studie o společných sociálních agendách v zemích EU,
- dlouhodobé sledování a hodnocení procesu utváření ceny práce,
- dlouhodobé monitorování problematiky sociální diferenciaci a marginalizace, sociálního vyloučení a chudoby, stejně jako i vybraných opatření, která napomáhají jejich předcházení a omezení,
- dlouhodobé sledování a hodnocení faktorů, které způsobují nerovnováhy na trhu práce a hodnocení opatření, která tyto nerovnováhy odstraňují,
- monitorování procesů migrace a politik integrace cizinců na trhu práce a ve společnosti,
- hodnocení politiky sociálních služeb v širší perspektivě,
- hodnocení trendů demografického vývoje a možností rodinné politiky v návaznosti na další veřejné politiky čelit jeho sociálním dopadům,
- hodnocení trendů v rozvoji kapacity veřejné správy a vládnutí ve vztahu k sociální politice,
- monitorování vývoje sociálního dialogu a pracovních podmínek.

3.1.1 Přehledové, teoreticko-metodologické a komparativní studie o sociálních politikách v zemích EU, popř. OECD

V rámci této oblasti byla v r. 2014 pozornost věnována problematice:

- analýza způsobu zabezpečení osob, které se z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu existujícího již před 18. rokem věku nemohly soustavně připravovat k pracovnímu uplatnění a po dosažení 18 let věku si nemohou zajistit příjmy ekonomickou aktivitou (výdělečnou činností, prací),
- souběh pracovních příjmů a výdělečné činnosti ve vybraných zemích.

V rámci projektu **Analýza způsobu zabezpečení osob, které se z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu existujícího již před 18. rokem věku nemohly soustavně připravovat k pracovnímu uplatnění a po dosažení 18 let věku si nemohou zajistit příjmy ekonomickou aktivitou** se ukázalo, že podle článku č. 30 Listiny základních práv a svobod má každý občan České republiky právo na přiměřené hmotné zabezpečení ve stáří a při nezpůsobilosti k práci, stejně jako při ztrátě živitele. Zajištění tohoto práva při nezpůsobilosti k práci je obecně pokryto invalidními důchody, nicméně existuje specifická skupina osob, které z důvodu svého těžkého zdravotního postižení, které existuje již před dosažením 18. roku věku

---

¹ anotace všech monografií jsou uvedeny v příloze č. 4, jejich úplné znění je k dispozici na www.vupsv.cz

(vrozené postižení nebo postižení, které nastalo v souvislosti s porodem nebo po porodu nebo během dětského věku, a to nejdéle do 18 let věku), nemohou být nikdy ekonomicky aktivní (jde tedy o trvalý stav). Tato skutečnost je může z účasti na invalidním pojištění vyloučit, protože nesplní minimální dobu pojištění, která je v mnoha případech při přiznání invalidního důchodu zkoumána a vyžadována. Vystává tak otázka, jak jsou těmto osobám zaručena jejich práva na přiměřené hmotné zabezpečení při nezpůsobilosti k práci.

V případě, že takovéto zdravotně postižené osoby nárok na invalidní důchod mají, vystává otázka, v jaké výši jim invalidní důchod náleží. Specifičnost této skupiny spočívá totiž zejména v tom, že u ní neexistuje žádná předchozí příjmová historie a je tedy otázkou, v jakém rozsahu mají být tyto osoby zabezpečeny, tj. především jakou výši zabezpečení lze v tomto ohledu považovat za přiměřenou tak, aby naplnila výše uvedený článek č. 30.

Výzkum proto přináší srovnání způsobu zabezpečení těchto osob z mezinárodního pohledu a zjištění způsobu stanovení výše takového zabezpečení. Monografie detailně popisuje způsob zabezpečení (tj. především právní rámec včetně jeho vývoje za posledních 10 let, v rámci kterého je plnění zajištěno, a také výši plnění, a to jak finanční tak nefinanční, způsob stanovení výše takového plnění, zajištění osob v případě migrace z dané země do jiné země EEA) výše uvedených osob v 18 vybraných zemích EEA.

V devíti ze zkoumaných zemí mají zdravotně postižené osoby, jejichž invalidita vznikla před 18. rokem života a neumožnila jim výdělečnou činnost, nárok na invalidní důchod. V těchto zemích jsou pro takto postižené osoby většinou zmírněny podmínky nároku na důchod, spočívající v odpuštění minimální doby pojištění potřebné pro získání nároku na starobní důchod. Při stanovení výše invalidního důchodu pro tyto osoby se ve čtyřech zemích vychází z hodnoty minimálního důchodu, ve dvou zemích je výše stanovena administrativně vládou, ve dvou se pak invalidní důchod počítá standardním způsobem a jako příjmy zdravotně postižené osoby jsou uvažovány průměrné mzdy v ekonomice. V jedné zemi je výše invalidního důchodu pro takto zdravotně postiženou osobu rovna průměrné mzdě v ekonomice.

V ostatních zemích pak mají takové osoby nárok na sociální dávky, buď ze systému zajištění minimálního příjmu - životního minima či ze speciálních systémů sociální podpory a pomoci. Výše těchto dávek je ve třech případech odvozena od životního minima, v jednom případě od průměrné mzdy v ekonomice, ve třech případech stanovena paušálně a ve dvou případech se odvíjí od invalidního důchodu.

Politiky týkající se zdravotně postižených osob jsou víceméně stabilní a v posledních letech nedochází k výrazným změnám. V jedenácti sledovaných zemích nedošlo v posledních 10 letech k žádné změně, ve Švédsku to bylo v roce 2003. Francie svůj systém změnila v roce 2005, Rumunsko a Španělsko v roce 2006, Kypr v roce 2007. Finsko zavedlo v roce 2011 tzv. garantovaný důchod, který náleží i zdravotně postiženým osobám, na Slovensku došlo v roce 2014 ke změně způsobu výpočtu výše invalidního důchodu, aby se zabránilo zneužívání této dávky, a v Estonsku dojde ke komplexní změně zabezpečení osob se zdravotním postižením v roce 2016.

V rámci projektu **Analýza možnosti souběhu výplaty (starobního i invalidního) důchodu a příjmu z výdělečné činnosti v zemích nepokrytých standardizovaným sběrem informací v rámci databází MISSOC a MISSCEO** se potvrdilo, že plynulý odchod z ekonomické aktivity je jedním z typů chování, který zvyšuje ekonomickou nezávislost seniorů, přispívá k přirozenému předávání zkušeností a dovedností mezi generacemi a díky prodloužení ekonomické aktivity občanů vede ke zvýšení příjmů veřejných rozpočtů. Růst průměrného věku ukončení ekonomické

aktivity a vyšší participace osob v důchodovém věku na trhu práce může sehrát významnou úlohu při zajištění dlouhodobé finanční udržitelnosti důchodového systému v České republice. Jedním z důležitých předpokladů plynulosti přechodu z ekonomické aktivity do neaktivity je možnost kombinace pobírání důchodu při výdělečné činnosti. Polemika o postavení pracujících důchodců označující tuto skupinu občanů za neoprávněně zvýhodněnou přechodně vedla ke zrušení možnosti uplatnění slevy na poplatníka pro všechny výdělečně činné starobní důchodce. Jedním z argumentů proti uvolněnému režimu souběhu výdělečné činnosti a starobního důchodu zavedenému od roku 2010 bylo i tvrzení, že v zahraničí taková úprava běžná není. VÚPSV proto v roce 2014 podnikl výzkum zaměřený na zmapování situace v dalších vyspělých zemích. Při přípravě projektu se ukázalo, že předmětná problematika v členských zemích EU a Rady Evropy je relativně podrobně zpracována v rámci pravidelně aktualizované databáze MISSOC. Cílem výzkumu se proto v souladu s přáním zadavatele stalo pokrytí této problematiky zejména v USA, v zemích Latinské Ameriky, Japonsku a v jihovýchodní Asii. Závěrečná zpráva proto mapuje možnosti souběhu důchodu s výdělečnou činností v Argentině, Brazílii, Chile, Kolumbii, Kostarice, Mexiku, Panamě, Salvadoru, Spojených státech, Uruguayi. Z Asie jsou zastoupeny Čína, Hong Kong, Indie, Indonésie, Japonsko, Korea, Malajsie, Singapur, Taiwan, Thajsko, Vietnam.

Lze konstatovat, že ve všech zemích, kde je základní důchodové zabezpečení poskytováno v rámci příspěvkově definovaného schématu, je režim souběhu výdělečné činnosti a pobírání dávky starobního důchodu zcela uvolněn. To platí i pro pobírání předčasného důchodu. V řadě těchto zemí po přiznání důchodu již ekonomicky aktivní osoba nehradí příspěvky na důchodové zabezpečení. Pro země, kde je důchodová dávka poskytována z dávkově definovaných schémat (jako je tomu i v České republice), nalezneme státy s volným režimem umožňujícím neomezený souběh důchodu a výdělečné činnosti i státy, kde je výplata důchodu v případě souběžné výdělečné činnosti omezena nejružnějšími podmínkami. Regulace se v takových zemích navzájem odlišují a v jejich uplatnění nelze vystopovat vazbu na další charakteristiky důchodového zabezpečení. Nejčastěji je plná výplata důchodové dávky podmíněna nepřekročením určité výše příjmu z výdělečné činnosti. V některých státech je třeba pro získání nároku na důchod ekonomickou činnost ukončit, ale po přiznání důchodu není již souběh výplaty dávky s výdělečnou činností regulován. V jiných státech je uplatňována podmínka věku, kdy bývá možnost výdělečné činnosti v souběhu s pobíráním důchodu uvolňována s rostoucím věkem (jak je to například v Koreji). Obecně lze konstatovat, že přísnější režim platí s ohledem na pobírání předčasných důchodů, které v řadě zemí výdělečnou činnost zcela vylučuje (Argentina, Indie) nebo omezuje (Spojené státy), ačkoli po překročení statutárního důchodového věku souběh s důchodem omezen není. Zároveň tam, kde je obecně možnost výdělečné činnosti v době pobírání důchodu omezena, platí často pro předčasný důchod přísnější omezení (Japonsko). I mezi státy s dávkově definovaným základním důchodovým schématem však existuje řada případů zcela volného režimu včetně neomezeného souběhu výdělečné činnosti s předčasným důchodem (např. Brazílie, Vietnam, Thajsko).

V několika zemích platí s ohledem na předmětnou problematiku pro některé skupiny obyvatel odlišný režim. Nejčastěji je tomu tak u zaměstnanců ve veřejném sektoru, zejména v centrálních státních orgánech a v případech, kdy jsou tyto osoby zabezpečeny na stáří zvláštním schématem. Taková speciální schémata většinou souběh vyplácení dávky a pokračování v zaměstnání nedovolují. Například v Uruguayi dovoluje zákon výplatu důchodu výdělečně činným osobám pouze v některých odvětvích soukromého sektoru. Osoby samostatně výdělečně činné v zásadě podléhají stejným pravidlům jako zaměstnanci v soukromé sféře.

Z provedené komparativní analýzy sledovaných zemí a z jejich porovnání se zeměmi pokrytými databází MISSOC tedy vyplývá, že současná legislativní úprava souběhu

výdělečné činnosti a výplaty starobního důchodu v České republice v mezinárodním kontextu nijak nevybočuje.

3.1.2 Přehledové studie o společných sociálních agendách v zemích EU

V rámci této oblasti byla v r. 2014 pozornost věnována zejména těmto problémovým okruhům:

- analýza věcného a právního vymezení statusu osoby se zdravotním postižením, statusu osoby zdravotně znevýhodněné a způsobu zvýšené ochrany těchto osob na trhu práce v systému zaměstnanosti v některých zemích EU,
- monitoring změn v zahraničních důchodových systémech.

Cílem projektu **Analýza věcného a právního vymezení statusu osoby se zdravotním postižením, statusu osoby zdravotně znevýhodněné a způsobu zvýšené ochrany těchto osob na trhu práce v systému zaměstnanosti v některých zemích EU** bylo popsat, jak jsou pro účely zaměstnanosti ve vybraných evropských zemích věcně a právně vymezeny okruhy osob se zdravotním postižením, kterým je na trhu práce poskytována zvýšená pomoc a ochrana. Sledována byla situace v Belgii (ve Valonském regionu), Dánsku, Finsku, Francii, Německu, Nizozemsku, Norsku, Polsku, Rakousku, Slovensku, Švédsku a ve Velké Británii, pro srovnání byl zařazen i popis systému v České republice.

Hlavním záměrem projektu bylo postihnout způsoby řešení dané problematiky v jednotlivých sledovaných zemích s cílem zjistit, kdo je pro účely politiky zaměstnanosti a zaměstnávání osob se zdravotním postižením považován za osobu se zdravotním postižením, na základě jakých kritérií je osoba za osobu se zdravotním postižením uznána, který orgán posuzuje a kdo rozhoduje, zda se pro účely zaměstnanosti a podpory zaměstnávání jedná o osobu se zdravotním postižením apod. V této souvislosti bylo také zkoumáno, zda je zahraniční pojetí osoby se zdravotním postižením v oblasti zaměstnanosti svébytné nebo zda se vychází z toho, že byla osoba uznána za osobu se zdravotním postižením v jiném systému. Zvláštní pozornost pak byla věnována otázce, zda v zahraničních systémech existuje obdoba české kategorie osoby zdravotně znevýhodněné. Součástí monografie bylo i vypracování přehledu opatření a nástrojů na podporu zaměstnanosti osob se zdravotním postižením ve sledovaných zemích.

Souhrnně lze konstatovat, že systémy jednotlivých sledovaných zemí odrážejí různorodé přístupy k dané problematice. Zdravotní postižení pro účely pracovní integrace je pojímáno jako omezení možností nebo schopností vykonávat pracovní či výdělečnou činnost, účastnit se pracovního života, participovat na životě ve společnosti, popř. zvládat záležitosti každodenního života v důsledku zhoršení zdravotního stavu. Definice zdravotního postižení, popř. osoby se zdravotním postižením v oblasti zaměstnanosti vycházejí v některých zemích ze specifické legislativy týkající se osob se zdravotním postižením, někde jsou součástí obecných právních předpisů v oblasti zaměstnanosti nebo antidiskriminační legislativy. V některých případech je zdravotní postižení vázáno na přiznání invalidity. V Dánsku a Nizozemsku formální definice zdravotního postižení neexistuje. Pokud se podařilo zjistit, obdoba kategorie osoby zdravotně znevýhodněné, jak je pojímána v ČR, ve sledovaných zemích neexistuje.

V procesech posuzování a hodnocení zdravotního postižení pro účely politiky zaměstnanosti existuje mezi jednotlivými zeměmi řada rozdílů. Bývají posuzovány dopady zdravotního postižení na schopnost vykonávat pracovní nebo výdělečnou činnost nebo na možnost pracovní integrace postižené osoby, popř. se hodnotí šířeji pojaté dopady

na každodenní život. V některých zemích se berou v úvahu čistě medicínské aspekty, jinde se dopady hodnotí i s ohledem na širší charakteristiky posuzované osoby, jako je např. vzdělání, druh vykonávané práce, rehabilitační možnosti, možnosti získat nebo udržet si zaměstnání apod. V určitých případech se přihlíží i k názorům, plánům a přáním postižené osoby. Posuzování a hodnocení provádějí v některých systémech pouze lékaři, v jiných jsou k tomu kompetentní multidisciplinární týmy. Součástí hodnocení někde bývá i stanovení další profesní orientace a možného vývoje postižené osoby z hlediska pracovní integrace, popř. návrh opatření ke kompenzaci postižení.

Na podporu zaměstnávání osob se zdravotním postižením jsou ve sledovaných zemích zavedeny systémy různých opatření a nástrojů, které mají za cíl jednak umožňovat nebo usnadňovat postiženým osobám účast na pracovním životě a pomáhat jim získat nebo udržet si práci, jednak motivovat zaměstnavatele k zaměstnávání této skupiny pracovníků. Velký důraz bývá kladen na pracovní rehabilitaci.

V rámci projektu **Monitoring změn v zahraničních důchodových systémech** byly průběžně sledovány úpravy a reformní opatření v důchodových systémech různých zemí světa, zejména členských zemí EU a OECD. Zároveň byly v této oblasti monitorovány i významné či zajímavé aktivity - především publikační - některých mezinárodních institucí a organizací. Na základě toho byly se čtvrtletní periodicitou vypracovávány informace o aktuálním dění.

Podkladové informace byly získávány zpracováváním dokumentů mezinárodních a zahraničních institucí a organizací, rešeršemi významných internetových zdrojů s důchodovou problematikou, pravidelným monitorováním webových stránek institucí jednotlivých zemí, do jejichž kompetence tato problematika spadá, a zpracováváním zahraniční literatury, popř. dalších relevantních pramenů. Jako prvotní orientační zdroj informací sloužil v řadě případů také denní tisk a další sdělovací prostředky.

Monitoring byl zaměřen především na vývoj a trendy v základním pilíři důchodových systémů jednotlivých zemí, pozornost však byla ve větší míře věnována i druhému pilíři, kde dochází v řadě zemí k významným změnám. Informace zpracované v rámci monitoringu měly za cíl poskytnout především základní přehled o aktuálním dění, v případě potřeby byly doplňovány o vysvětlující poznámky nebo důležité informace ukazující kontext nebo okolnosti určitých opatření.

Problematika vývoje v důchodové oblasti je v mnoha zemích závažným tématem. Stárnutí populace i ekonomické problémy silně dopadají na důchodové systémy, které se potýkají především se zajištěním své finanční stability a dlouhodobé udržitelnosti i dostatečné úrovně zabezpečení ve stáří. To vyvolává ve velké míře nutnost úprav a často i zásadních či opakovaných změn a reform systémů. Informace vypracované v rámci monitoringu zachycovaly přístupy sledovaných zemí k řešení dané problematiky a popisovaly různé typy prováděných, popř. navrhovaných opatření.

Přijímaná nebo připravovaná opatření se zaměřují především na zvyšování důchodového věku, popř. jeho propojení s vývojem střední délky života, prodlužování doby pojištění, omezování možností předčasného odchodu do důchodu, podporu pracovní činnosti starších pracovníků včetně důchodců apod. Dochází i ke zvyšování příspěvkové sazby, ke změně způsobu výpočtu dávek nebo k úpravě valorizace. Součástí reformních opatření v některých zemích je i reforma pozůstalostních důchodů, přinášející omezení nebo změnu poskytování pozůstalostních dávek. Pozornost bývá rovněž věnována opatřením, která mají za cíl předcházet chudobě ve stáří.

Specifické úpravy se zaměřují na osoby s dlouhou dobou pojištění a osoby vykonávající namáhavá povolání. Zde se jedná především o možnost předčasného nebo dřívějšího odchodu do důchodu, ale i o opatření umožňující prodloužení pracovní kariéry po období výkonu namáhavého povolání.

V případě druhého pilíře je možné sledovat protichůdné přístupy. V některých zemích je příjmům ve stáří z druhého pilíře přikládán velký význam a jsou zde přijímána opatření na jeho podporu a ke zvýšení míry pokrytí tímto pilířem. Na druhé straně dochází v řadě zemí k oslabování druhého pilíře, často velmi výraznému, např. jeho přeměnou z povinného na nepovinný, umožněním vystoupení ze systému, omezováním příspěvků apod.

Mapovány byly rovněž významné aktivity s mezinárodním dosahem a různé analýzy, návrhy a doporučení některých nadnárodních a mezinárodních institucí a organizací, jako je např. v rámci EU přijetí směrnice zlepšující ochranu doplňkových důchodových práv pro mobilní pracovníky, konference o budoucnosti důchodů, kterou organizovala Evropská komise, doporučení Evropské komise k posílení ekonomického oživení nebo zpráva Evropské nadace pro zlepšení životních a pracovních podmínek o zapojení sociálních partnerů do důchodových reforem v EU. Zmíněna byla i zpráva OECD Pensions Outlook 2014, zpráva Světové banky k reformám důchodových systémů v Evropě a Střední Asii, publikace OSN o reformování důchodů v rozvojových a transformujících se zemích, publikace ILO shrnující závěry studie o opětovných reformách privatizovaných systémů, studie Allianz o udržitelnosti důchodových systémů či studie agentury Moody's zabývající se vlivem stárnutí populace na zpomalení ekonomického růstu.

3.1.3 Dlouhodobé sledování a hodnocení procesu utváření ceny práce

V návaznosti na výstupy předchozího výzkumu problematiky utváření ceny práce a využití práce byla v r. 2014 pozornost zaměřena na tyto otázky:

- uplatnění certifikované metodiky soustavného sledování nákladů práce v ČR v mezinárodním srovnání,
- monitoring nákladů práce v ČR, zemích EU a USA.

Průběžné sledování problematiky a průběžné hodnocení nákladů práce vychází ze závěrů 52. jednání Rady hospodářské a sociální dohody v dubnu 2005.

Uplatnění jednotné certifikované metodiky sledování nákladů práce a práce jako výrobního faktoru vycházelo ze smlouvy uzavřené v roce 2013 mezi MPSV a VÚPSV, v.v.i. a z plánu její implementace.

Návrh jednotné metodiky zpracoval v roce 2013 VÚPSV, v.v.i. za finanční podpory Technologické agentury ČR a následně ji MPSV certifikovalo. Metodika se opírá o sjednocení datových zdrojů v problémovém okruhu ceny, množství a efektivnosti vynakládané práce v ČR a v zahraničí a stanovuje algoritmy jejich zpracování. Cílem je vytvořit soubor klíčových dat a metod jejich zpracování jako základu pro jednotnou a vzájemně respektovanou interpretaci v dialogu sociálních partnerů a pro rozhodování v oblasti hospodářské a sociální politiky. Metodologie je využitelná i v podnikatelské praxi. Podrobný popis metodiky MPSV a VÚPSV, v.v.i. zveřejnily na svých web stránkách pod názvem Sledování nákladů práce a práce jako výrobního faktoru v ČR a v zahraničí. Během roku ústav poskytoval k uvedené problematice odborné konzultace.

Pro tuzemské sledování nákladů se certifikovaná metodika opírá o přesné a podrobné informace pravidelných ročních šetření úplných nákladů práce realizovaných ČSÚ. Mezinárodní komparace čerpá z výstupů čtyřletých zjišťování nákladů práce (Labour costs) realizovaných Eurostatem ve spolupráci s národními statistickými službami a z

ročních odhadů. Prostor k tomu vytváří relativně jednotná metodika v zemích EU vč. ČR, na základě normy ESA 95, resp. ESA 2010.

Podrobné analýzy zdanění práce vycházejí z dat OECD, statistické řady "Taxing Wages". Nevýhodou toho postupu je, že ne všechny členské země EU jsou současně v OECD.

Jednotlivé momenty a vztahy reprodukčního procesu ve vzájemné provázanosti charakterizuje soustava národohospodářských bilancí Systém národních účtů (System of National Accounts). Jednotný postup, který nadnárodní a národní statistické služby průběžně doladují, je východiskem i pro mezinárodní srovnání práce jako výrobního faktoru. Zejména v rámci zemí EU lze z dat Eurostatu získat podrobné, věcně i metodicky srovnatelné údaje. Na jejich základě lze sestavit ukazatele podílu práce na nákladech a jednotkových nákladů práce v národní cenové hladině a v paritě kupní síly.

Procesy měnové a cenové konvergence ke standardním proporcím tradičních tržních ekonomik nejsou v ČR dokončené. Ukazatele podílu práce na nákladech a jednotkových nákladů práce nepostihují izolovaně peněžní ohodnocení vykonané práce, promítají se zde i další vlivy, zejména kurz národní měny, inflace a inflační diferenciál, pohyb cenové hladiny, hospodářský cyklus. Z těchto důvodů certifikovaná metodika využívá úroveňový typ ukazatelů, což umožňuje analyzovat skutečné relace a vliv jednotlivých faktorů.

Certifikovaná metodika sledování nákladů a práce jako výrobního faktoru z hlediska vstupů a výstupů reprodukčního procesu byla metodickým nástrojem při zpracování monitoringu nákladů a práce a její efektivnosti. Monitoring tradičně shrnul rozříštěná data za státy Evropské unie a data za USA v oblastech nákladů práce a postavení práce v reprodukčním procesu a zpracoval je na základě certifikované metodiky:

- úroveň a pohyb nákladů práce z dat ČSÚ a Eurostatu,
- vývoj zdanění práce na straně zaměstnavatele a zaměstnance na základě kombinace údajů ČSÚ, Eurostatu a OECD,
- úroveň a pohyb podílu práce na nákladech v ČR a EU z dat národních účtů zveřejňovaných Eurostatem,
- pohyb jednotkových nákladů práce v národní a evropské cenové hladině podle standardu kupní síly (PPS) z údajů Eurostatu a U.S. Department of commerce,
- analýza faktoru vývoje jednotkových nákladů práce v ČR v národní a evropské cenové hladině.

Průběžný monitoring nákladů práce provádí VÚPSV, v.v.i. od roku 2005. Součástí prací je soustavné monitorování pohybu nákladů práce a postavení práce jako výrobního faktoru v kontextu reprodukce ekonomických a sociálních vztahů. Od roku 2013 se aplikuje certifikovaná metodika sběru dat a jejich zpracování. V roce 2014 se o výstupy opřely ve svých pracích ČMKOS a Úřad vlády ČR.

Zdánlivá neaktuálnost publikovaných údajů vyplývá z ročního, resp. dvouletého zpoždění, ČSÚ a Eurostatu při zpracování šetření o nákladech práce. Ve stejných termínech Eurostat v rámci Evropského srovnávacího programu zveřejňuje předběžné výstupy z národních účtů (HDP, parita kupní síly), které slouží pro propočty podílu práce na nákladech, jednotkových nákladů práce a faktorů jejich pohybu, definitivní data jsou však k dispozici až následující rok.

Hodnocené období let 2007-2012 se v ČR rozpadá do dvou kvalitativně odlišných období:

- rok 2007 - poslední rok konjunktury,
- roky 2008 - 2012 období hospodářské krize.

Přes krizové signály, které se do EU šířily z USA již v roce 2007, se krize ve většině zemí EU, vč. ČR, projevila až ve II. pololetí 2008. Z tohoto pohledu byl v ČR rok 2008 přechodným.

Období konjunktury provázelo v ČR zvyšování zaměstnanosti, která v letech 2007-2008 podle národních účtů vzrostla o zhruba 1,6 % s těžištěm v růstu počtu zaměstnanců o 1,7 %. Pro samotný rok 2007 byl v důsledku prorůstových očekávání příznačný vysoký nárůst zaměstnanosti o 1,9 %, vyšší než přírůstek produktivity práce. Rigidita zaměstnanosti posunula uvolňování zaměstnanců až do roku 2009. V krizových letech 2009-2012 zaměstnanost klesla ve srovnání s rokem 2008 o více než 3 % při snížení počtu zaměstnanců o 5 % a přírůstku osob samostatně výdělečně činných o 12 %. Pokles zaměstnanosti vykázaly i ostatní země EU s výjimkou Belgie, Německa, Malty a Švédska. Mimo ČR a Slovenska se pokles zaměstnanosti v zemích EU týkal zaměstnanců a sebezaměstnaných.

V hodnoceném krizovém období se v ČR v roce 2009 dostavil nejhlubší ekonomický propad (propad HDP v cenách 2005 o 4,5 %). Ke konci roku se však objevily známky oživení, které se skutečně dostavilo v roce 2010. Následující rok 2011 lze hodnotit jako návrat k deceleračnímu trendu, který vyústil v opětovém poklesu HDP v roce 2012 o 1 %. Situaci v EU komplikovala začínající rozpočtová krize jako následek předešlé hospodářské politiky a protikrizových opatření a bankovní krize. Rozkolísanost hospodářského cyklu se v závislosti na rigiditě trhu práce (zaměstnanosti a ceny práce) promítala se zhruba ročním odstupem do nákladů práce a pozice práce v reprodukčním procesu (podíl nákladů práce a jednotkových nákladů práce). Rozkolísanost ukazatelů charakterizujících práci jako výrobní faktor v mezinárodním srovnání po přepočtu na euro odrážela měnově kurzové pohyby v zemích mimo Eurozónu.

Vysoké tempo růstu nákladů práce v ČR v letech konjunktury, po roce 2004, kryla do roku 2006 vyšší dynamika produktivity práce. Prorůstová očekávání podniků eskalovala v roce 2007, kdy náklady práce a zaměstnanost dosahovaly vyšší dynamiky než souhrnná produktivita. V následujících krizových letech i nižší přírůstky průměrných nákladů nekryl růst produktivity práce. Pohyb úplných nákladů práce v korunovém vyjádření v krizových letech odrážel strukturální změny v zaměstnanosti, kdy zaměstnavatelé uvolňovali méně kvalifikovanou a levnější pracovní sílu a v zaměstnání udržovali zapracované, kvalifikované, ovšem dražší zaměstnance. Uvedený postup našel odraz v růstu průměrných nákladů práce na zaměstnance. Kolísání kurzu národních měn mimo Eurozónu vč. Kč během krize se v ČR projevilo v poklesu nákladů práce po přepočtu na euro v letech 2009 a 2012. Otázkou je však vliv změkčení kurzu české koruny na konci roku 2013. Česká národní banka avizuje, že nízký směnný kurz udrží i v roce 2015 a částečně v roce 2016. Zatím ani neexistuje relevantní odhad délky období následného vyrovnaní trajektorie zpevnění, resp. zrealnění české měny. Někteří analytici předpokládají pouze mírné zhodnocení koruny, tj. udržení směnných relací i po zastavení intervencí České národní banky.

V období ekonomické krize úplné náklady práce v ČR změnila svoji tradiční strukturu. V roce 2008 se podíl přímých nákladů zvýšil o 1 p. b., ze 70,5 % na 71,5 % s trendem mírného růstu v dalších letech (72,2 % v roce 2012). V této souvislosti je však třeba vzít do úvahy českou právní definici mzdy jako odměny za práci, která se liší od pojetí v ostatních zemích (mimo Slovenské republiky) jako ceny za udržení a rozvoj momentální a budoucí pracovní síly, tj. mzda zohledňuje vedle odměny za práci i sociální situaci zaměstnance a jeho rodiny, které v ČR řeší veřejné rozpočty. Skladba českých nákladů práce umožňuje podle výsledků celoevropského šetření v roce 2008 jejich nižší úroveň o zhruba 5 % ve srovnání se standardní průměrnou evropskou strukturou.

V krizových letech se ve struktuře nákladů práce střetávaly protichůdné procesy. Českým zaměstnavatelům pomohlo snížení sazby pojistného pro případ nemoci a

invalidity placeného od roku 2009 zaměstnavatelem (- 1 % mzdy). Na druhé straně se objevila nová nákladová položka náhrady mzdy při pracovní neschopnosti z titulu nemoci. Její výplata však v roce 2012 nedosahovala ani 0,5 % vyplacených mezd (v předchozích letech 0,3 %). Tlak na zvyšování mezd a tím i nákladů práce od roku 2009 oslabilo vedle "strachu o zaměstnání" i nižší zdanění práce na straně zaměstnance. Tato výhoda se však postupně ztrácí. Podle údajů o úplných nákladech práce zaměstnavatelé v ČR na první krizové signály ve II. pololetí 2008 reagovali snížením výdajů neurčených zákonnými normami v oblasti nepřímých nákladů práce (sociálních požitků a ostatních sociálních výdajů). Jejich podíl na průměrných úplných nákladech práce se snížil ze zhruba 3 % na 1,7 %. Obdobný vývoj zaznamenaly i personální náklady. Proti trendu ekonomie nákladů práce však vystupovaly zvýšené výdaje na propouštění.

Přes růstový trend nákladů práce si české podniky udržují i v podmínkách ekonomické krize výrazný odstup od vyšší úrovně vyspělých tradičních tržních ekonomik EU. Konkurenční výhody z nízké české úrovně, zejména v průmyslu, se budou realizovat ještě po delší časové období. Proces přibližování cenové a výdělkové hladiny ke standardním proporcím vnitřního jednotného evropského trhu, přes výrazné výkyvy kurzu Kč vůči euru, bude dlouhodobý a podnikatelské subjekty mají dostatek prostoru pro částečnou eliminaci nepříznivých dopadů zvyšováním produktivity práce.

Zdanění práce v ČR odráží vysoké standardy sociálního a zdravotního zabezpečení při nízké výdělkové hladině. Podíl sociálního a zdravotního pojištění placeného zaměstnavateli na úplných nákladech práce klesl z 25 % v roce 2007 na 24,7 % v roce 2012. Výši svých odvodů do centralizovaných solidárních fondů sociálního zabezpečení (vč. zdravotního) se ČR řadí mezi evropské země s kontinentálním modelem sociálně tržní ekonomiky. Relativně vysoký podíl sociálního pojištění kompenzuje na straně zaměstnance nízká váha daně z příjmu (ve srovnání s ostatními zeměmi EU), která se v průměru pohybuje mezi 11 % průměrného výdělku v roce 2007 až 12 % po roce 2011.

V hospodářské krizi zřetelně ukázala nevybilancovanost mezi příjmy sociálního a zdravotního pojištění a zákonným plněním. Projevila se vysoká citlivost obou systémů na cyklický vývoj ekonomiky. Pokles zaměstnanosti s projevem v nižších přírůstcích objemu vyplacených mezd a platů se dostal do rozporu se zákonným plněním zvýšeným o vyšší četnost odchodů do důchodu (osobní alternativa seniorů řešení nezaměstnanosti). V krizových letech 2008-2012 vzrostl objem vyplacených mezd a platů o pouhých 2,5 %, Inkaso sociálního pojištění ve stejném období však kleslo o 3,6 % při růstu výdajů o 20 %. Obdobně výdaje zdravotního zabezpečení vzrostly o 15,3 % při prakticky polovičním přírůstku příjmů o 8,7 %.

Podíl práce na nákladech v přepočtu na pracovníka se postupně v době konjunktury snižoval na zhruba 21 % v roce 2007, aby v krizových letech vzrostl v důsledku rigidity trhu práce v roce 2009 na úroveň 23,3 % a po redukci počtu zaměstnanců v následujících letech klesl na úroveň zhruba 22 %. Spolu se slovenským podílem je nejnižší v rámci EU. Ostatní tranzitní ekonomiky s levnou prací se pohybují v intervalu 25-26 % a zavedené tržní ekonomiky s vyrovnanými cenovými relacemi kolem 33 % a výše.

Zásah do zdanění práce má pro české podniky minimální dopad. Např. při snížení zdanění práce o 1 % vyplacené mzdy zvýší zisk o 0,2 %, z toho v průmyslu o 0,1 %, ve stavebnictví o 0,2 % a v komerčních službách o 0,4 %. Na druhé straně nižší zdanění práce zvýší deficit veřejných rozpočtů v řádech mld. Kč.

Výrazně nižší pracovní-nákladová hladina vůči nejvyspělejším státům EU umožňuje českým exportérům využívat cenové konkurence nebo dosahovat vyšší míry zisku. Nízké pracovní náklady stále motivují příliv zahraničního kapitálu. Koncepce nízké ceny práce v ČR, tj. udržování nízkých nákladů práce při jejich minimálním podílu na

nákladech, však nestimuluje substituci práce kapitálem a může vést k postupné dequalifikaci pracovních sil a ztrátě konkurenceschopnosti.

České jednotkové náklady práce (průměrná náhrada na zaměstnance k produktivitě z HDP) v národní cenové hladině se v období konjunktury i v prvních letech krize stabilizovaly kolem 50 %, tj. zhruba 8 p.b. pod průměrem EU. V roce 2010 však na rozdíl od předešlého vývoje započal jejich pomalý nárůst. Rozdíl vůči průměru EU se nepatrně snížil na 7 p.b.

České podniky mimo domácí trh zatím mají možnost využívat podhodnoceného měnového kurzu a nízké cenové hladiny v České republice. V zahraničí prodávají svoji produkci za zahraniční cenu, avšak při nákladech, včetně nákladů práce, v nižší tuzemské cenové hladině. Paritní jednotkové náklady práce (po přepočtu produktivity práce standardem parity kupní síly EU) se tak pohybují pod průměrem EU.

V rámci dlouhodobého časového horizontu lze sledovat postupné přibližování jednotkových nákladů práce v cenové hladině EU k jejich úrovni v cenové hladině ČR. Uvedený trend vedle konvergence výdělkové hladiny odrážel postupnou apreciaci koruny, vyšší inflační diferenciál vůči Eurozóně, a tím pohyb relativní cenové hladiny. V roce 2008 však jednotkové náklady práce v paritě kupní síly razantně vzrostly o 6 p.b. na 36,8 % a vytvořily novou zásadní proporcii ke konkurenčním ekonomikám, která se reprodukovala v následujících letech. Důvodem byl mimořádný souběh dvou jevů v podobě vysoké míry inflace v důsledku administrativních opatření a z předešlých let pokračující proces zrealňování koruny. Paritní české jednotkové náklady práce se od roku 2008 pohybují kolem 2/3 evropského průměru.

Do vyrovnání národní cenové hladiny se zeměmi EU mají české podniky malé možnosti tento vývoj zvrátit, české jednotkové náklady práce po přepočtu na standard kupní síly EU (PPS) budou dále vykazovat růst směrem k národní proporcii. Jedinou obranou je přechod na produkci sofistikovaného zboží a služeb, což předpokládá využití kvalifikované práce. Otázkou však zůstává výstup z ekonomické krize. V minulosti oživení a následnou konjunkturu přinášeli producenti nových produktů vybavení novými produktivnějšími technologiemi. Nízká cena práce a její minimální podíl na nákladech však české podniky nestimuluje k substituci práce kapitálem. V tomto směru působí i politika levné Kč prováděná ČNB.

V důsledku rigidity pracovně-právních vztahů a mezd se pokles ekonomického výkonu odrazil v růstu jednotkových nákladů práce v celé EU. Americké jednotkové náklady práce si však udržely v národní cenové hladině trend mírné decelerace. Pokles kurzu eura a posílení USD po roce 2008 přinesly růst cenové hladiny USA ve srovnání s EU s relativním zdražováním americké práce ve srovnání s evropskými a tím i českými proporcemi.

Z mezinárodního srovnání vyplývá, že české jednotkové náklady práce v evropské cenové hladině trvale patří mezi nejnižší v rámci EU. V letech konjunktury se v paritě kupní síly pohybovaly mírně nad polovinou průměrné úrovně EU, v krizových letech díky jednorázovému zvýšení české cenové hladiny v roce 2008 v důsledku fiskální politiky vlády a apreciaci koruny vystoupily na zhruba 2/3 evropského průměru.

V rámci procesu ekonomické konvergence, v současné době zbrzděné změkčením Kč ze strany ČNB, paritní jednotkové náklady českým subjektům dále porostou. Před podnikatelskými subjekty stojí problém harmonizace pohybu produktivity a ceny práce. Při dnes dosažené 70% srovnatelné cenové hladině k EU-27 v roce 2012 by již měli sociální partneři při mzdových vyjednáváních přihlížet nejen k vývoji zaměstnanosti, inflace a produktivity v tuzemsku, ale i k pohybu ceny práce a jejího využití v konkurenčních ekonomikách a k vývoji cenové hladiny, která odráží pohyb kurzu Kč a inflačního diferenciálu.

Ve spolupráci s ČSÚ a MF pokračoval VÚPSV, v.v.i. v roce 2014 v participaci na šetření Eurostatu o dosažených výdělích vybraných zaměstnání vládního sektoru Compensation of government employees 2011 - 2012 - 2013 v rámci Evropského srovnávacího programu a šetření hrubých a čistých výdělků úředníků ústředních orgánů Standard Remuneration Questionnaire (SRQ) za rok 2012. Ústav spolupracoval s Eurostatem a ČSÚ na charakteristice českého platového systému a na sestavení prognózy vývoje hrubých a čistých výdělků ve vládním sektoru ČR v roce 2014.

3.1.4 Dlouhodobé monitorování problematiky sociální diferenciace a marginalizace, sociálního vyloučení a chudoby, stejně jako i vybraných opatření, která napomáhají jejich předcházení a omezení

V rámci této oblasti byla v r. 2014 pozornost věnována zejména těmto problémovým okruhům:

- chudoba, deprivace a sociální vyloučení v ČR s důrazem na děti a domácnosti vychovávající děti,
- subjektivní a objektivní pohledy na příjmovou chudobu a materiální deprivaci seniorů,
- vybrané aspekty péče o seniory z hlediska sociálního začleňování.

V rámci projektu **Chudoba, deprivace a sociální vyloučení v ČR s důrazem na děti a domácnosti vychovávající děti** se ukázalo, že celkově se vývoj v této oblasti ukazuje jako poněkud rozporný. Lze souběžně sledovat převažující pozitivní trendy, na druhé straně se vynořují a prohlubují určité specifické problémy.

V ČR byla v roce 2014 v evropském srovnání míra rizika chudoby nejnižší (činila 8,6 %, byla o 8 p. b. pod průměrem EU 28). Od roku 2011 přitom znatelně poklesla. Míra rizika chudoby dětí byla rovněž výrazně pod průměrem EU (činila 11,3 %, byla o 9 p. b. nižší, než byl průměr EU 28). Pokles rizika chudoby dětí byl přitom v posledních dvou letech v České republice výrazný. Nízká míra rizika chudoby dětí je vysvětlitelná především nízkou mírou rizika chudoby před sociálními transfery - ta je nedostižně nejnižší v celé Evropě a v letech krize, tj. od roku 2008, se ještě výrazně snížila. Pokles rizika chudoby mezi lety 2008 až 2013 nastal v domácnostech, které byly a nadále jsou více tímto rizikem ohrožené než ostatní - v domácnostech s velmi nízkou pracovní intenzitou (podobně jako u tzv. nezaměstnaných domácností) a domácností s nízkým vzděláním.

Analýzou obecných faktorů rizika chudoby se potvrzuje, že toto riziko je důsledkem souhry více faktorů, když naprosto nejvýznamnější je pozice na trhu práce (ovšem ta je ovlivněna dalšími faktory, jako je vzdělání, věk, zdravotní stav, počet dětí, úplnost domácnosti). V případě dětí se potvrdila klíčová role postavení jejich rodičů na trhu práce. Vedle toho hraje roli úroveň vzdělání domácnosti, neúplnost domácnosti (jeden dospělý je rizikový faktor) a věk nejmladšího dítěte (věk 12-18 let je rizikový faktor). V důsledku toho je riziko chudoby koncentrované do méně početných kategorií populace, ale v těchto je výrazně vysoké, jde o nezaměstnané domácnosti, neúplné domácnosti s dětmi, domácnosti se 4 a více dětmi a o domácnosti s nízkým vzděláním.

Jako narůstající problém se ukazuje být tzv. "tvrdá chudoba" (tj. pokles příjmu domácností pod úroveň životního minima po úhradě nákladů na bydlení, kdy tedy nestačí příjmy na úhradu základních potřeb jednotlivců). Takové přetížení postihuje v

ČR 11,5 % dětí, jejich podíl narostl v posledních 3 letech o 3 p. b., což je nad průměrem zemí EU 28.

Efektivita transferů (bez vlivu důchodových dávek) při eliminaci chudoby v populaci celkem je v ČR výrazně nad průměrem zemí EU 28. Ve srovnání s rokem 2008 poklesla však efektivnost sociálních transferů při eliminaci rizika chudoby o 6 p. b. Není to překvapivé, s ohledem na řadu opatření, respektive omezení v oblasti sociálních dávek, k nimž došlo v období 2008-2012. Podíl osob v riziku chudoby nebo sociálního vyloučení poklesl od roku 2008 do roku 2013 velmi mírně - o 0,4 p. b. na 14,6 %, stejně jako míra silné materiální deprivace (deprivace ve 4 a více položkách z testovaných 9 položek) z 6,8 % na 6,6 %.

Sonda do subjektivního vnímání chudoby a materiální deprivace rodinami, které vychovávají děti, ukázala, že sice na jedné straně tyto domácnosti vyvíjejí s pomocí jejich širších rodin či přátel celou řadu inovativních strategií, které jim umožňují se vyrovnat se zajištěním základních potřeb domácností na elementární úrovni, avšak jako nezajištěná a přitom podstatná pro přerušení cyklu deprivace (chudoby) a rozvoj dětí je oblast nákladů na vzdělání dětí, včetně dopravy do školy či účasti na volnočasových aktivitách.

Projekt **Příjmová chudoba a materiální deprivace seniorů: subjektivní a objektivní pohledy (Aneb je chudoba definičním znakem stáří?)** se zaměřil na problematiku příjmové chudoby a materiální deprivace ve vyšším věku s přihlédnutím jak k objektivním, tak subjektivním dimenzím tohoto fenoménu. Analýza má tři základní části.

V první části monografie po rekapitulaci teoretického rámce zpracovávaných konceptů je využito dat výběrového šetření "Životní podmínky" - SILC za období 2008-2012 a na jejich základě představena "objektivní" situace starších osob v ČR. Je konstatováno, že i přesto, že senioři a seniorské domácnosti nepatří mezi skupiny nejvíce ohrožené rizikem příjmové chudoby a materiální deprivace, je možné v rámci této heterogenní skupiny identifikovat zřetelné rizikové faktory, které naopak přispívají k výraznému ohrožení určitých jedinců a skupin. Situace je o to závažnější, že se jedná o charakteristiky, které jsou běžně považovány za "příznaky" stárnutí, resp. jeho inherentní součást, tedy především vyšší věk, osamělost, feminizace. Analýzy jsou prezentovány v komparativním pohledu tak, aby byl zohledněn především vývoj bezprostředně předcházející, provázející a následující globální ekonomickou krizi. Zvláštní pozornost je pak věnována oblasti bydlení, kdy je popisována materiální deprivace v přístupu ke kvalitnímu bydlení a kdy jsou hodnocena rizika chudoby z pohledu tzv. reziduálního příjmu, tedy po odečtení nákladů na bydlení.

V druhé části je pozornost věnována sekundární analýze dat z výběrového šetření "Spotřebitelé", realizovaného v dospělé populaci ČR (40+), kde je pozornost zaměřena na rozbor získaných dat z pohledu subjektivní chudoby a materiální deprivace. Důraz je položen na sociálně determinované souvislosti mezi "stárnutím" a "subjektivní chudobou" jako významným determinantem kvality života. Je konstatováno, že subjektivní chudoba je z mnoha titulů lepším indikátorem materiální deprivace ve vyšším věku než výše příjmu a že subjektivní chudoba a materiální deprivace ovlivňuje obecnou životní spokojenost měřenou různými indikátory, ale "zhoršuje" i vnímání aktuální životní etapy starších respondentů.

V třetí části je pak věnována detailní pozornost nástrojům a priori definovaným jako forma zvýšení finanční, resp. příjmové jistoty ve vyšším věku, a to zejména v kritickém období přechodu do starobního důchodu. Tzv. předdůchody jsou podrobeny analýze z pohledu délky pobírání a výše měsíční úložky se závěrem, že se jedná o systém citlivý jak na přístup zaměstnavatelů, tak především na míru zhodnocení penzijních aktiv

penzijních společnostech. Ekonomické modely účasti na doplňkovém penzijním připojištění potvrzují určité obavy, že se jedná o relativně málo využívaný formát podpory životní úrovně ve stáří a mezi spořicími jsou nadreprezentovány osoby s méně rizikovými příjmy, sociálním postavením, vzděláním a typem vykonávané práce. Nejedná se tedy o nástroj, který by byl v současné době využitelný pro ochranu před chudobou a materiální derivací u těch nejohroženějších skupin.

V průběhu řešení projektu **Vybrané aspekty péče o seniory z hlediska sociálního začleňování** byly zpracovány rešerše odborné literatury a programových dokumentů, které se týkají problematiky prevence sociálního vyloučení (dokumenty EU, vládní materiály a odborné monografie). V rámci těchto prací byly získány např. tyto stěžejní poznatky:

- poskytování služeb obecného zájmu, mezi něž patří i poskytování sociálních služeb, je možné organizovat ve spolupráci se soukromým sektorem nebo jím pověřit soukromé nebo veřejné podniky, stanovení povinností a cílů těchto veřejných služeb je úkolem veřejných orgánů na příslušné úrovni, vč. toho, aby dohlížely na to, aby provozovatelé těchto služeb plnili cíle, jimiž byli pověřeni,
- sociální služby obecného zájmu jsou obecně poskytovány individualizovaným způsobem tak, aby mohly řešit potřeby ohrožených uživatelů, řídí se zásadou solidarity a rovného přístupu, přičemž mohou být hospodářské či nehospodářské povahy (a to i v případě, kdy jsou poskytovány neziskovými organizacemi), neboť označení za hospodářskou činnost závisí na způsobu jejich poskytování, organizace a financování jejich činnosti, nikoli na právním statutu jejich poskytovatele,
- v letech 2008-2013 klesl podíl osob starších 65 let ohrožených příjmovou chudobou (vyjádřenou hranicí 60 % mediánu ekvivalizovaného disponibilního příjmu) ze 7,4 % na 5,8 %,
- jak analýzy šetření EU-SILC, tak sekundární analýzy výběrových šetření i ekonomické modely potvrzují hypotézu kumulativních znevýhodnění, kdy vyšší věk zhoršuje situaci žen, jednočlenných domácností, osob s nižšími příjmy, osob v nájemním bydlení, s nižší možností akumulace volných prostředků, nižší mírou participace na trhu práce a osob v horším zdravotním stavu.

Současně byl proveden rozbor vybavenosti jednotlivých správních obvodů obcí s rozšířenou působností (dále jen SO ORP) vybranými typy služeb sociální péče, jehož cílem bylo zmapovat dostupnost těchto služeb v uvedených regionech. Toto šetření nebylo doposud nikdy realizováno, v uplynulých letech byly analyzovány pouze hodnoty vybavenosti sociálními službami vždy za jednotlivé kraje nebo okresy. V souvislosti se zrušením okresních úřadů a převedením odpovědnosti za poskytování sociálních služeb do působnosti samosprávných orgánů obcí, měst a krajů však bylo nezbytné vyhodnotit dostupnost těchto služeb v těchto SO ORP.

Provedený rozbor těchto hodnot potvrdil, že rozdíly v dostupnosti služeb sociální péče v jednotlivých SO ORP jsou výrazně vyšší než rozdíly v dostupnosti těchto služeb na území jednotlivých okresů a krajů. Je zřejmé, že např.:

- v 21 SO ORP (tj. v 9,5 % z jejich celkového počtu) není k dispozici žádné místo v domovech pro seniory,
- v 87 SO ORP (tj. v necelých 40 % z jejich celkového počtu) není k dispozici žádné místo v domovech se zvláštním režimem,
- v 93 SO ORP (tj. ve více než 40 % z jejich celkového počtu) není k dispozici žádné místo v domovech pro osoby se zdravotním postižením,
- ve 3 SO ORP není žádnému občanovi poskytována pečovatelská služba,

- ambulantní služby (týdenní a denní stacionáře a odlehčovací služby) patří ke službám, jimiž je vybaven nejmenší počet SO ORP.

Z hlediska dostupnosti služeb sociální péče se na základě provedené analýzy jeví, že tyto služby jsou nejdostupnější ve SO ORP Třinec, Žatec, Rychnov nad Kněžnou, Chomutov, Pelhřimov, Kutná Hora, Vsetín, Brno, České Budějovice a Valašské Klobouky. Naopak, nejnižší dostupnost těchto služeb je ve SO ORP Ivančice, Bílina, Jaroměř, Bučovice, Hlinsko, Židlochovice, Kraslice, Kravaře, Slavkov u Brna a Pohořelice, ve správním obvodu této obce není - jako v jediném SO ORP - k dispozici žádná služba sociální péče. Z krajských měst je na nejnižší úrovni dostupnost služeb sociální péče v Ústí nad Labem a ve Zlíně.

Doposud provedený rozbor těchto charakteristik prokázal, že významným limitujícím prvkem, který nepodporuje rozvoj sociálních služeb v jednotlivých obcích, je stávající díkce § 35, odst. 2 věty druhé zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), v platném znění, podle níž "obec v samostatné působnosti ve svém územním obvodu dále pečuje v souladu s místními předpoklady a s místními zvyklostmi o vytváření podmínek pro rozvoj sociální péče a pro uspokojování potřeb svých občanů."

Současně je možno konstatovat, že v porovnání s dříve provedenými hodnoceními dostupnosti jednotlivých sociálních služeb pro seniory je zřejmé, že v rámci doposud realizovaných střednědobých plánů rozvoje sociálních služeb nedošlo k odstranění neopodstatněných rozdílů ve vybavenosti jednotlivých regionů těmito službami. Hlavní příčinou je skutečnost, že jednotliví poskytovatelé díky závislosti na poskytnutých dotacích z veřejných zdrojů, na jejichž přiznání nemají právní nárok, v zásadě nerozšiřují nabídku svých služeb. Lze vyslovit tezi, že ani přenesení odpovědnosti za poskytnutí těchto dotací do působnosti jednotlivých krajů nepřispěje k odstranění těchto problémů. Tuto skutečnost však bude možno posoudit teprve po cca 3-5 letech, kdy bude možno porovnat event. změny v dostupnosti těchto služeb na území jednotlivých SO ORP.

3.1.5 Dlouhodobé sledování a hodnocení faktorů, které způsobují nerovnováhy na trhu práce, a hodnocení opatření, která tyto nerovnováhy odstraňují

V rámci této oblasti byla v r. 2014 pozornost věnována zejména těmto problémovým okruhům:

- reforma veřejných služeb zaměstnanosti v ČR,
- odhad rozsahu nelegální práce v ČR a její dopady na veřejné rozpočty,
- vytvoření webové aplikace pro projekt MIKOP,
- analýza kvalifikačních potřeb zaměstnavatelů Moravskoslezského kraje pro účely cílení rekvalifikačních kurzů,
- analýza dopadů dílčích opatření v oblasti zaměstnanosti a jejich dopad na trh práce v ČR.

Cílem projektu **Reforma veřejných služeb zaměstnanosti v ČR** je, na základě zhodnocení současného stavu služeb zaměstnanosti a politiky zaměstnanosti po realizované organizační změně, analýzy zahraničních zkušeností a diskusí s experty na danou problematiku, vytvořit metodický nástroj, který bude využit pro zajištění efektivního výkonu veřejných služeb zaměstnanosti. Tohoto cíle bude dosaženo vypracováním materiálu "Metodika postupů ve veřejných službách zaměstnanosti". Východisko pro zpracování tohoto materiálu tvoří výstupy vytvořené v prvním roce

realizace projektu, kdy byly realizovány především výzkumně-analytické činnosti. Provedena byla sekundární analýza odborné literatury věnující se sledované tematice, zmapovány byly vybrané zahraniční zkušenosti. Z důvodu rozšíření možnosti získání většího objemu poznatků od pracovníků ÚP ČR a při současném zohlednění časové a finanční efektivity byla využita primární data z dotazníkového šetření realizovaného v rámci projektu "Metodika individuální a komplexní práce s klienty ÚP ČR", jehož realizátorem je Generální ředitelství ÚP ČR (období realizace leden 2013 - červen 2015) za finanční podpory ESF. V rámci tohoto projektu bylo ve spolupráci s VÚPSV, v.v.i. provedeno dotazníkové šetření zaměřené na analýzu poskytovaných služeb na úseku zaměstnanosti. Dotazníkové šetření bylo realizováno formou elektronického sběru dat, kdy respondenti zodpovídali otázky dotazníku prostřednictvím webového rozhraní. Získaná primární data z dotazníkového šetření pak umožnila jejich využití i pro výzkumné potřeby řešení tohoto projektu, kdy bylo možné primární data dále statisticky zpracovávat s ohledem na řešenou problematiku. Zjištění dotazníkového šetření byla pak následně v rámci realizace projektu diskutována a verifikována odbornými pracovníky ÚP ČR v rámci expertních rozhovorů a rozšiřována o dále zjištěné poznatky oslovených odborných pracovníků ÚP ČR.

Současně v průběhu celého roku řešení probíhaly činnosti spojené se zajišťováním široké poznatkové databáze ohledně fungování a příčin nefungování veřejných služeb zaměstnanosti v ČR, praktických dopadů provedené reformy veřejných služeb zaměstnanosti, hodnocení průběhu, efektů a dosažení cílů reformy veřejných služeb zaměstnanosti. Realizovány byly hloubkové rozhovory s vybranými odbornými experty v dané problematice, zástupci veřejné správy, sociálních partnerů, jejichž cílem bylo zjistit názorové postoje zástupců veřejné správy, sociálních partnerů a pracovníků ÚP ČR na uskutečněnou reformu a její dopady, dále pak fokusní skupiny s vybranými pracovníky úřadů práce, odborníky na danou problematiku. Fokusní skupiny postupně proběhly s pracovníky ze všech 14 krajů. Využit při této aktivitě byl opět již výše uvedený projekt, v rámci kterého vznikla síť regionálních metodiků. Jednalo se o pracovníky ÚP ČR, kteří mají dlouholeté zkušenosti v oblasti veřejných služeb zaměstnanosti, analytické a syntetické schopnosti a dostatečný, v tomto případě tolik potřebný, nadhled. Tito pravidelně přijížděli do Prahy k metodickým poradám ÚP ČR, a tak řešitelé projektu využili jejich přítomnosti v Praze k uskutečnění jednotlivých fokusních skupin dle příslušnosti ke krajům. Hlavním cílem fokusních skupin bylo s účastníky diskutovat na základě šetření zjištěných poznatků názorové postoje ohledně potřebných úprav současného a nastavení vhodného budoucího stavu. Nejzásadnější podněty zazněly od pracovníků Moravskoslezského kraje a z toho důvodu se tak uskutečnilo ještě diskusní jednání přímo v kraji samotném.

Projekt využil i poznatků získaných na konferenci, která se konala za podpory ILO 3. dubna 2014. Téma konference bylo "Úloha ministerstev práce a veřejných služeb zaměstnanosti: výzvy a reformy v České republice a v zahraničí" a jejím organizátorem byl Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v. v. i. Konference se uskutečnila za mezinárodní účasti přednášejících, jimiž byli odborní experti z Mezinárodní organizace práce, kteří se dané problematice dlouhodobě věnují, a také zahraniční odborníci působící přímo ve službách zaměstnanosti v Rakousku a Německu, kteří tak mohli představit praktické zkušenosti s nastavením a fungováním služeb zaměstnanosti v těchto zemích.

Zákonem č. 73/2011 Sb., o Úřadu práce České republiky a o změně souvisejících zákonů byl zřízen k 1. dubnu 2011 Úřad práce České republiky, jako samostatně organizační složka státu, v jehož vedení stojí generální ředitel a který se organizačně člení na generální ředitelství a krajské pobočky působící v jednotlivých krajích, jejichž součástí jsou kontaktní pracoviště. Vznik nového správního úřadu s celostátní působností znamenal významnou změnu v dosavadním uspořádání systému služeb zaměstnanosti. Provedená reforma systému veřejných služeb zaměstnanosti však ve

svých reálných důsledcích přinesla řadu problémů ve fungování systému a skutečný stav neodpovídá představě o zvýšení efektivity řízení výkonu státní správy v oblasti zaměstnanosti, jež mělo být reformou dosaženo. Podoba a způsob provedení reformy, dopady realizované organizační změny jsou celkově hodnoceny výrazně negativně, a to jak ze strany odborných expertů, tak samotných pracovníků úřadů práce. Reforma je považována za chybnou, v jejímž důsledku došlo ke ztížení podmínek pro výkon a poskytování potřebných služeb zaměstnanosti. Po přenesení agendy výplaty nepojistných sociálních dávek na ÚP ČR v roce 2012 došlo k převýšení rozsahu této oblasti nad činnostmi, pro které byly úřady práce původně zřízeny a které se tak staly především výplatními místy. Jejich původní poslání, pomoc nezaměstnaným v návratu na trh práce, se tak dostalo do pozadí. Za hlavní negativa reformy jsou tak považovány nekoncepčnost provedené reformy, rozpor mezi deklarovanými cíli reformy a dosaženým skutečným stavem, rozpad fungujícího systému veřejných služeb zaměstnanosti, chybné zaměření reformy, nedostatečné personální, materiální a prostorové zabezpečení realizace organizačních změn, ztráta základního poslání veřejných služeb zaměstnanosti, ztráta akceschopnosti aktivní politiky zaměstnanosti, vytěsnění agendy zaměstnanosti agendou nepojistných dávek.

Experti se shodují na potřebné změně systému, který vytvořila "nepovedená" reforma. MPSV by měla patřit koncepční, strategická a legislativní role. Pozice GŘ ÚP ČR se musí upevnit, jeho zodpovědnosti musí být v daném rámci dosáhnout vymezených cílů. Řízení a odměňování by mělo probíhat na základě plnění cílů. Oslovení experti se shodují, že je třeba znovu obnovit akceschopnost úřadů práce, kterou po reformě ztratily. Měly by především poskytovat služby pro nezaměstnané, pomoci jim v návratu na trh práce, poskytovat servis trhu práce. Naopak by alespoň částečně, zejména pokud jde o funkce rozhodovací a kontrolní, měla být zpět na obce převedena agenda nepojistných sociálních dávek (přenesená na úřady práce v roce 2012), která výrazně převládá nad agendou zaměstnanosti. Podle expertů je zásadní vrátit rozhodování o APZ na regionální úroveň, aby tak získala zpět svojí ztracenou operativnost. Nutná je spolupráce veřejných služeb zaměstnanosti s ostatními aktéry, úřady práce musí pracovat v síti s partnery. Současná struktura však této spolupráci v sítích neodpovídá.

Nelegální práce, resp. nehlášená práce, je významným fenoménem národní ekonomiky a je součástí tržních vztahů. Na jedné straně vytváří hodnoty, přispívá k růstu národního bohatství, na druhé straně narušuje přerozdělovací procesy, neboť rozměňuje (omezuje) národní fiskální politiku. Její provozování skrze nekalou konkurenci (její aktéři mají náklady snížené o daně a odvody do centrálních solidárních fondů sociálního a zdravotního zabezpečení) deformuje cenovou strukturu. Provozovatelé nelegální práce v plné míře bezplatně využívají společenskou infrastrukturu, což ve svých důsledcích zvyšuje daňové zatížení legálně působících subjektů - daňových plátců a prohlubuje sociální napětí ve společnosti. Stát a sociální partneři se proto snaží potlačit šedou a černou ekonomiku, která by bez nelegální práce nemohla existovat.

Tematika nelegálního zaměstnání patří nejen v ČR mezi málo zmapovanou oblast. Důvodem je komplikovanost této problematiky a složité pojmové uchopení. V rámci projektu byly shrnuty výsledky dřívějších prací a nadnárodních metodik a bylo formulováno ekonomické a právní vymezení problematiky nelegální práce. Na tomto základě byl proveden odhad rozsahu nelegální práce a negativní dopady na veřejné rozpočty.

Podklady pro odhad rozsahu nelegální práce jsou velmi omezené. Data z daňové statistiky se ve sledovaném směru nezpracovávají. Podklady z kontrol odpovědných institucí v rámci rezortní působnosti MPSV nejsou reprezentativní. K odhadu rozsahu nelegální práce byly využity tyto zdroje:

- výstupy šetření daňových úniků provedených CERGE v letech 2000, 2002 a 2004 a navazující analýzy a prognózy práce na černo,
- odhady neevidované, resp. nehlášené, práce v rámci soustavy národních účtů zpracované podle metodiky ESA 95, resp. ESA 2010,
- data statistiky práce, konkrétně rozdíl mezi výběrovým šetřením pracovních sil a podnikovou statistikou zaměstnanosti,
- odhady nelegálního výkonu práce imigranty,
- výstupy dílčího šetření Generálního finančního ředitelství o daních z příjmu fyzických osob odváděných podle § 7 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů,
- názory expertů regionálních poboček Úřadu práce ČR,
- zjištěné případy nelegální práce Státním úřadem inspekce práce.

Odhad nelegální práce vycházel ze dvou kroků:

- převzetí disponibilních dat o počtu pracovníků v neohlášených pracovních aktivitách a v případě potřeby jejich přepočtení na plnou pracovní dobu,
- úprava údajů o přepočtených stavech na plnou pracovní dobu na přepočtené stavy podle nehlášené práce na základě daňového šetření nebo daňových, resp. pojistných, kalkulací.

Kalkulace dopadů nelegální práce na veřejné rozpočty zohledňovala:

- odhad přepočtených osob,
- průměrný měsíční hrubý výdělek ve výši 25 000 Kč,
- daň z příjmu dle dekompozice rozdílu průměrného hrubého a čistého výděleku,
- sazby sociálního a zdravotního pojištění (bez II. důchodového pilíře),
- strukturu daňového zatížení konkrétních pracovních výkonů.

Ve smyslu ekonomického vymezení, tj. včetně sektoru samostatné výdělečné činnosti, dalších aktivit regulérních zaměstnanců a nehlášeného výkonu práce nezaměstnaných lze rozsah nelegální práce odhadovat ve výši 670 tis. přepočtených osob po redukci na nehlášenou, a tím nedaněnou práci (z toho cizinců zaměstnaných na černo a sebezaměstnaných je zhruba 75 tis. přepočtených osob). Roční příjem veřejných rozpočtů je tak nižší o zhruba 120 mld. Kč, z toho na cizince připadá kolem 12 mld. Kč, tj. 10 %.

Z titulu nelegální práce se navíc každý rok zvyšují výdaje státního rozpočtu až o 3 mld. Kč díky neoprávněným výplatám nepojistných sociálních dávek a podpor v nezaměstnanosti. Z přerozdělení daňového výnosu plyne více než 2,5 mld. Kč zdravotním pojišťovnám za osoby zdánlivě bez příjmu, za které platí pojištění stát.

Zdrojem výskytu nelegální práce v sektoru samostatné výdělečné činnosti, zejména sebezaměstnaných bez zaměstnanců, je přátelská fiskální politika. V sektoru závislé práce vystupuje jako zdroj na straně zaměstnavatele snaha minimalizovat náklady, která se setkává se snahou zaměstnance zvýšit si příjem, popř. zatajit příjem před exekucí. Významná role připadá přijetí nerovných podmínek výkonu závislé práce ze strachu o zaměstnání. Na trhu zejména nízkopříjmové skupiny obyvatelstva jeví zájem o cenově výhodné produkty a služby, které jsou výstupem nelegální, nezdaněné práce.

Předmětem **Vytvoření webové aplikace pro projekt MIKOP** je:

- vytvoření webové aplikace, obsahující část administrační, část plánovací a část statistickou, která umožní průběžné plánování a zaznamenávání realizace a

sledování výstupů z kazuistických seminářů realizovaných v rámci KA 05 "Aplikace metodiky do praxe" v rámci projektu MIKOP a statistické vyhodnocení výstupů z kazuistických seminářů v členění dle sledovaných ukazatelů uvedených na vytvořené webové aplikaci,

- vytvoření webových zpětnovazebních dotazníků za oblasti zprostředkování a poradenství, trhu práce a ESF, které budou využity při pilotáži metodiky projektu MIKOP (přibližně se počítá s vytvořením šedesáti dotazníků),
- příprava dat zpětnovazebních dotazníků pro statistické zpracování, jejich analýza, včetně zpracování zpráv k jednotlivým zpětnovazebním dotazníkům za výše uvedené oblasti.

Řešitelem projektu "Metodika individuální a komplexní práce s klienty ÚP ČR" (MIKOP) je Generální ředitelství ÚP ČR. Stěžejním cílem projektu je zkvalitnění a sjednocení služeb zaměstnanosti, aby byly poskytovány ve stejné kvalitě a rozsahu na všech pracovištích ÚP ČR. Mezi významné aktivity projektu patří především realizace kazuistických seminářů, do kterých jsou zapojeni všichni pracovníci zaměstnanosti a jejichž cílem je poskytnutí prostoru pro předávání zkušeností, řešení problémů, pravidelné setkávání a zavádění metodiky do praxe. V souvislosti s touto klíčovou aktivitou bylo zapotřebí vytvoření webové aplikace, zajišťující průběžné plánování, zaznamenávání realizace a sledování výstupů z kazuistických seminářů.

V průběhu realizace zadaného úkolu byla vytvořena databáze pro průběžné plánování, zaznamenávání realizace a sledování statistických výstupů z kazuistických seminářů, nezbytná pro efektivní nastavení a řízení procesu realizace kazuistických seminářů. Vytvořeny byly webové zpětnovazební dotazníky a proveden sběr dat, na který navazuje jejich analýza. Vytvořená databáze tak umožní zhodnocení celé aktivity a současně i její využití po ukončení projektu MIKOP při realizaci dalších kazuistických seminářů. Navržené řešení prostřednictvím webové aplikace řeší současný nevyhovující stav, který neodpovídá kapacitně a ani kvalitou potřebě dlouhodobého využití (již nyní neudržitelný stav). Vytvořená databáze bude přístupná pro metodické centrum projektu MIKOP prostřednictvím webové aplikace. Bude sloužit pro průběžné plánování, zaznamenávání realizace a sledování statistických výstupů z kazuistických seminářů. Analýza zpětnovazebních dotazníků přispěje k lepšímu řízení rizik implementace nových procesů v činnosti úřadů práce.

V rámci projektu **analýza kvalifikačních potřeb zaměstnavatelů Moravskoslezského kraje pro účely cílení rekvalifikačních kurzů** byl využit regionální model pro predikování vzdělanostních potřeb vyvinutý ve VÚPSV, v. v. i. Model popisuje pracovní trh z hlediska příslušnosti k definovaným zaměstnaneckým a vzdělanostním skupinám a vývoj vztahů mezi těmito skupinami. Pro účel odhadování poměrů na trhu práce v Moravskoslezském kraji a v České republice v letech 2014 až 2018 byly, spolu se znalostí některých dalších odhadů, použity zákonitosti hospodářského vývoje od roku 2000.

Hlavní část modelování spočívala v odhadu budoucí poptávky po práci v příštích pěti letech. Tato poptávka se podle jejího charakteru dělí na poptávku náhradní, expanzní a substituční. Poptávka po práci se porovnávala s nabídkou práce. Modelování se provádí za předpokladu ideální mobility na trhu práce, kdy jsou volná místa obsazována absolventy bez ohledu na jejich bydliště a také jejich schopnosti a zájem. Využívalo se k tomu znalosti dat z různých společenských oblastí, jako je Výběrové šetření pracovních sil (zdroj ČSÚ), odhad počtu absolventů škol (zdroj MŠMT), makroekonomický odhad vývoje ČR (zdroj MF ČR). Data jsou k dispozici převážně od roku 2000 do roku 2013. Toto období nazýváme pozorované období. Modelována byla poptávka po práci v odhadovaném období, vymezeném mezi lety 2014 až 2018.

Každá skupina zaměstnání a vzdělání je charakterizována zaměstnaneckým či vzdělávacím složením, věkovou strukturou, sektorovým složením, rozdělením úrovní vzdělání, mírou nezaměstnanosti, v případě zaměstnaneckých klastrů počtem nezaměstnaných, jejichž poslední zaměstnání spadalo do příslušného klustru. Analýza se doplňuje odhadem náhradní a expanzní poptávky a počtu nových míst v odhadovaném období 2015 až 2018. Pro skupiny vzdělání je navíc uvedena informace charakterizující šanci na získání zaměstnání v odhadovaném období, která slouží i jako informace pro zaměstnavatele o dosažitelnosti vhodně vyškoleného zaměstnance. Ačkoli je tato veličina získána jako číselná veličina, je záměrně intervalově sdružena a prezentována jako kvalitativní veličina, což skrývá její stochastický charakter, neboť je získána pomocí dat, majících náhodný charakter (Výběrové šetření pracovních sil), nebo dat, jejichž pravděpodobnostní vlastnosti nejsou známy (např. data o makroekonomickém vývoji v ČR a Moravskoslezském kraji). Šance na získání zaměstnání je tak popsána slovně (od nejhorší po nejlepší) jako "špatná", "horší", "dobrá", "lepší", "výborná", pro získání vhodně vyškoleného zaměstnance je škála opačná.

V závěrečné zprávě jsou popsány charakteristiky vždy doplněny komentářem, v němž je uveden historický vývoj zaměstnanosti v klustru, pro klustr typické charakteristiky a jejich vývoj. V některých případech, pokud to bylo z nějakého důvodu zajímavé, jsou porovnávány získané výsledky s výsledky získanými modelováním v rámci celé ČR.

V reakci na dopady zpomalení české ekonomiky na trh práce zareagovalo MPSV v roce 2012 vydáním směrnice generálního ředitele č. 19/2012 - Postup a pokyny k realizaci politiky zahraniční zaměstnanosti. Cílem této směrnice byla především ochrana pracovních míst pro uchazeče o zaměstnání z ČR a sjednocení postupu krajských poboček (KrP) a kontaktních pracovišť (KoP) Úřadu práce ČR při vydávání a prodlužování povolení k zaměstnání pracovním migrantům s ohledem na jejich kvalifikaci a plošné dodržování povinnosti předkládat doklady o ověřování kvalifikace a vzdělání.

Cílem projektu **Analýza dopadů dílčích opatření v oblasti zaměstnanosti a jejich dopad na trh práce v ČR** bylo zanalyzovat dopady této směrnice v podobě dílčích opatření v oblasti zahraniční zaměstnanosti a jejich vlivu na trh práce České republiky. Analýza byla zpracována na podkladě vyhodnocení statistických dat týkajících se zahraniční zaměstnanosti a vyhodnocení průzkumu realizovaného prostřednictvím elektronického dotazníkového šetření mezi KrP a KoP. Výstupy dotazníkového šetření byly doplněny následnými strukturovanými rozhovory s vybranými pracovníky Úřadu práce České republiky.

Sběr validních podkladů pro zpracování analýzy byl ztížen nedostatkem statistických dat, která přestalo MPSV a Úřad práce ČR sbírat v souvislosti s přechodem na nový informační systém (Agendový informační systém - AIS) v roce 2012. Nový systém byl teprve ve stádiu vývoje a sběr dat týkající se cizinců neumožňoval. V odborné literatuře, ve statistikách ČSÚ a v analytických pololetních zprávách MPSV o vývoji zaměstnanosti a nezaměstnanosti nejsou údaje o zaměstnaneckých aktivitách cizinců od konce roku 2011 vedeny vůbec. K získání doplňujících dat za roky 2012 a 2013 byly využity kvalifikované odhady vycházející jednak z informačních systémů OKpráce a AIS a z hlášení složek Úřadu práce ČR předávaných MPSV.

Obecně lze konstatovat, že směrnice GŘ č. 19/2012 neobsahovala měřitelná kritéria (např. prokazatelné postupy evidence plnění) pro následné vyhodnocení její účinnosti a dopadu na trh práce ČR. Z provedené analýzy vyplývá, že zavedení směrnice GŘ 19/2012 bylo složkami ÚP ČR vnímáno jako spíše opodstatněné, ale bez detailního rozboru důvodů a efektů jejího zavedení. Pozitivně však byla hodnocena snaha vedoucí ke snížení nezaměstnanosti.

Pro administraci a evidenci jednotlivých opatření GŘ č. 19/2012 nebyly nastaveny relevantní nástroje (IS, dokumenty, tabulky atd.), na administraci jednotlivých opatření nebyly složky ÚP ČR plně připraveny a některé neměly dostatek interních kapacit. Nejčastěji byla pocitována personální poddimenzovanost a nedostatečná možnost proškolení stávajících pracovníků. Analýzou bylo zároveň prokázáno, že prováděním směrnice došlo ke zvýšení administrativy a pracovní zátěže odpovědných pracovníků v rámci ÚP ČR.

Hlavní cíl směrnice GŘ č. 19/2012, ochrana pracovních míst pro uchazeče o zaměstnání z České republiky, byl dle analýzy naplněn částečně. Ochranu pracovních míst pro uchazeče o zaměstnání zajišťovala pracoviště ÚP již před vydáním této směrnice. Většina žádostí o povolení k zaměstnání podávaných v době platnosti směrnice byla od cizinců, kteří již pobývali na území ČR a kteří měli pracovat na místech s požadovaným základním vzděláním, a to buď u společností, které v převážné většině přijímaly průběžně uchazeče o zaměstnání z ČR, nebo se jednalo o členy družstev či společníky obchodních společností. Lze dovodit, že směrnice GŘ č. 19/2012 spíše odradila některé zaměstnavatele od zaměstnávání cizinců z třetích zemí. Zaměstnavatelé se větší měrou zaměřili na zaměstnávání občanů EU/EHP. Krajské pobočky ÚP sice pozorovaly útlum příchodu nových cizinců na pracovní trh v krajích, ale zároveň nevznikaly nové volné pracovní pozice. Cizinci začali více žádat o trvalý pobyt s přesunem do režimu Informačních karet nebo měnili svůj statut na živnostníky, družstevníky nebo společníky.

Dopad opatření směrnice GŘ č. 19/2012 na trh práce ve sledovaných regionech lze klasifikovat jako nevýznamný. Z vyhodnocení statistických dat zároveň vyplývá, že již od konce roku 2008 docházelo k postupnému snižování počtu zaměstnávaných cizinců s povolením k zaměstnání. Důvodem byly jednak nižší zájem zaměstnavatelů o získávání nových zaměstnanců - cizinců s povolením k zaměstnání, kteří dosud nepobývali na území ČR, přetrvávající důsledky krize a zvětšující se možnost získat za zaměstnance cizince, kteří nepotřebují povolení k zaměstnání. Opatření vyplývající z uvedené směrnice cizincům do jisté míry zkomplikovala podmínky získání povolení k zaměstnání, ale neodradila je zcela od hledání práce na území ČR.

Směrnice GŘ č. 19/2012 mohla z regionálního pohledu mít negativní dopad na zaměstnavatele, a to především v oborech zpracovatelského průmyslu, stavebnictví a zemědělství. Zároveň přinesla zaměstnavatelům zvýšenou administrativu a nepružný systém získávání cizinců na sezónní práce.

Komunikace o výjimkách směrnice GŘ č. 19/2012, kdy ve výjimečných případech bylo možné vydat nebo prodloužit povolení k zaměstnání cizinci na dobu platnosti bez ohledu na stupeň požadovaného vzdělání až na 24 měsíců, probíhala mezi organizačními složkami ÚP ČR nejčastěji e-mailovou korespondencí. Ne všechny složky však tuto komunikaci striktně dodržovaly a evidovaly. Tuto povinnost směrnice složkám ÚP neukládala.

Reálnost v praxi důsledně dodržovat vyžadování osvědčených/nostifikovaných dokladů o odborné způsobilosti potvrdila většina složek ÚP ČR. Zdlouhavost získání potřebných dokladů však mohla zaměstnavatele vést k obcházení směrnice pomocí požadování nižšího vzdělání a upřednostňování odborných zkoušek nebo praxe.

3.1.6 Monitorování procesů migrace a politik integrace cizinců na trhu práce a ve společnosti

V rámci této oblasti byla v r. 2014 pozornost věnována zejména těmto problémovým okruhům:

- indikátory integrace cizinců z třetích zemí v ČR a začlenění ruské komunity do většinové společnosti,
- monitoring kvantitativních a kvalitativních indikátorů integrace cizinců z třetích zemí v ČR s důrazem na problematiku slučování rodin a čerpání sociálních dávek,
- jak slouží centra pro integraci cizinců z třetích zemí,
- průzkum veřejného mínění cizinců z třetích zemí o otázkách integrace a jejich náhledů na majoritní společnost a život v ní,
- ekonomický přínos pracovních imigrantů.

Projekt **Indikátory integrace cizinců z třetích zemí v ČR a začlenění ruské komunity do většinové společnosti** navazuje na výsledky dosavadních řešení v dané oblasti. Základním cílem je monitorovat, aktualizovat a zpřesňovat zvolené indikátory integrace cizinců z třetích zemí v ČR podle zvolené metodiky. Půlroční aktualizace kvantitativních ukazatelů zahrnuje základní, analytické a srovnávací ukazatele v těchto základních oblastech:

- pobytové a demografické charakteristiky,
- zaměstnanost a trh práce,
- vzdělávání, vč. jazykové přípravy,
- sociální začlenění,
- roční aktualizace kvalitativních indikátorů zejména názory a postoje české veřejnosti k cizincům žijícím na českém území.

Zdrojem poznatků kvantitativní části jsou administrativní údaje státní sféry, zdrojem monitoringu kvalitativní části jsou empirická, dotazníková šetření. Kromě toho řeší projekt problematiku integrace ruské komunity do české společnosti. Řešení vychází z analýzy dostupných administrativních dat, provedených dotazníkových šetření a vlastních sondážních šetření s odborníky i příslušníky ruské komunity.

Výstupem činností v roce 2014 byly:

- aktualizovaná, zpřesněná a doplněná „Soustava kvantitativních ukazatelů monitorující integraci cizinců z třetích zemí“, s údaji do 30. 6. 2014,
- policy paper pro zadavatele projektu s analýzou vývoje hlavních integračních ukazatelů v daném období,
- dílčí výstupy k podkladové studii o ruské subpopulaci v ČR. Výstupy tvoří zejména analýza statistických údajů o ruské komunitě v porovnání údajů za celkovou skupinu cizinců (CTZ), ukrajinskou a vietnamskou populaci. Konkrétně jsou analyzovány tyto oblasti: pobytové charakteristiky, získání českého občanství, účely pobytu, výdělečná a podnikatelská činnost, sociálně demografické údaje, teritoriální rozmístění na území ČR, vzdělávání v českých vzdělávacích institucích a pobírání sociálních dávek v systému SSP. Analýza je dále doplněna o podrobnější údaje podnikatelských aktivit ruské minority v ČR, rozbor vybraných sociologických šetření a stručnou informaci o poznatcích ruské komunity v médiích.

Ze sledování integračních indikátorů vyplynulo:

- u pobytových charakteristik nadále dochází ke snižování celkového počtu legálně pobývajících cizinců z třetích zemí v ČR, jejich pokles však již není tak strmý jako v uplynulých letech, k červnu 2014 dosáhl počet cizinců z třetích zemí v souhrnu všech typů pobytu 266 400 osob, což je o zhruba o 1 000 imigrantů méně než koncem roku 2013,

- proces poklesu cizinců provází diferenciaci podle země jejich původu, jako v předcházejícím období se redukce stavů týká nejčastěji Ukrajinců, zcela nepatrně se snížily stavy Vietnamců, naopak opačná tendence pokračuje u imigrace občanů z Ruské federace, jejich počet se za posledních šest měsíců zvýšil o více než 3 %, což je nejintenzivnější přírůstek od roku 2012,
- ve vývoji přetrvává výrazná tendence růstu trvalých pobytů, k 30. 6. 2014 mělo statut trvalého imigranta v ČR 170 636 osob z třetích zemí, což představuje dvoutřetinový podíl (66,3 %) v kategorii všech pobytů,
- ze tří v ČR nejvíce zastoupených komunit má trvalý pobyt téměř 80 % Vietnamců (79,0 % - 45 241 osob), téměř 70 % (68,8 % - 71 781 osob) Ukrajinců a více než polovina (52,9 % - 18 223 osob) Rusů,
- v ČR žije stále více cizinců, kteří uvádějí jako důvod svého pobytu v ČR jiné důvody než výdělečně-ekonomické, nejčastěji se jedná o sloučení rodiny, studium, přibývá i počet udělených pobytových povolení z humanitárních důvodů.

V r. 2014 byly práce na projektu **Monitoring kvantitativních a kvalitativních indikátorů integrace cizinců z třetích zemí v ČR s důrazem na problematiku slučování rodin a čerpání sociálních dávek** zaměřeny na následující okruhy činností:

- Monitoring kvantitativních ukazatelů integrace cizinců z třetích zemí v ČR (aktualizace těchto ukazatelů proběhla v půlročních periodách a zahrnovala základní, analytické a srovnávací ukazatele i hodnoty vybraných charakteristik národní ekonomiky, sledované indikátory vytipovaných oblastí byly aktualizovány jednak v oblasti názorů a postojů cizinců z třetích zemí vůči české společnosti a životu v ČR a jednak v oblasti názorů a postojů majoritní společnosti k zde žijícím cizincům, zdrojem poznatků se stala empirická šetření s důrazem na výsledky dotazníkových šetření cizinců provedené ve VÚPSV, v.v.i.
- Přidanou hodnotou projektu bylo řešení problematiky slučování rodin a čerpání českého dávkového systému ze strany cizinců z třetích zemí v oblasti státní sociální podpory, v tomto smyslu byla provedena analýza současného stavu na základě dostupných statistických údajů, sondážní šetření v terénu a workshop pro odbornou veřejnost.

Výstupem plánovaných činností v roce 2014 byly:

- aktualizovaná, zpřesněná a doplněná "Soustava kvantitativních ukazatelů monitorující integraci cizinců z třetích zemí" s údaji od 31. 12. 2004 do 31. 12. 2013,
- policy paper pro zadavatele projektu s analýzou vývoje hlavních integračních procesů,
- interní monografie "Slučování rodin cizinců z třetích zemí na českém území a čerpání sociálních dávek",
- průběžná závěrečná monitorovací zpráva o průběhu řešení projektu.

Ze sledování integračních procesů vplynuly zejména tyto závěry:

- počet cizinců z třetích zemí žijících na českém území nadále klesá, na konci roku 2013 pobývalo v ČR 267 404 osob, což je zhruba o 3 % méně než koncem roku 2012 a o 8 % méně než před pěti lety (12/2008), tj. před působením hospodářské krize,
- pořadí nejčetněji zastoupených třetích zemí se v průběhu let nemění, téměř dvě pětiny tvoří občané z Ukrajiny, více než pětinu občané z Vietnamu a 15 % občané

Ruské federace, ostatní migranti z řad cizinců z třetích zemí se rekrutují ponejvíce z bývalých postsovětských republik (zejména Moldavsko, Bělorusko, Kazachstán atd.) a z Asie (Čína),

- nejrazantnější pokles je patrný u Ukrajinců, během tří let představuje 15 %, počet Vietnamců v ČR kolísá za poslední dva roky na přibližně stejné úrovni, u Rusů je naopak patrná pozvolná růstová tendence, která je patrná zhruba od roku 2011,
- v protikladu s klesajícím počtem cizinců z třetích zemí v ČR nadále stoupá počet těch, kteří zde získali trvalý pobyt, na konci roku 2013 se jednalo o 170 636 osob, k tomuto datu mělo trvalý pobyt v ČR již více než tři čtvrtiny (76,4 %) Vietnamců, cca dvě třetiny (65,2 %) Ukrajinců a více jak polovina (51,5 %) Rusů,
- v posledních pěti letech se výrazně změnil účel pobytu pro udělení víza k přechodnému/dlouhodobému pobytu cizinců z třetích zemí v ČR, došlo k prudkému poklesu pobytů za účelem zaměstnání, které v roce 2008 tvořilo 85 % všech udělených dlouhodobých pobytů, o pět let později (12/2013) se tento důvod pobytu snížil na 53 %, na významu naopak získaly zejména rodinné důvody, jejichž počty se od roku 2008 zvýšily více než dvojnásobně,
- výdaje na dávky státní sociální podpory u cizinců ze třetích zemí každoročně rostou a přibývá i počet příjemců těchto dávek, v celkové sumě vyplacených peněz obyvatelstvu ČR tvoří dávky státní sociální podpory pro cizince z třetích zemí sice stále ještě relativně nízký podíl (1,7 %), nicméně zatímco u českého obyvatelstva se suma vyplacených peněz na tyto dávky postupně lineárně snižuje (od roku 2008 snížení o 5,5 %), u cizinců z třetích zemí je tendence opačná, nejprogresivněji rostou (jak u cizinců, tak u českého obyvatelstva) výdaje na příspěvek na bydlení.

Cílem projektu **Jak slouží centra pro integraci cizinců z třetích zemí?** bylo zmapování poptávky a nabídky po asistenčních službách pro cizince z třetích zemí ze strany Ukrajinců, Vietnamců a Rusů na území hlavního města Prahy. V rámci projektu bylo realizováno a vyhodnoceno empirické dotazníkové šetření. Některá zjištění vyplývající z postojů a názorů zkoumaných cizinců z třetích zemí zjištěných v dotazníkovém šetření byla následně konkretizována a obohacena o výpovědi klientů - cizinců Integrovaného centra Praha, o.p.s. (ICP), které byly získány na základě dvaceti polostandardizovaných hloubkových rozhovorů. Součástí výstupů projektu bylo navržení vhodných opatření zaměřených na podporu dalšího zkvalitnění poradenství a služeb poskytovaných cizincům z třetích zemí ze strany integračních center a ostatních nevládních neziskových organizací. Dotazníkové šetření bylo zaměřeno na zmapování postojů a názorů státních příslušníků Ukrajiny, Vietnamu a Ruské federace, které se týkaly nabídky a poptávky po asistenčních službách nabízených neziskovými a nevládními organizacemi působícími na území hl. města Prahy, jejichž poradenská činnost je poskytována státním příslušníkům třetích zemí. V současné době není pojem asistenčních služeb ve spojení s poskytováním služeb pro státní příslušníky třetích zemí legislativně ustálen. Výzkumný tým proto v teoretickém vymezení tohoto pojmu navázal na definici asistenčních služeb zpracovanou v rámci projektu Kontinuální sledování bariér integrace cizinců z třetích zemí se zřetelem na činnost asistenčních služeb. Mezi cizinci, kteří se zúčastnili rozhovorů a jimž byla zajištěna anonymita, byli jak klienti využívající služby ICP opakovaně, tak klienti, kteří využili poradenství poprvé. Se "stálými" klienty byly rozhovory provedeny na předem domluvených schůzkách. S klienty, kteří využili služeb ICP poprvé, byly rozhovory provedeny bezprostředně po poradenství. Oslovení respondentů probíhalo prostřednictvím poboček ICP, zprostředkováním mezi klienty - přáteli, náhodným oslovením klientů na pobočce ICP nebo zprostředkováním kontaktu ze strany výzkumného týmu mezi ICP a cizinci, kteří hledali pomoc při řešení svých problémů, ale o působení ICP neměli žádné informace.

V rámci zjišťování nabídky a poptávky z hlediska využívání bezplatných služeb pro cizince z třetích zemí byly detailně zkoumány a vyhodnoceny oblasti týkající se zkušeností respondentů s organizacemi, které poskytují bezplatnou pomoc cizincům, dále důvody a bariéry vedoucí respondenty k nevyužívání služeb organizací, které pomoc a poradenství poskytují. Mezi zkoumané oblasti patřila rovněž identifikace příčin neinformovanosti cizinců o nabízených službách a příčin nedůvěry k nim, zkoumání forem poskytování odborné pomoci a poradenství, stejně jako zjišťování důvěry cizinců ve streetwork. Zkoumány byly rovněž oblasti starostí či obtíží, s nimiž se respondenti potýkali, dále také orientace cizinců ve vybraných oblastech života v ČR i mezery v ní. Pozornost byla věnována i přístupu respondentů k internetu a znalostem češtiny a kurzům českého jazyka. Zkoumané oblasti zahrnovaly rovněž zdravotní pojištění respondentů a jejich spokojenost se zdravotní pojišťovnou, stejně jako využívání zdravotní péče a prevence.

Rozborem získaných dat, týkajících se využívání bezplatných služeb ze strany cizinců, bylo zjištěno, že služby organizací poskytované cizincům bezplatně využilo celkem 12 % respondentů a nejčastějším problémem, s nímž se respondenti obraceli na organizace nabízející poradenství a pomoc, bylo hledání práce a zaměstnání. Nejčastěji se respondenti o existenci výše zmíněných služeb dozvídali prostřednictvím svých sociálních sítí, málo častým zdrojem informací v této oblasti byl ovšem internet či reklama. Většina z respondentů, kteří již poskytované služby využili, se o svoji pozitivní či negativní zkušenost podělila s nějakým jiným krajanem či dalším cizincem, který podobnou pomoc potřeboval nebo hledal. Prostředkem sdílení pozitivní zkušenosti byla v mnoha případech vizitka na pracovníka konkrétní organizace. Na základě výpovědí respondentů se nepotvrdilo, že by z jejich strany docházelo k řešení stejného problému v rámci služeb více integračních center a organizací. Cizinci měli velmi nízké povědomí o existenci bezplatných služeb, které jsou pro ně určeny, a o organizacích, které je poskytují. Stejně zjištění se obecně týkalo i členů majoritní společnosti, kteří byli v kontaktu s respondenty a klienty, kteří již pomoc organizací poskytujících poradenství využili.

Neinformovanost byla jedním z hlavních důvodů nevyužívání služeb ze strany cizinců, kdy 10 % ze všech respondentů uvedlo jako důvod nevyužívání služeb bezplatné pomoci právě neznalost těchto organizací. Lze tak předpokládat, že informovanost o službách a organizacích, které je poskytují, bude i nadále stěžejním faktorem ovlivňujícím míru využívání služeb pro cizince na území hlavního města Prahy a jejich případné další dopady na integraci cizinců z třetích zemí. V současnosti jsou jak informovanost cizinců, tak i jejich zájem o využívání těchto služeb spíše nízké, cizinci zpravidla preferují spíše neoficiální cesty, což může být spojeno s celou řadou rizik ohrožujících integraci cizinců z třetích zemí. K úspěšnosti snah institucí a organizací o kontaktování cílové skupiny cizinců může přispívat více různých charakteristik a aktivit. Jako velmi důležitá se v současnosti ukazuje dosavadní dobrá zkušenost s těmito službami (buď osobní zkušenost klientů, nebo zkušenost osoby, které dotyčná osoba důvěřuje). Důležitý je také streetwork, přičemž jeho základním předpokladem je dostatečná důvěra ve využití této formy informování či pomoci ze strany cizinců. Možnosti a dopady využívání streetworku je potřebné dále zajišťovat a současně je potřebné podporovat vytvoření takových podmínek, které přispějí k jeho co možná největší úspěšnosti.

K nejdůležitějším oblastem, v souvislosti s nimiž se cizinci obracejí na pomoc dalších osob, lze dlouhodobě radit především jazykové znalosti (jejich zlepšování), práci (její získání nebo splnění předpokladů pro její získání) a pobytový status (jeho vyřízení, prodloužení nebo ukončení), který je řešen v rámci právního poradenství, o které je ze strany cizinců z třetích zemí obecně velký zájem. I přes určité snížení role zprostředkovatelů oproti minulé dekádě a zlepšujícímu se vztahu mezi cizinci a institucemi a organizacemi, které jim poskytují informace a pomoc, nelze předpokládat, že by zcela

fenomén zprostředkovatelů vymizel. V některých oblastech (např. pomoc při vyřizování dokumentů apod.) a u některých skupin cizinců lze proto i nadále očekávat negativní vlivy zprostředkovatelů na proces jejich integrace. Mezi takové skupiny osob lze řadit především Vietnamce a další cizince s jazykovou bariérou, dále cizince pobývající na území ČR kratší dobu, zaměstnance pracovních agentur, kteří jsou izolováni od jiných zdrojů informací (často po celou dobu jejich pobytu v ČR) apod. Jedním z rizikových faktorů pro integraci cizinců patrně bude i nadále stávající konstrukce komerčního zdravotního pojištění, díky které mají osoby s kratší dobou pobytu nebo přechodným pobytem omezený nárok na čerpání prostředků z pojistky v případě pojistné události.

Značné riziko představuje i vysoký podíl některých skupin cizinců z třetích zemí nenavštěvující lékaře. Následkem obou těchto skutečností může být situace, kdy cizinci nebude včas poskytnuta potřebná péče, nebude mít na ni nárok nebo nebude disponovat prostředky na její uhrazení. Lze předpokládat, že se bude nadále zlepšovat informovanost cizinců o nároku a možnostech čerpání podpory v nezaměstnanosti a nároku na čerpání sociálních dávek. Důvodem je zlepšující se povědomí u cizinců pobývajících na území déle v důsledku působení různých institucí a organizací (buď přímo tím, že organizace cizinci poskytují správné informace k těmto otázkám, nebo nepřímo tím, že jejich působení vytváří tlak na to, aby i zprostředkovatelé a komerční subjekty ve vlastním zájmu informovali své klienty). Zároveň lze zlepšování informovanosti cizinců z třetích zemí o těchto otázkách i nadále předpokládat s ohledem na rostoucí délku jejich pobytu v ČR, a tím i jejich lepší orientaci ve společnosti.

Hlavním cílem projektu **Průzkum veřejného mínění cizinců z třetích zemí o otázkách integrace a jejich názorech na majoritní společnost a život v ní** je zmapování postojů a názorů cizinců z třetích zemí k integraci do české majoritní společnosti, které vychází z detailní analýzy subjektivního vnímání a hodnocení vztahu cizinců vůči majoritní společnosti v kontextu jejich vlastního integračního procesu. Na základě sledování průběhu integračního procesu bude v následujícím období definováno spektrum interakcí mezi cizinci a majoritou, které ovlivňují postoje a názory cizinců vůči majoritě a jejich ochotu se do její společnosti integrovat. Analýzou dat provedeného kvantitativního výzkumného šetření budou vyhodnoceny vztahy, názory a postoje vybraných skupin cizinců vůči majoritní společnosti, jejímu charakteru a specifikům, které podmiňují a formují průběh procesu integrace. Dále bude vytvořen přehled efektů a vlivů, které motivaci cizinců k integraci posilují anebo naopak, které proces interakce brzdí, nepodporují jej nebo mu brání. Prostřednictvím těchto zjištění budou formulována doporučení a opatření vedoucí ke zvýšení sociální koheze a porozumění mezi cizinci a majoritní společností, která by měla podpořit vhodné zaměření a nastavení integračních aktivit tak, aby bylo dosaženo širšího zapojení cizinců do procesu integrace a posílení jejich integrační motivace.

Projekt rozšíří okruh ojedinělých poznatků týkajících se názorů a postojů cizinců vůči české majoritní společnosti, které jsou výsledkem řady dynamických interakcí mezi kulturními a hodnotovými postoji majority a cizinců, také jejím historicko-politickým pozadím a institucionálně-legislativním prostředím, které dohromady zásadně ovlivňují motivaci a ochotu cizinců zapojit se do procesu integrace a navazujících aktivit. Zjištěné poznatky tak mohou být využity jak v rámci tvorby integrační politiky a regionálních integračních koncepcí, tak především v rámci konkrétních integračních aktivit, výběrem vhodné metodiky a adekvátní formy implementace. Tematické zaměření průzkumu veřejného mínění mapujícího postoje cizinců k integraci do majoritní společnosti a postoje vůči majoritě jako takové může být svým koncepčním ukotvením a metodickým základem použito pro případné navazující výzkumy nebo srovnávací šetření, která budou moci rozšířit zjištěné poznatky a ověřit odhalené tendence.

V prvních měsících realizace projektu byly zmapovány dostupné materiály vztahující se k problematice vývoje koncepce integrace cizinců v ČR. Získané poznatky byly dále využity pro potřeby zacílení výzkumu, a to konkrétně pro oblast mapování integrace cizinců z třetích zemí a možnost formulace předpokládaného vývoje integračních opatření. Dále byly vyhodnoceny základní procesy a pohyby cizinců sledovaných skupin (Ukrajina, Vietnam, Ruská federace), a to jak v rámci imigrace do ČR, tak i v rámci sociodemografického rozložení zkoumaných skupin cizinců v rámci území ČR. Poznatky získané během této etapy byly kromě jiného využity pro specifikaci kvótního výběru zkoumaného vzorku dotazníkového šetření. Realizovány byly také rešeršní práce a sekundární analýza dostupných odborných zdrojů zaměřených na zkoumání vztahů majoritních společností s minoritami imigrantů. Pozornost byla, dle potřeb výzkumu a zaměření projektu, věnována zejména průzkumům veřejného mínění o otázkách migrace a integrace a jejich vyhodnocením. Na základě poznatků získaných jak sekundární analýzou dostupných relevantních zdrojů, tak zjištěním z diskuse v rámci kulatého stolu s experty byly upřesněny výzkumné oblasti zacílení dotazníkového šetření. Dále byly specifikovány vhodné indikátory pro sledování a vytvořen dotazník pro sběr dat, který byl před finalizací podroben expertnímu oponentnímu řízení. Na základě komunikace se zástupci zadavatele (OAMP MV ČR) bylo stanoveno, že terénní šetření bude zahrnovat státní příslušníky Ukrajiny, Vietnamu a Ruské federace a proběhne v 6 velkých městech ČR (Praha, Brno, Ostrava, Plzeň, Karlovy Vary, Ústí nad Labem). Dále byly stanoveny kvóty výběru zkoumaného vzorku - druh pobytu, pohlaví, věk, státní příslušnost. Kvóty pro výběr byly stanoveny z nejaktuálnějších dat Českého statistického úřadu. Dotazníkové šetření bude provedeno na zkoumaném souboru 720 respondentů. Sběr dat v terénu bude probíhat v období prvního čtvrtletí roku 2015.

Cílem monografie **Ekonomický přínos pracovních imigrantů** bylo odpovědět na otázku, zda je možné řešit problémy spojené s aktuálním a očekávaným demografickým vývojem v České republice prostřednictvím pracovní imigrace.

První část monografie se věnuje demografickému vývoji v letech 1991 až 2011 a demografické projekci do roku 2100. Právě mezi lety 1991 a 2011 se odehrály některé, z pohledu demografického vývoje, významné změny. Dvěma nejzásadnějšími, které budou mít nezanedbatelný vliv na budoucí velikost a strukturu populace, jsou pokles porodnosti a pokles úmrtnosti. ČR právě vstupuje do fáze, kdy jedním z nejrychleji rostoucích ukazatelů bude průměrný věk populace jako důsledek kombinace trvale nízké úrovně porodnosti i úmrtnosti.

Prognóza demografického vývoje České republiky do roku 2100 byla zpracována ČSÚ. Za její zásadní zjištění lze považovat konstatování, že i přes očekávané prodloužení střední délky života, které je očekáváno ve střední variantě projekce, nízká míra plodnosti způsobí, že po krátkém období očekávaného populačního růstu (do roku 2018) bude následovat dlouhé období populačního úbytku. Začne se tedy projevovat prostý fakt, že míra plodnosti se dlouhodobě pohybuje pod hranicí prosté reprodukce populace a projekce nepředpokládá významnou změnu tohoto stavu ani v budoucnosti. Důsledkem bude, podle střední varianty projekce, redukce počtu obyvatel ČR v průběhu 21. století o více než 2,8 milionu osob. Významným způsobem se promění také struktura společnosti, kdy především v důsledku rostoucího podílu osob v seniorském věku poroste index ekonomického zatížení. Právě otázku populačního poklesu a vývoje struktury společnosti je možné ovlivnit podobou migrační politiky.

V následující části monografie je prezentována analýza výskytu cizinců na trhu práce v ČR podle dat VŠPS. Tato analýza především dokumentuje, i přes výhrady k významným limitům využití těchto dat pro analýzu ekonomických aktivit cizinců, že strategie a způsoby participace na trhu práce v ČR se u jednotlivých cizinců liší, vedle jiných charakteristik také v závislosti na zemi původu. V porovnání s domácí populací

Lze pozorovat vyšší tendenci k podnikání se zaměstnanci i bez zaměstnanců u cizinců pocházejících z Ruska a Ukrajiny. Velmi specifickou skupinou jsou imigranti z Vietnamu, jejich participace na trhu práce má výrazné prvky jak etnického, tak rodinného byznysu, jen přibližně každý šestý Vietnamec je v ČR v klasickém zaměstnaneckém poměru. Většina z nich jsou podnikatelé bez zaměstnanců a každý pátý v pozici pomáhajícího rodinného příslušníka.

Tato kapitola je doplněna informacemi ze statistického šetření CZ-SILC, kde sledujeme počet osob s jinou národností nebo jiným občanstvím. V podrobnějším třídění jsou tyto osoby sledovány s ohledem na věk, druh domácnosti a ekonomické postavení. Ukazuje se, že statistika SILC zachycuje pouze část imigrantů, zejména tu, která formuje klasickou domácnost (např. nebydlí na ubytovně). Z ekonomického pohledu je podstatné, že tyto domácnosti využívají sociální systém v nižší míře než průměrné české domácnosti. Je tomu tak z několika důvodů, které se vzájemně posilují. Zaprvé, imigranti pouze v minimální míře tvoří seniorské domácnosti, většina imigrantů je ve věkové kategorii 18-45 let. Zadruhé, imigranti v menší míře žijí v domácnostech s nezaopatřenými dětmi, naopak jejich větší zastoupení je u bezdětných domácností. A zatřetí je status imigranta ve větší míře spojen s ekonomickou aktivitou, než je tomu u české domácnosti. S ohledem na nízké zastoupení domácností imigrantů v šetření CZ-SILC lze konstatovat, že statistika bohužel nedává příliš informací o četnosti a charakteristice druhé a dalších generací imigrantů.

Monografie se zabývá také konceptem náhradové migrace jako způsobem odhadu objemu migrace nutné k nahrazení ztrát způsobených celkovým úbytkem populace a specificky pak snížením podílu osob v produktivním věku. Ze závěrů vyplývá, že prostřednictvím migrace lze do jisté míry kompenzovat celkový úbytek obyvatelstva (udržet tedy počet obyvatel např. na současné úrovni), rozhodně však nelze prostřednictvím migrace kompenzovat dlouhodobé efekty populačního stárnutí, tzn. především rostoucí podíl seniorské složky populace. Monografie ukazuje základní makroekonomické modely, které pracují s faktorem pracovní migrace. Pozornost je věnována podrobnějšímu popisu konstrukce takového modelu, předpokladů a dat potřebných k jeho naplnění a otázek, které v modelu promítnuty nejsou. Kapitola je uzavřena příkladem aplikace politiky pracovní migrace do důchodového systému s využitím simulačního modelu.

3.1.7 Hodnocení politiky sociálních služeb v širší perspektivě

V rámci této oblasti byla v r. 2014 pozornost věnována zejména těmto otázkám:

- vyhodnocení existujících domácích výzkumů a dat v oblasti bezdomovectví a návrh realizace výzkumu zaměřeného na získání chybějících klíčových dat o bezdomovectví v ČR nezbytných pro vytváření politik zaměřených na tuto cílovou skupinu,
- využívání poznatků sociálního šetření v sociální práci se žadateli o příspěvek na péči,
- metodika prevence ztráty bydlení,
- náklady na poskytování ošetrovatelské a rehabilitační péče v pobytových zařízeních sociálních služeb.

Cílem projektu zaměřeného na **vyhodnocení existujících domácích výzkumů a dat v oblasti bezdomovectví** bylo shromáždit a vyhodnotit existující domácí zdroje dat (statistiky, sčítání, dokumenty aj.) a provedené výzkumy problematiky bezdomovectví v širokém chápání tohoto společenského jevu. Konkrétně to znamenalo zjistit (tam, kde je to možné) počty různých kategorií bezdomovců a lidí tímto jevem

ohrožených (tedy tzv. zjevných, skrytých a potenciálních bezdomovců). Tyto cílové skupiny jsou definovány na základě evropské typologie bezdomovectví a vyloučení z bydlení ETHOS. Úkolem bylo též vyhodnotit dostupná data a hledat možnosti rozšíření a zkvalitnění různých druhů dat. Práce na projektu volně navázala na rozsáhlou studii z roku 2012, zpracovanou kolektivem autorů pod vedením I. Hradeckého a L. Prudkého "Souhrnný materiál pro tvorbu Koncepce práce s bezdomovci v ČR na období do roku 2020" (Hradecký a kol., 2012).

V souhrnné monografii vycházející z projektu je předložen komentovaný přehled zdrojů dat o různých kategoriích osob, které se staly bezdomovci nebo jsou v tomto směru ve své aktuální životní situaci ohroženy. Při práci na tomto úkolu bylo zjištěno, že při snaze vytvořit co nejkonkrétnější a nejspolehlivější ucelený obraz o rozsahu bezdomovectví je nutné respektovat různé mody a projevy tohoto jevu. Pro některé z nich však nejsou k dispozici relevantní statistická data v žádoucím rozsahu a hloubce nebo nejsou vůbec sledována. Monografie tedy nemohla poskytnout souhrnné vyjádření jakkoli odhadovaného nebo pravděpodobnostního počtu bezdomovců v různých podobách bezdomovectví, ale shromáždila aktuálně co nejspolehlivější data ke každé sledované kategorii ETHOS zvlášť.

Výsledná monografie je proto členěna dle typologie ETHOS. Její čtyři koncepční kategorie "bez střechy", "bez bytu", "nejisté bydlení" a "nevyhovující bydlení" jsou základem struktury celého textu. Závěr každé kapitoly představuje vyhodnocení v ní uvedených dat a návrhy, jak je rozšířit nebo rozvinout, popř. zamyšlení nad tím, zda je vůbec z ekonomického hlediska a z hlediska jejich širší využitelnosti potřebné určitý typ dat sbírat v té podobě, v jaké k tomu vybízí vymezení českých národních subkategorií ETHOS. Závěry jsou tedy členěny dle částí odpovídajících jednotlivým národním subkategoriím ETHOS. Mezi nejdůležitější závěry patří tyto poznatky.

1. pro monitorování osob "bez střechy":

- pokud má MPSV zájem průběžně monitorovat do budoucna pravidelně počty osob bez domova v co možná nejpřesnějším souladu s typologií ETHOS, bylo by žádoucí zavést takovou metodu sčítání, která zajistí použití jednotné operační definice při sběru dat na jednotlivých územích a která umožní ve výsledných datech odlišit jednotlivé operační kategorie (potažmo jejich národní subkategorie) od sebe navzájem,
- pro základní přehled o počtu osob v noclehárnách postačí výstupy statistického zjišťování MPSV, má-li se k monitoringu počtu osob v noclehárnách přistupovat důkladněji a chtít znát např. jeho výkyvy v průběhu roku nebo trajektorii noclehů těch osob, které během roku střídají noclehy venku a v noclehárnách, bylo by užitečné tyto informace zjišťovat formou ad-hoc šetření v noclehárnách.

2. pro monitorování osob "bez bytu":

- pro průběžné sledování počtu osob v ČR spadajících do kategorie ETHOS 3.1 - azylové domy a domy na půl cesty jsou dostačující výsledky statistického zjišťování MPSV tak, jak je uvádí Statistická ročenka v oblasti práce a sociálních věcí; v případě azylových domů je možné, aby zjišťování tohoto čísla vycházelo z celkových dostupných kapacit, potom je ovšem důležité zvážit vhodnost 90% koeficientu používaného Hradeckým ve výše uvedené monografii (toto doporučení je především relevantní pro snahy odvodit přibližný počet dílčích cílových skupin z kapacit vyhrazených pro tyto skupiny),
- v rozsahu informací zjišťovaných v rámci statistického zjišťování MPSV by bylo možné údaje o velikosti kategorie mužů/žen žijících v azylových domech jako jednotlivci zjišťovat také pomocí pravidelných nebo jednorázových dotazníkových šetření mezi azylovými domy v ČR realizovanými buď na reprezentativním vzorku azylových domů nebo (v ideálním případě) vyčerpávajících, což by umožnilo získat např. další demografické nebo biografické údaje,

- v případě matek s dětmi/otců s dětmi/úplných rodin v azylových domech nelze z aktuálně dostupných dat spolehlivě odhadovat jejich počty, za účelem jejich pravidelného sledování by však mělo být možné rozšířit seznam informací získávaných v rámci statistického zjišťování MPSV tak, aby formulář ročního výkazu o sociálních službách poskytovaných v zařízeních sociálních služeb zjišťoval kromě počtu klientů v rozkladu na muže, ženy a děti a mládež do 18 let také počet osob evidovaných v těchto zařízeních společně, tj. počet dětí ubytovaných společně s matkami, resp. s otci, počet dětí v azylových domech žijících v úplných rodinách a celkový počet těchto rodin (tj. rodičovských párů), počet matek (samoživitelek) ubytovaných společně s dětmi a počet otců (samoživitelů) ubytovaných společně s dětmi,
- v ČR chybí přehled o veřejných komerčních ubytovnách jako celku - ať už se to týká jejich počtu, velikosti jejich kapacit a reálných počtů osob v nich žijících či dalších údajů, i vzhledem k tomu, že jsou služby komerčních ubytoven tématem trvajících kontroverzních diskusí a jsou veskrze nahlíženy jako z hlediska lidských práv vysoce problematický typ podnikání, bylo by nejvhodnější realizovat komplexní studii mapující reprezentativním způsobem co největší počet těchto zařízení a jejich služby,
- pro osoby v náhradním ubytování z důvodu domácího násilí lze (mimo některé z výše uvedených možností) pro zjišťování počtů odlišit ve výkazu MPSV o klientech sociálních pracovníků (Výkaz V(MPSV) 26-01) jako samostatnou kategorii obětí domácího násilí, data však zřejmě budou podhodnocovat reálné počty, protože osoby zažívající domácí násilí se obracejí také (možná častěji) přímo na relevantní NNO; statistiky Policie ČR lze pro tyto účely doporučit upravit tak, aby z nich bylo možné vyčíst případy domácího násilí, tzn. vyčlenit je z případů trestných činů, které jsou páčány podle relevantních paragrafů trestního zákona č. 135/2006 Sb.,
- pokud jde o imigranty a migrující osoby, zde lze do jisté míry využít statistické zdroje MV, MPSV a data ze SLBD, detailnější kontextové informace a anonymizovaná dílčí data by případně mohly poskytnout neziskové organizace zaměřené na pomoc a integraci cizinců a poskytovatelé vybraných sociálních služeb (azylový dům, dům na půl cesty) poskytující pobytové služby azylantům a imigrantům, relevantní data o migrujících pracovnících ubytovaných na veřejných komerčních ubytovnách nejsou sledována,
- u osob před propuštěním instituce, nemajících zajištěné ubytování, jsou možnosti monitorování odlišné u jednotlivých cílových kategorií. Vzhledem k neexistujícímu závaznému postupu existuje nejméně informací o osobách opouštějících zdravotnická zařízení. V případě opuštění zařízení pro výkon trestu odnětí svobody apod. lze zejména lépe využít evidenci činnosti sociálních kurátorů ve smyslu rozšíření rezortních výkazů o jejich činnost. Počty osob před opuštěním dětské instituce z důvodu zletilosti by nově mohlo sledovat MPSV v rámci Ročního výkazu o výkonu sociálně-právní ochrany dětí, ve vztahu k věku (15-26 let) by je mohly monitorovat stávající statistiky MŠMT. Počty dospělých (18-26 let) před opuštěním dětské instituce by mohl monitorovat Roční výkaz sociální práce MPSV. Bylo by též třeba přesněji definovat vymezení kategorie "před opuštěním dětské instituce". Roztříštěnost statistik o dětech a mládeži v institucionální péči je odrazem rezortní roztříštěnosti systému péče o ohrožené děti, přičemž zásadní mezery ve znalosti situace si vyžadují ad hoc šetření zaměřená na stěžejní aspekty této problematiky. Obdobná je situace v případě dětí před opuštěním pěstounské péče.

3. pro monitorování osob v kategorii "nejisté bydlení":

- pokud jde o osoby přechodně bydlící u příbuzných nebo přátel bez jiné možnosti bydlení, osoby bydlící v podnájmu a osoby v nezákonně obsazené budově nebo pozemku, počty nejsou v ČR sledovány v intencích kategorizace ETHOS, proto lze nyní odkázat pouze na dílčí informace a případné evidence vedené pro vlastní potřebu jednotlivých obecních úřadů (zejména sociální odbory a OSPOD obcí s rozšířenou působností), poskytovatelů sociálně-právního poradenství, soudů, oddělení Policie ČR a městské policie. U podnájemců lze rovněž doporučit pravidelně k určitému měsíci v roce sledovat v OKstat ukazatel o počtech příjemců dávky hmotné nouze "doplatek na bydlení", kteří bydlí v podnájmu, jenž by měl být vyhodnocován při započtení všech společně posuzovaných osob,
- počty osob, které dostaly výpověď z nájemního bytu a osob ohrožených vystěhováním z vlastního bytu nejsou dostupné, neboť nejsou systematicky sledovány, informacemi o osobách, které se dostaly do rizikové situace z důvodu výpovědi z nájemního bytu, do jisté míry disponují sociální odbory obcí s rozšířenou působností, které ve struktuře ORP představují jediný formální článek určený k řešení problematiky sociálního vyloučení,
- policejně zaznamenané případy osob ohrožených domácím násilím jsou evidovány lépe než jiné případy ohrožení bezdomovectvím, ale nejsou vyčerpány všechny možnosti; policie by měla evidovat nejen projednávané trestné činy spojené s domácím násilím, ale i další řešené případy, kde došlo k domácímu násilí, bez ohledu na jeho formu a další policejní postup, k poznání incidence a dopadů domácího násilí a jejich monitorování by přispěla cílená spolupráce mezi občanskými poradnami, NNO poskytujícími služby osobám ohroženým a obětem domácího násilí a sociálními odbory obcí všech typů.

4. pro monitorování osob v kategorii "nevyhovující bydlení":

- jelikož počty osob žijících v nevyhovujícím bydlení, ať jde o kteroukoliv subkategorii, nejsou v ČR sledovány v intencích kategorizace ETHOS, lze odkázat téměř výhradně na informace a případné evidence obecních úřadů, Policie ČR a městské policie,
- limity využívaných statistických dat ilustruje odlišnost vymezení subkategorií ETHOS a kategorií sledovaných SLBD, jež se při počátečních snahách o orientaci v této problematice logicky nabízí jako výchozí zdroj dat, má však závažné nedokonalosti; jelikož SLDB nesleduje kvalitativní parametry bydlení mimo byty, není známo, nakolik se skutečně jedná o nevyhovující, nouzové bydlení, natož v jakém podílu osoby v tomto obydlí žijící skutečně nemají jinou možnost bydlení a nakolik jde o jejich svobodnou volbu, pragmatické řešení osobní situace apod.,
- je žádoucí, aby data o osobách v jednotlivých cílových skupinách kategorie nevyhovující bydlení byla průběžně systematicky sledována prostřednictvím systému OKstat na základě vyhodnocení již dnes zjišťovaných dat o příjemcích dávek, příp. rozšířeného zjišťování,
- je žádoucí vytvořit oficiální definici přelidněných bytů, která by odpovídala bytové situaci a požadavkům na bydlení v ČR a přitom byla kompatibilní s definicí Eurostatu, protože ta se ukazuje pro české podmínky ne zcela adekvátní (nadhodnocuje počty přelidněných bytů a lidí v nich žijících); lze doporučit doplnění pravidelných šetření ČSÚ "Životní podmínky" o český modul, který by zjišťoval údaje odpovídající české (byť zatím neoficiální) definici přelidněného bytu.

Projekt **Využívání poznatků sociálního šetření v sociální práci se žadateli o příspěvek na péči** je zaměřen na řešení metodické podpory sociálních pracovníků ÚP ČR při provádění sociálního šetření pro účely řízení o přiznání příspěvku na péči. Sociální šetření, při kterém se zjišťuje schopnost samostatného života osoby v přirozeném sociálním prostředí, je povinnou součástí řízení o přiznání příspěvku na péči, neboť jeho výsledky jsou jedním z podkladů pro posouzení stupně závislosti žadatele posudkovým lékařem. Od tohoto posouzení se následně odvíjí ne/přiznání nároku na tuto dávku a její výše. V roce 2013 bylo podáno více než 143 tis. žádostí o přiznání nebo o změnu její výše, tzn., že v témže roce byl realizován stejný počet zmíněných sociálních šetření.

Podle dosavadních výzkumů i názorů zainteresovaných expertů se dlouhodobě nedaří nastavit tato sociální šetření takovým způsobem, aby byla zajištěna jednotná kvalita výsledků šetření a aby tyto výsledky byly při řízení o příspěvek na péči využívány posudkovými lékaři předvídatelným způsobem. Současně se jeví, že poznatky získané v rámci sociálního šetření mají dosud nevyužitý potenciál pro ustavení kontinuální spolupráce sociálních pracovníků při ÚP ČR a sociálních pracovníků na obcích při poskytování komplexní pomoci žadateli o tuto dávku a jeho rodinným pečovatelům při zvládnutí jejich obtížné životní situace.

Projekt je koncipován jako dvouletý, v r. 2014 bylo cílem projektu porozumět aktuálnímu pojetí sociálního šetření, tj. jak a v jakých podmínkách je realizováno sociálními pracovníky agendy příspěvku na péči při ÚP ČR a jaký význam jeho výsledkům připisují jednotliví aktéři. Pro naplnění tohoto cíle bylo nutné uskutečnit dvě vlny kvalitativních terénních šetření - extenzivní dotazování sociálních pracovníků agendy příspěvku na péči při ÚP ČR a 6 případových studií, které zahrnovaly zástupce všech subjektů relevantních z hlediska řešeného tématu. Celkem bylo uskutečněno 68 tematických rozhovorů.

Analýzy takto získaných dat byly v roce 2014 zaměřeny zejména na pracovní podmínky sociálních pracovníků, v nichž agendu příspěvku na péči zajišťují na kontaktních pracovištích ÚP ČR, a jejich vliv na přístup ke klientům této agendy uplatňovaný v kontextu výkonu sociální práce. Výsledky naznačují, že zejména sociální pracovníci, kteří byli ztotožněni s představou komplexní a dlouhodobé pomoci klientovi v rámci jeho unikátní životní situace, a tedy vnitřně inklinovali spíše k situačnímu přístupu ke klientům, vnímali jako hlavní překážku uplatňování tohoto přístupu následující aspekty svých pracovních podmínek:

- vysoká pracovní zátěž - od jednotlivých sociálních pracovníků se očekávalo zpracovávání velkého, často enormního, počtu žádostí ("spisů") o příspěvek na péči, resp. DOZP (u kumulované agendy až 1 600 spisů),
- využívání externistů na sociální šetření v rámci řízení o příspěvek na péči - kmenoví sociální pracovníci interpretovali tuto organizaci práce jako degradaci své role ze sociálního pracovníka na úředníka a upozorňovali na mizející možnosti sociální práce s klientem, pokud sami nemohou u klienta zmíněné sociální šetření provést,
- podoba metodického vedení v době výzkumu, která byla dle dotazovaných sociálních pracovníků zaměřena zejména na administrativní záležitosti a kdy pokyny byly často měněny,
- chybějící pravidla spolupráce sociálních pracovníků agendy příspěvku na péči s jinými subjekty (zejména posudkovými lékaři lékařské posudkové služby a sociálními pracovníky obcí).

Projekt **Metodika prevence ztráty bydlení** byl zahájen v době příznivé z hlediska aktuálnosti tématu a využitelnosti výsledků. Právě v roce 2014 nabrala na intenzitě

veřejná a odborná debata na téma týkající se dostupnosti bydlení, bydlení sociálního a politiky bydlení vůbec, která se začíná přetavovat v politickou agendu a formují se konkrétní kroky a nástroje řešení. Vzhledem k tomu, že toto téma bylo v rámci veřejné politiky dosud spíše podceněné, chybí také obsáhlejší, hlubší a relevantní empirická evidence jevů, které s ním souvisejí, skýtá realizace projektu příležitost tuto mezeru alespoň zčásti zaplnit.

V roce 2014 probíhala první fáze projektu, jejímž cílem bylo v co největší šíři zmapovat téma ztráty bydlení a jeho prevence podle těchto kritérií:

- jak je pojednáno v odborné literatuře, zahraniční a tuzemské,
- do jaké míry a v rámci jakých přístupů je přítomno v politické agendě v českém národním kontextu,
- jaký diskurz je kolem něj vytvořen, zejména na úrovni klíčových aktérů, jako jsou místní samosprávy, sociální služby a občanský sektor obecně,
- jaké strategie v souvislostech s prevencí ztráty bydlení tyto aktéři volí,
- jaké jsou uvažovány cílové skupiny ohrožené ztrátou bydlení a které z nich lze identifikovat na základě dostupných statistických dat,
- jaké mechanismy či nástroje, které se dají považovat za preventivní, jsou vytvořeny a používány, jaké jsou jejich potenciály, slabé stránky, případně jaké rozpory tyto nástroje obsahují a s jakými kontrastrategiemi se případně potkávají,
- jaké překážky lze v jejich systematické aplikaci identifikovat.

Mezi významná průběžná zjištění, která monografie přináší, lze zařadit tyto poznatky:

Problém prevence ztráty bydlení byl dosud problémem politicky, společensky i empiricky dlouhodobě podceněným. Chybí jednotná ucelená koncepce, která by standardizovaným způsobem nabízela řešení jak ke zvýšení dostupnosti a udržitelnosti bydlení, jejichž součástí je i systém sociálního bydlení, tak preventivní mechanismy zaměřené na ztrátu bydlení a šířeji prevenci bezdomovectví.

Jednotliví aktéři, zejména místní samosprávy a neziskové organizace však zároveň vyvíjejí úsilí, jak se vyrovnat s absencí veřejné politiky orientované na bydlení, a vlastními silami a v rámci vlastních zdrojů realizují dílčí opatření, která mají zabránit negativním důsledkům, jež tato absence přináší. Vzhledem k tomu, že jde o opatření izolovaná a dílčí, působí mnohdy protisměrně a zamýšlené efekty se vzájemně blokují (například "vstřícná" opatření na úrovni jedné místní samosprávy vedou paradoxně k prohloubení problému právě na jejím území, a to v důsledku nárůstu rizikových skupin motivovaných tímto vstřícným přístupem; obdobně v případě "restriktivních" opatření na území jedné obce s rozšířenou působností vedou k zahušťování problému za jejími hranicemi).

Zmíněné úsilí je však vychýleno směrem k opatřením nápravným či restriktivním, která nacházejí výraz v nárůstu počtu tzv. ubytovacích zařízení obsazovaných lidmi vyloučenými ze standardního bydlení. Tato zařízení představují jakousi substituci sociálního bydlení, chápaného jako bydlení určené pro skupiny osob neúspěšné na otevřeném trhu s bydlením z důvodu jejich příjmové nedostatečnosti či (připsaných) rizikových charakteristik. Systematická, provázaná a promyšlená snaha o udržení osob v dosud standardním bydlení či o jejich rychlý návrat do něj však chybí.

Přestože také chybí monitoring počtu a struktury osob ohrožených ztrátou bydlení či v situaci reálného bezdomovectví, a tím i konkrétní představa o rozsahu problému, dochází k jejich koncentraci v těchto zařízeních na území obcí a z fenoménu se na lokální úrovni stává významný sociální problém, který jednak vyvolává odmítavé

postoje ostatních obyvatel a napomáhá eskalaci konfliktů a na druhé straně vede k prohlubování sociálního vyloučení těchto osob a blokuje další konstruktivní řešení.

V rámci projektu **Náklady na poskytování ošetrovatelské a rehabilitační péče v pobytových zařízeních sociálních služeb** byly v první fázi jeho řešení provedeny rešerše odborné literatury, přičemž pozornost byla věnována zejména seznámení se s aktuálními poznatky o systému financování zdravotní péče v pobytových zařízeních sociálních služeb ve vybraných evropských zemích (Německo, Rakousko, Nizozemsko, Dánsko, Velká Británie) s důrazem na financování ošetrovatelské a rehabilitační péče. Přitom se potvrdily dříve získané poznatky, že pojetí sociálních služeb v evropských zemích je podstatně širší než v ČR a zahrnuje i problematiku poskytování zdravotní péče. Z konkrétních poznatků, získaných o systémech financování sociálních služeb, je možno vyzdvihnout zejména tyto skutečnosti:

- vláda SRN chce během stávajícího volebního období nahradit dosavadní systém tří stupňů závislosti pěti stupni, což by mělo umožnit lépe zohledňovat individuální potřebu pomoci (např. by se mělo přihlížet i k takovým omezením, jaká se vyskytují u osob s demencí),
- v Nizozemsku se zvýšily od r. 2013 kompetence obcí při poskytování domácí péče s cílem snížit rozsah péče poskytované v pobytových zařízeních zejména pro osoby s nižší mírou závislosti,
- ve Velké Británii se navrhuje výrazně zvýšit hranici finančních příjmů a majetku klienta (z 23 250 £ na 118 000 £), při jejímž překročení se klienti již musejí podílet na financování nákladů poskytované péče, což přispěje např. k tomu, že méně lidí bude muset prodat své domovy proto, aby mohli uhradit potřeby své dlouhodobé péče.

V druhé fázi řešení projektu bylo kontaktováno celkem 12 poskytovatelů pobytových sociálních služeb s žádostí o možnost provedení terénního šetření v těchto zařízeních. Na základě rozhovorů a korespondence se statutárními zástupci těchto zařízení bylo vybráno celkem 10 zařízení, ve kterých bylo následně ve 4. čtvrtletí 2014 toto šetření realizováno. Současně byla v této fázi realizace projektu posouzena aktuálnost dotazníku, jehož prostřednictvím byl zjišťován rozsah indikované a skutečně poskytované ošetrovatelské a rehabilitační péče v r. 2008, přičemž byl následně upraven tak, aby odrážel aktuální právní stav.

V třetí fázi řešení projektu bylo provedeno pilotní šetření ve vybraném zařízení, jehož cílem bylo ověřit vhodnost struktury dotazníku v praxi. V rámci tohoto pilotního šetření byl sledován rozsah poskytované ošetrovatelské péče v zařízení s celkovou kapacitou 168 klientů. Toto zařízení má registrace na poskytování tří sociálních služeb - domova pro seniory, domova se zvláštním režimem i domova pro osoby se zdravotním postižením. S ohledem na skutečnost, že v několika dotaznících nebyla vyplněna rozsáhlejší část údajů, bylo do podrobného zpracování získaných údajů zahrnuto celkem 140 dotazníků.

V rámci provedeného šetření byly sledovány zdravotnické úkony pro odbornost 913 (tj. všeobecná sestra v sociálních službách). V r. 2014 platila taková pravidla pro ambulantní péči, že výsledná hodnota bodu je vypočítávána na základě znalosti počtu ošetřených rodných čísel v příslušném roce a porovnávacím roce a na základě znalosti objemu poskytnuté péče v příslušném roce a porovnávacím roce. Pro tento výpočet je stanoven vzorec a z údajů, které jsou nezbytné k výpočtu konečné hodnoty bodu, je zřejmé, že poskytovatelé zjistí cenu v příslušném roce až po jeho ukončení. Pro účely pilotního šetření bylo bodové hodnocení převzato z číselníku VZP verze 1015 a pro zjednodušení byl uvažován předpoklad, že základní hodnota jednoho bodu odpovídá 0,90 Kč.

Z provedeného šetření vyplývá, že v domově pro seniory nemá více než polovina klientů vůbec přiznaný příspěvek na péči nebo ho má přiznaný pouze v prvním stupni závislosti. Klientů se stupněm závislosti 2 je necelá čtvrtina, zbylých zhruba 20 % tvoří osoby se stupněm závislosti 3 a 4. Naproti tomu v domově se zvláštním režimem mají všichni klienti přiznaný příspěvek na péči, více než 35 % klientů má přiznaný příspěvek ve 2. stupni závislosti, klienti s nejvyššími stupni závislosti tvoří více než 40 %.

Prokázalo se, že celkově s rostoucí mírou závislosti se zvyšují i průměrné měsíční náklady poskytované ošetrovatelské péče. Z tohoto tvrzení však vybočuje skupina osob s příspěvkem na péči přiznaným v prvním stupni závislosti. Obdobný vývoj je zaznamenán i v domovech pro seniory, naopak v domově se zvláštním režimem jsou průměrné náklady u příjemců příspěvku na péči ve třetím stupni závislosti nižší než náklady u příjemců této sociální dávky ve druhém stupni závislosti. U klientů v domovech se zvláštním režimem jsou nejčastěji diagnostikovány nemoci nervové soustavy a duševní poruchy, tyto dvě diagnózy zde tvoří 87 %, zatímco v domově pro seniory zaujímají tyto dvě diagnózy pouze 44 %, dále jsou zde často zastoupeny nemoci oběhové soustavy a nemoci endokrinní.

Na základě poznatků získaných v rámci pilotního šetření byly provedeny některé dílčí úpravy ve struktuře tohoto dotazníku. Ve 4. čtvrtletí r. 2014 bylo realizováno terénní šetření o rozsahu indikované a skutečně poskytované ošetrovatelské a rehabilitační péče v 10 vybraných pobytových zařízeních sociálních služeb. Do šetření byli zapojeni všichni klienti těchto zařízení (více než 1 500 osob). Získané dotazníky budou v r. 2015 v souladu s dílčími cíli jednotlivých období vyhodnocovány.

3.1.8 Hodnocení trendů demografického vývoje a možností rodinné politiky v návaznosti na další veřejné politiky čelit jeho sociálním dopadům

V rámci této oblasti byla v r. 2014 pozornost věnována zejména těmto problémovým okruhům:

- nové formy denní péče o děti v ČR,
- zálohové výživné,
- sociodemografická a příjmová analýza rodin s dětmi v ČR.

Hlavním cílem projektu **Nové formy denní péče o děti v České republice** bylo systematicky popsat současný český systém služeb péče o předškolní děti a na základě poznatků získaných ze spolupráce s francouzským partnerem a z příkladů dobré praxe v ČR systém kriticky zhodnotit a navrhnout změny, které by vedly k jeho zlepšení. Stěžejními výstupy projektu jsou metodiky pro poskytovatele a uživatele služeb denní péče o děti v ČR, a to jak péče kolektivní (např. mateřské školy), tak péče individuální (chůvy).

Ukázalo se, že české matky se nejčastěji vrací na trh práce v době, kdy jsou dítěti tři roky, využívají tedy současné nastavení rodičovské dovolené v její maximální délce. Začínají se však objevovat i alternativní strategie, kdy se část matek vrací na pracovní trh dříve. Větší participace matek na trhu práce musí být nicméně spojena s adekvátní dostupností služeb předškolní péče. Na současný deficit míst v mateřských školách a zařízeních pro děti mladší tří let v ČR reaguje dlouho připravovaný návrh zákona o poskytování služby péče o dítě v dětské skupině, který byl přijat 23. 9. 2014. Cílem těchto opatření je transformace relativně uniformního modelu péče o děti tak, aby

různé skupiny obyvatelstva našly sobě vyhovující strategii rodinného chování. Česká republika se tak snaží přiblížit tzv. modelu orientovanému na rodičovskou volbu, jenž existuje ve Francii. Princip flexibility a variability forem kolektivní denní péče o děti ve Francii odráží široká škála typů státem podporovaných zařízení, z nichž každý reflektuje různorodé potřeby a preference rodin jinak - ať už se jedná o různou délku denní docházky (celodenní vs. několikahodinová, pravidelná vs. příležitostná), o věk přijímaných dětí, o netradiční časy poskytování péče či o spojení služby denní péče o děti s dalšími službami pro rodiny s malými dětmi. Různorodá zařízení pak ve Francii vznikají v jednotlivých lokalitách především s ohledem na potřeby a charakteristiky konkrétních rodin, kterým mají sloužit tak, aby jim byla v co nejvyšší možné míře zajištěna prostorová i finanční dostupnost.

V ČR již v dnešní době existuje značný počet příkladů zařízení, která své služby koncipují stejným způsobem - tj. především s ohledem na specifické potřeby zdejších rodin. Zatím se ale jedná o případy, které se těší výjimečné štědrosti a otevřenosti svých zřizovatelů nebo místních úřadů, popř. schopnosti rodičů za zvolenou formu péče platit relativně vysoké částky. Nastal tedy čas, aby byly v ČR vytvořeny obecněji platné podmínky pro provoz neškolských zařízení kolektivní péče, které by umožňovaly kýženou flexibilitu a variabilitu forem péče a na druhé straně dávaly jak zřizovatelům a poskytovatelům, tak uživatelům (rodinám) jasná vodítka pro to, jaké parametry má který typ zařízení splňovat.

Podmínky poskytování služeb chův nejsou v ČR upraveny speciálním zákonem. Jejich stávající právní úprava je velmi nepřehledná (více zákonů a zpravidla v rámci jejich obecných ustanovení), nejednoznačná a její stávající nastavení neodpovídá reálným potřebám rodin ani chův. Tyto služby jsou navíc finančně náročné, a to zejména pokud by měly být využívány pravidelně nebo několik hodin denně. Velikou roli však hraje nedůvěra či strach svěřit dítě cizí osobě. To souvisí i s výše uvedeným nejasným vymezením této profese, kdy ve většině případů chybí záruky kvality péče. Služby chův jsou proto zatím v ČR málo využívány.

Jak je zřejmé z výsledků výzkumu Péče 2013, polovina dotázaných matek by i přes prvotní výhrady služby chův za jistých okolností využila. V první fázi by se jednalo spíše o příležitostné hlídání (večer apod.), intenzivnější využití matky připouštěly, pokud by je k tomu vedly důležité okolnosti, zejména potřeba zajistit péči v době, kdy je matka v práci. Experti, účastníci se diskusních skupin pořádaných v rámci projektu, se více méně shodují na tom, že pro dítě mladší tří let je vhodnější individuální péče. Služby chův se tedy nabízejí jako vhodná alternativa právě pro ty matky, které se chtějí alespoň částečně vrátit na trh práce před třetími narozeninami dítěte, kdy dítě ve většině případů nastupuje do mateřské školy. Hlavním mottem dalšího vývoje by však měla být profesionalizace individuální péče ve smyslu odborné způsobilosti chův, na základě které by jim bylo vydáváno oprávnění k poskytování služeb péče o děti. Pro vymýcení černého trhu, který v oblasti péče chův v současnosti existuje, je nutné zavést formy státní finanční podpory.

Obecně lze říci, že hlavní prioritou v oblasti služeb péče o děti v ČR (jak kolektivní, tak individuální) by mělo být zaručení kvality péče a její kontroly, avšak v takové míře, aby náklady nebyly neúnosné. S tím souvisí požadavek na zavedení finanční podpory pro ty subjekty, které stanovená kritéria kvality splňují. Další prioritou je založení registru služeb péče o děti dostupného pro širokou veřejnost, aby se rodiče, ale i např. samosprávné celky lépe v nabídce služeb orientovali.

Pozornost byla rovněž věnována problematice **zálohovaného výživného**. Těžiště prací spočívalo ve zpracování rešerše zahraniční praxe a zkušeností v oblasti náhradního a zálohovaného výživného, které představovaly podklad pro práci MPSV na přípravě věcného záměru zákona o náhradním výživném.

Rešerše se zaměřila na evropské země, v nichž již institut náhradního nebo zálohovaného výživného v nějaké formě funguje. Konkrétně byly zkoumány zkušenosti Belgie, Dánska, Francie, Maďarska, Německa, Norska, Polska, Rakouska, Švédska a Švýcarska. Doplňkově byly zjištěny informace o případu Velké Británie, kde je neuhrazené výživné pouze vymáháno a sankcionováno příslušným úřadem, ale neexistuje zde žádná forma jeho náhrady/zálohování. Rešerše byla realizována metodou studia veřejně dostupných informací poskytovaných příslušnými úřady státní správy v jednotlivých státech a právních předpisů. Obtížně dohledatelné informace byly případně zjišťovány dotazem na příslušných odděleních daných národních orgánů.

V případě každé země byly zjišťovány odpovědi na deset dotazů připravených ministerstvem, které se týkaly následujících oblastí:

- vymezení institutu náhradního nebo zálohovaného výživného v národních legislativách,
- rozlišení toho, zda je náhradní/zálohované výživné dávkou sociálního zabezpečení dané země (a popř. zda je vypláceno z pojištění nebo z nepříspěvkového systému) nebo je jeho neplacení ze strany povinné osoby řešeno v soukromoprávní rovině,
- identifikace orgánu, který rozhoduje o nároku na dávku,
- role příjmové situace rodiny oprávněné osoby pro stanovení nároku na dávku,
- délky trvání doby neplacení výživného ze strany povinné osoby a dalších podmínek nároku na dávku,
- její výše, frekvence přehodnocování nároku a délky jeho trvání,
- způsob vymáhání nezaplaceného výživného po povinné osobě a jeho úspěšnost, popř. důvody nevymáhání výživného.

Projekt zjistil značné rozdíly v přístupech k jednotlivým aspektům zkoumané problematiky mezi zeměmi. Ve většině zemí je dávka koncipována jako zálohované výživné, kromě Norska a Švédska, které ji poskytují jako formu náhradního výživného. Liší se rovněž orgány, které o nároku na dávku rozhodují - v některých případech jsou jimi soudy (Belgie, Francie, Maďarsko, Rakousko, Švýcarsko), jindy rozhoduje národní orgán působný v sociálním zabezpečení (Dánsko, Německo, Norsko, Polsko, Švédsko). Liší se rovněž národní přístupy k délce doby neplacení výživného potřebné ke stanovení nároku na dávku, k otázce příjmů a k dalším podmínkám nároku - skutečnosti, zda oprávněný rodič žije sám nebo s partnerem, plnění povinné docházky, věku dítěte atd. Rešerše ukázala, že neplacené výživné je vymáháno ve všech zkoumaných státech, ale jeho úspěšnost je sledována pouze v Belgii, Dánsku, Francii a Švédsku.

Projekt **Rodiny s dětmi v ČR - Sociodemografická a příjmová analýza** má uceleným způsobem analyzovat rodiny s dětmi z hlediska jejich struktury a typů, a to i v regionálním členění, a dále sociálně ekonomickou situaci rodin při zohlednění různých druhů jejich příjmů a výdajů, se zvláštním zřetelem na náklady spojené přímo s péčí a výchovou dětí. Výstupy celého projektu by měly sloužit jako hlavní podkladový materiál pro novou zprávu o rodině, protože poslední komplexní zpráva byla zpracována v roce 2004. Záměrem projektu bylo provést analýzy, které by měly pomoci zodpovědět otázky, jak rodiny s nezaopatřenými dětmi zvládají po ekonomické stránce specifické situace v souvislosti s měnícími se potřebami dětí/rodičů v rámci rodinného cyklu, nebo které jsou podmíněny vnitřními či vnějšími sociálně-ekonomickými podmínkami.

Analýza finanční situace rodin z pohledu jejich příjmů a výdajů má zohlednit rozdíly dle úplnosti rodiny, dle počtu a věku dětí, dle počtu ekonomicky aktivních členů, vyčíslit míru závislosti vybraných typů rodin s dětmi na sociálních dávkách apod.

Cílem první fáze projektu bylo zhodnocení dostupnosti statistických dat z hlediska jejich kvality a relevantnosti, a to v oblasti demografie, složení rodin s dětmi a příjmů a výdajů rodin. Zpracovaná monografie se zaměřila na vybraná data publikovaná ČSÚ (SLDB, Pohyb obyvatelstva, VŠPS, SILC, SRÚ, NVVD) a kriticky zhodnotila jejich přednosti a nedostatky. Pro analýzu struktury rodin se jako nejvhodnější jeví data SLDB, která jsou svoji povahou vyčerpávající, ale která ne vždy poskytují data v požadovaném třídění žádoucím pro naplnění zadání projektu, např. z hlediska rozlišení na čisté a smíšené rodiny, podle věku dětí, důvodu ekonomické neaktivity osoby v čele domácnosti či možné kombinace ekonomické ne/aktivity partnerů. Analýza dostupných zdrojů k sociálně-ekonomické situaci rodin převážně zaměřená na příjmy a výdaje těchto rodin přinesla obdobné závěry. Z hlediska příjmové situace se jako dostatečná jeví data SILC (Příjmy a životní podmínky domácností), ve sféře výdajů domácností pak data SRÚ (Statistiky rodinných účtů). Nicméně i v těchto datech se naráží na určitá omezení, např. na nemožnost dostatečného propojení příjmů s výdaji daných typů rodin, zahrnutí určitých položek do širěji definovaných kategorií, nemožnost rozlišení přímých výdajů na dítě/rodiče, ale jen na osobu v domácnosti. Ukazuje se jako žádoucí opakovat, po dalších úpravách, šetření Náklady na výchovu a výživu dětí z roku 2003, které alespoň některé ze zmiňovaných nedostatků potlačilo.

Další fáze projektu se v roce 2015 zaměří na přípravu podkladů pro užší spolupráci MPSV s ČSÚ v zájmu zmírnění či odstranění zmiňovaných nedostatků v datových zdrojích a na přípravu samostatného šetření zaměřeného na příjmy a výdaje vybraných typů rodin s dětmi.

3.1.9 Hodnocení trendů v rozvoji kapacity veřejné správy a vládnutí ve vztahu k sociální politice

V rámci této oblasti byla v r. 2014 pozornost věnována těmto otázkám:

- role lokálních vlád při řešení problémů sociálního začleňování,
- dlouhodobá strategie rozvoje sociálních služeb na území města Písku jako obce s rozšířenou působností do r. 2030.

Monografie **Role lokálních vlád při řešení problémů sociálního začleňování** se zaměřuje na identifikaci přístupů lokálních vlád ke strategiím sociálního začleňování, zejména pak k rolím, které v procesu sociálního začleňování sehrávají obecní úřady, městské úřady a magistráty.

Ukazuje se, že způsob nahlížení sociálního vyloučení jako konceptu na lokálních úrovních se mezi vybranými zástupci obcí příliš neliší. S menšími odchylkami v kategorizaci ohrožených cílových skupin je sociální vyloučení vnímáno jako vyloučení jednotlivce nebo skupiny lidí z běžného života většinové populace, zapříčiněné kombinací několika rizikových faktorů, z nichž nejvýznamněji působily ztráta zaměstnání, ztráta bydlení, chudoba, odlišná etnicita a často byl zmiňován také prostorový aspekt sociálního vyloučení. V rámci identifikace skupin osob ohrožených sociálním vyloučením jsou již tradičně uváděni lidé bez domova, obyvatelé ubytoven, Romové, osoby s anti-sociálním chováním, příjemci dávek hmotné nouze, nezaměstnaní, samoživitelé a vícečetné rodiny. Relativně častěji se současně do ohniska aktivit pracovníků v oblasti

sociálního začleňování dostávají mladí lidé opouštějící ústavní zařízení a osoby opouštějící nápravná zařízení. Nově se do skupin osob ohrožených sociálním vyloučením začínají výrazněji dostávat také lidé s psychiatrickými diagnózami a tzv. "pracující chudí".

Realizace opatření na podporu sociálního začleňování je výsledkem samosprávných rozhodovacích procesů, které jsou ovlivněny politickou reprezentací obce. Ta však jako klíčový aktér vnímá opatření na podporu sociálního začleňování často jako nepopulární. Ačkoliv v kategorii středně velkých obcí (20-50 tis. osob) problematiku sociálního vyloučení řadí mezi priority zastupitelé v plných dvou třetinách měst, panuje mezi pracovníky sociálních odborů na obcích často přesvědčení, že bariérou aktivit na podporu sociálního začleňování je právě lokální politická reprezentace, která v rámci nastavených priorit nezohledňuje potřeby sociálně vyloučených skupin populace a financování aktivit sociálních odborů bývá výrazně podhodnocováno.

Rozvoj mainstreamingu sociálního začleňování na lokálních úrovních se projevuje mj. v rozšiřování a prohlubování spolupráce s dalšími aktéry v této oblasti, a to v horizontální i vertikální perspektivě. Významný potenciál je spatřován především v meziodborové spolupráci v rámci obce, přičemž klíčový aspekt je kladen na spolupráci sociálního a bytového odboru. Často se však v realitě objevují případy, kdy vzájemná komunikace probíhá pouze formálně bez účinku přenosu důležitých informací. V této souvislosti je poměrně často zmiňována chybějící koncepce bydlení, která by mohla být určitým vodítkem pro tvorbu lokálních strategií v oblasti prevence ztráty bydlení. V současné době jsou místní přístupy k politice bydlení poměrně diferencované, limitované omezeností souboru nástrojů podpory bydlení a prevence jeho ztráty.

Tradičně pozitivně je hodnocena spolupráce s neziskovými organizacemi a se školami, jako celkově dobrá je pak vnímána také spolupráce s policií a s probační a mediační službou. Naopak je tomu v zapojení zástupců skupin ohrožených sociálním vyloučením a především úřadů práce. Spolupráce mezi obecními úřady a úřady práce v souvislosti se sociální reformou nabyla značných trhlin a je považována za poměrně nekonceptní a nesystémovou. Klíčová úskalí jsou identifikována především v oddělení skutečného výkonu sociální práce od finančního zabezpečení prostřednictvím dávek v hmotné nouzi. Významnou a neopomenutelnou bariérou efektivního přístupu k řešení problémů spojených se sociálním vyloučením na místních úrovních je pak nepochybně omezenost finančních zdrojů alokovaných na výkon sociální práce a podporu sociálních služeb.

Sociální začleňování na lokální úrovni je doposud spojováno především s činností sociálních odborů a neziskových organizací, postupně se však i díky komunitnímu plánování a vytváření strategických plánů na obecní a krajské úrovni začínají více zapojovat další aktéři. Vzhledem k druhové omezenosti nástrojů na podporu sociálního začleňování na lokálních úrovních a existenci výše uvedených a dalších významných bariér se však zapojení lokálních vlád do procesu sociálního začleňování stále nejvíce jako dostatečné.

V souladu s přijatým návrhem na řešení projektu **Dlouhodobá strategie rozvoje sociálních služeb na území města Písku jako obce s rozšířenou působností do r. 2030** bylo jeho hlavním cílem v r. 2014 sekundární studium literatury a právních norem, příprava a realizace terénního šetření mezi poskytovateli a zřizovateli sociálních služeb a zpracování projekce vývoje obyvatelstva na správním území Písku jako obce s rozšířenou působností. Projekt byl řešen ve čtyřech fázích.

Řešitelský tým seznámil s dokumenty, které se týkají vývoje sociálních služeb na Písecku v uplynulém období, a s programovými dokumenty, které charakterizují vývojové tendence charakterizující poskytování a financování sociálních služeb v evropských zemích (např. 3rd Biennial Report on Social Services of General Interest) a

trendy ve vývoji obyvatelstva v jednotlivých regionech ČR. Z těchto údajů je např. zřejmé, že:

- sociální služby patří v evropských zemích k odvětvím s největším potenciálem růstu nových pracovních příležitostí zejména pro ženy a starší pracovníky,
- na financování sociálních služeb v evropských zemích se podílejí nejvíce veřejné finanční prostředky, přičemž se zvyšuje podíl tzv. věcných dávek na jejich financování na úkor peněžitých dávek,
- v důsledku stárnutí populace se zvyšují ekonomické problémy se zajišťováním tradičních forem péče o staré a zdravotně handicapované skupiny obyvatelstva a narůstá podíl tzv. neformální péče o tyto skupiny, přičemž se zvyšuje důraz na postavení uživatele těchto služeb,
- okres Písek zaujímá druhé místo mezi všemi okresy ČR při porovnání hodnot průměrného věku obyvatel ČR, v r. 2013 dosáhla hodnota tohoto ukazatele 42,64 let.

V souladu se schváleným harmonogramem byla zpracována projekce vývoje obyvatelstva ve SO ORP Písek do r. 2050, přičemž byla věnována pozornost charakteristice možných důsledků na potřebu služeb sociální péče do r. 2030. Pro zpracování projekce byla použita standardní metoda zpracování - komponentní metoda bez migrace s tím, že:

- pro výpočet plodnosti byly použity specifické míry plodnosti v Jihočeském kraji v r. 2012,
- bylo vycházeno z předpokladu, že po celou dobu do r. 2050 se bude ukazatel úhrnné plodnosti vyvíjet obdobně, jak je předpovídán demografickou projekcí zpracovanou ČSÚ do r. 2100.

Z provedených propočtů je zřejmé, že po celé sledované období počet obyvatel ve správním obvodu Písku jako obce s rozšířenou působností bude klesat. Zatímco v r. 2013 žilo v tomto správním obvodu celkem cca 52 tis. osob, do r. 2030 se očekává pokles o cca 2 tis. osob na cca 49,9 tis. osob a do r. 2050 o dalších cca 5 tis. osob na ca 45 tis. osob. Ve struktuře obyvatelstva lze přitom očekávat výrazné změny - zatímco počet obyvatel v předproduktivním věku klesne ve sledovaném období o cca 2,2 tis. osob (z cca 7,7 tis. v r. 2013 na cca 5,6 tis. osob v r. 2050) a počet obyvatel v produktivním věku o více než 10 tis. osob (z 34,9 tis. osob v r. 2013 na 24,2 tis. osob v r. 2050), počet osob v poproduktivním věku vzroste o cca 5,9 tis. (z 9,4 tis. osob na 15,3 tis. osob v r. 2050).

Trendy ve vývoji populace ukazují, že v následujících letech bude nutno věnovat pozornost zajištění potřebných kapacit celého spektra služeb sociální péče. Na základě analýzy vývoje struktury příjemců příspěvku na péči v závislosti na věku příjemce dávky, pohlaví a míře závislosti za prosinec 2007-2010 byl prostřednictvím regresní analýzy zpracován odhad vývoje počtu příjemců příspěvku na péči u osob starších 65 let do r. 2030 jak v celém obvodu obce s rozšířenou působností, tak i odděleně ve Městě Písku a v jeho spádovém území. Míra spolehlivosti tohoto odhadu je s výjimkou nižších věkových skupin a nižší míry závislosti velmi vysoká, v nejvyšších věkových skupinách a vyšších stupních závislosti přesahuje 95 %.

Z uvedeného odhadu je zřejmé, že:

- počet příjemců příspěvku na péči u osob starších 65 let se bude zvyšovat po celé období do r. 2030 jak v samotném Městě Písku (o 746 osob z 947 v r. 2013 na 1 693 osob v r. 2030), tak i v jeho spádovém území jako obce s rozšířenou působností (o 583 osob z 681 v r. 2013 na 1 264 osob v r. 2030); celkem na celém území

vzroste počet příjemců příspěvku na péči o 1 329 osob (z 1 628 osob v r. 2013 na 2 957 osob v r. 2030),

- nejvýraznější nárůst lze očekávat u příjemců příspěvku na péči ve III. a IV. stupni závislosti jak v samotném Městě Písku, tak i v jeho spádovém území jako obce s rozšířenou působností.

Porovnání zjištěných údajů s aktuální kapacitou poskytovatelů služeb sociální péče jednoznačně ukazuje, že stávající kapacity těchto služeb bude nutno - především v dlouhodobém výhledu - výrazným způsobem posílit.

Současně byla analyzována vybraná statistická data o rozsahu poskytovaných služeb sociální péče ve všech SO ORP v Jihočeském kraji tak, aby byly k dispozici věrohodné informace o dostupnosti těchto služeb na SO ORP Písek, na jejichž základě by bylo možno následně definovat jednotlivé rozvojové priority. Z provedených rozborů je zřejmé, že:

- vybavenost SO ORP Písek těmito službami je vyšší, než jsou hodnoty srovnatelných ukazatelů za ČR a Jihočeský kraj,
- hlubšímu zkoumání je nutno věnovat dříve dlouhodobě prezentované tezi o tom, že s rostoucí vzdáleností od přirozených center jednotlivých regionů (resp. bývalých okresních měst) se snižuje dostupnost všech veřejných služeb, neboť je zřejmé, že v řadě "nových" center (= nových obcí s rozšířenou působností, které dříve nebyly okresními městy) je vybavenost těmito službami vyšší než ve SO ORP měst, které dříve byly okresními městy.

3.1.10 Monitorování vývoje sociálního dialogu a pracovních podmínek

V rámci tohoto projektu se v r. 2014 VÚPSV, v.v.i. podílel:

- na řešení výzkumném projektu *Atypické formy zaměstnávání v sektoru letecké dopravy*,
- na zapojení do EurWORK (European Observatory of Working Life) a EMCC (European Monitoring Centre on Change), které jsou součástí celoevropské sítě observatoří vytvořených Evropskou nadací pro zlepšení životních a pracovních podmínek.

Projekt **Atypické formy zaměstnávání v sektoru letecké dopravy** (zpráva za ČR v rámci projektu *Atypical forms of aircrew employment in the European aviation industry with a focus on bogus self-employment*) se opírá o rozbor dostupných dat a publikací a o provedené rozhovory s představiteli sociálních partnerů v sektoru na straně zaměstnanců i zaměstnavatelů a s odborníky na danou tematiku. Zadavatelem projektu byli evropští sociální partneři v letecké dopravě - European Cockpit Association (ECA), Association of European Airlines (AEA) a European Transport Workers Federation (ETF) a realizátorem projektu byla Ghent University.

Výzkum atypických forem zaměstnávání se týkal pilotů a palubního personálu. Zkušenosti ze zahraničí ukazují, že piloti a palubní personál jsou ve zvýšené míře zaměstnávání formou atypických forem, zejména smluv na dobu určitou, částečných úvazků atp. Cílem studie bylo zjistit, zda se atypické formy zaměstnávání v letecké dopravě vyskytují i u českých leteckých přepravců. Vzhledem k počtu zaměstnanců (pilotů a palubního personálu) byla zvýšená pozornost věnována zejména Českým aeroliniím a Travel Service. Tyto dvě firmy jsou největšími zaměstnavateli pilotů a palubního personálu ve zkoumaném sektoru. Bylo zjištěno, že atypické formy zaměstnávání (zejména pracovní smlouvy na dobu určitou a dohody mimo pracovní poměr atd.) jsou v letecké dopravě využívány i v ČR, přičemž se ale výrazně liší postavení

pilotů a palubního personálu. Zatímco u pilotů zaměstnavatel preferuje smlouvy na dobu neurčitou a atypické formy zaměstnávání jsou spíše okrajové, piloti je vítají, neboť jim nabízejí větší časovou flexibilitu. Palubní personál je však naopak nucen uzavírat smlouvy na dobu určitou (nejčastěji na sezónu) a smlouvy na dobu neurčitou jsou u palubního personálu vzácné.

VÚPSV, v.v.i. pokračoval i v r. 2014 **v zapojení do EurWORK (European Observatory of Working Life) a EMCC (European Monitoring Centre on Change)**, které jsou součástí celoevropské sítě observatoří vytvořených Evropskou nadací pro zlepšení životních a pracovních podmínek. Jejich cílem je shromažďovat, analyzovat a šířit informace o industriálních vztazích, pracovních podmínkách a změnách na trhu práce. Výstupy jsou primárně určeny organizacím sociálních partnerů jak na evropské, tak na národní úrovni, vládním organizacím, institucím EU a široké odborné veřejnosti.

EurWORK je zaměřena na shromažďování informací o industriálních vztazích, tedy na sociální partnery, kolektivní vyjednávání a na pracovní podmínky v nejširším slova smyslu, jako je pracovní doba, odměňování, organizace práce, zdravotní stav zaměstnanců, kariérní a profesní rozvoj, sladění rodinného života s prací, aj. V rámci této observatoře byly v roce 2014 za tímto účelem zpracovávány následující studie:

- Migrační politika, trh práce a efektivní integrace cizinců z třetích zemí,
- Vývoj pracovní doby v 21. století,
- Zlepšování podmínek práce u profesí s kumulovaným znevýhodněním pracovních podmínek,
- Vývoj kolektivního vyjednávání a sociálního dialogu v 21. století,
- Nové nástroje a přístupy sociálních partnerů,
- Regulace zprostředkovatelů na trhu práce a role sociálních partnerů při prevenci obchodování s lidmi za účelem nucené práce,
- Národní profil pracovního života,
- Role sociálních partnerů v národních reformních programech a v Evropském semestru,
- Uplatnění direktivy 92/85/EEC týkající se mateřské dovolené v ČR,
- Zaměstnanecké benefity v českých podnicích,
- Shoda nároku zaměstnavatelů s osvojenými kompetencemi absolventů škol,
- Čtvrtletní monitoring pracovních vztahů, trhu práce a pracovních podmínek v ČR,
- Roční přehled pracovní doby a mezd,
- Reprezentativní studie sociálních partnerů ve vybraných odvětvích - námořní doprava, agenturní zaměstnávání, přístavy, polygrafický průmysl, textilní a oděvní průmysl, výroba nábytku, zemědělství.

EMCC je zaměřeno na monitoring trhu práce, tedy na zaměstnanost a nezaměstnanost a na monitorování změn na trhu práce v důsledku restrukturalizace ekonomiky. Tato činnost spočívá v průběžném monitorování informací v českém denním tisku a jiných dostupných informačních médiích s cílem shromažďovat a vyhodnocovat informace o změnách na trhu práce (vznik nových pracovních míst, útlum, přesun nebo zrušení stávajících pracovních míst) v České republice. V rámci observatoře byly zpracovány následující studie:

- Podpora zakládání podniků mladými lidmi,

- Monitoring vzniku a rušení pracovních míst v českých podnicích,
- Vytváření pracovních míst v malých a středních podnicích,
- Přehled legislativních opatření regulujících dopady restrukturalizace na trh práce,
- Přehled legislativních a nelegislativních opatření zmírňujících dopady restrukturalizace.

Příspěvky za všechny státy EU jsou dostupné na www.eurofound.eu.

3.2 Zajištění knihovnicko-informačních služeb pro veřejnost a související aktivity

V roce 2014 poskytovalo oddělení knihovnicko-informačních služeb pracovníkům VÚPSV, v.v.i. MPSV i uživatelům z řad široké veřejnosti komplexní knihovnicko-informační služby. Zároveň zabezpečovalo řadu souvisejících aktivit především v rámci informační podpory výzkumu a v souvislosti s vydáváním odborného recenzovaného časopisu FÓRUM sociální politiky. Činnost oddělení v této oblasti tak byla zaměřena na rozšiřování, zpracovávání a zpřístupňování fondu knihovny VÚPSV, v.v.i. studijně rozborovou činností, zpracovávání rešerší, analýz a informací, výměnu informací, zabezpečování ediční a publikační činnosti VÚPSV, v.v.i. vydávání pravidelných publikací a další aktivity týkající se informační podpory výzkumu ústavu a prezentace jeho výsledků.

V oblasti **zpracovávání a poskytování informací** se oddělení v roce 2014 zaměřilo především na další rozvoj knihovnicko-informačních služeb. Fond knihovny byl budován a rozšiřován se zřetelem na potřeby výzkumu a požadavky uživatelů knihovny. Do katalogu knihovny byly průběžně ukládány bibliografické záznamy přírůstků knihovny a dokumentačně zpracovávaných časopiseckých článků, právních předpisů, speciálních dokumentů a dalších pramenů. Dokumentováno bylo 42 domácích a zahraničních periodik. K rozšiřování fondu knihovny a k získávání relevantních a aktuálních informací sloužilo kromě nákupu publikací a periodik rovněž pravidelné monitorování webových stránek významných mezinárodních institucí a organizací.

V roce 2014 byla provedena obsahová prověrka knihovního fondu. K vyřazení byly navrženy publikace, které byly ve fondu duplicitně (multiplicitně), zastaralé, neprofilové nebo opotřebované exempláře. Bylo vyřazeno přes 5 tisíc exemplářů publikací, takže konečný stav knihovního fondu je přibližně 21 tisíc knihovních jednotek. Vyřazené publikace byly nabídnuty institucím příbuzného zaměření, knihovnám ústavů Akademie věd ČR, vysokoškolským knihovnám a jiným specializovaným pracovištím.

Uživatelé knihovny mají na webových stránkách VÚPSV, v.v.i. trvale přístup k on-line katalogu knihovny s možností přímého vyhledávání, rezervace a objednávání publikací. Vyhledávat lze abecedně podle autorů, názvů publikací, článků a periodik a klíčových slov v češtině i angličtině nebo formou rozšířeného vyhledávání na základě individuálně zvolených kritérií.

Významnou součástí poskytovaných služeb bylo zabezpečování rešerší literatury, podkladových materiálů a dalších informací a zpracovávání informací k aktuálním tématům na základě požadavků pracovníků VÚPSV, v.v.i., MPSV i jiných uživatelů. Tato oblast zahrnovala i obsáhlejší studijně rozborovou činnost a spoluúčast na řešení vybraných výzkumných projektů.

V rámci informační podpory výzkumu zabezpečovalo oddělení i řadu dalších činností, jako je:

- správa a aktualizace internetových a intranetových stránek ústavu, které mají zásadní význam pro prezentaci VÚPSV, v.v.i. a jeho činnosti na veřejnosti i pro zpřístupňování informací,
- zajišťování organizačních a administrativních záležitostí souvisejících s ediční činností VÚPSV, v.v.i. příprava edičního plánu VÚPSV, v.v.i. a kontrola jeho realizace, komunikace s členy ediční vědecké rady, jazyková a formální úprava publikací, zajišťování oponentských posudků,
- příprava podkladů a dat do databází informačního systému výzkumu, experimentálního vývoje a inovací, spravovaného Radou pro výzkum, vývoj a inovace,
- zpracovávání přehledů publikační činnosti výzkumných pracovníků VÚPSV, v.v.i. jejich pravidelná aktualizace a prezentace, vedení evidence citací pracovníků VÚPSV, v.v.i. v dokumentech bibliograficky zpracovávaných v oddělení knihovnicko-informačních služeb,
- příležitostná překladatelská činnost, zejména překlady odborných příspěvků určených pro observatoře ERM a EIRO Evropské nadace pro zlepšení životních a pracovních podmínek.

V uplynulém roce byl dále budován **Zlatý fond sociální politiky**, který zahrnuje významná díla odrážející historický vývoj české, popř. československé sociální politiky. Záměrem projektu je usnadnit přístup k historickým pramenům vědeckým, výzkumným a pedagogickým pracovníkům v dané oblasti, studentům příslušných oborů i dalším zájemcům z řad odborné veřejnosti a zároveň zviditelnit tuto problematiku z historického hlediska široké veřejnosti.

Do Zlatého fondu jsou zařazována především významná díla z knihovny VÚPSV, v.v.i., která disponuje poměrně rozsáhlým historickým fondem dokumentů z oblasti sociálních věcí, které nebyly zpracovány v automatizované databázi katalogu. Vybírána jsou významná díla vydaná v období od konce 19. století do 70. let 20. století. Základ tvoří zejména publikace Sociálního ústavu Republiky československé a další publikace pocházející z fondů knihoven Všeobecného pensijního ústavu, Ústřední sociální pojišťovny, Ústřední národní pojišťovny a Studijního ústavu Státního úřadu sociálního zabezpečení, které byly v minulosti do knihovny VÚPSV, v.v.i. převedeny. Výběr se zaměřuje především na díla významných osobností v oblasti sociální politiky, na díla, která ovlivnila její vývoj, a na díla, která historii a vývoj v této oblasti dokumentují.

V rámci projektu je vytvářena samostatná databáze, která obsahuje bibliografické záznamy historicky cenných děl z oblasti sociální politiky, sociálního zabezpečení, sociálního pojištění, trhu práce apod. Databáze Zlatého fondu sociální politiky je zpřístupněna on-line z webových stránek VÚPSV, v.v.i. kde lze nalézt také doprovodné informace k databázi a k možnostem jejího využívání. Úvodní stránky obsahují i historický exkurz do počátků sociální politiky a jejího vývoje v průběhu 20. století a stručnou charakteristiku největších osobností národního hospodářství, práva i sociální vědy té doby od prof. Igora Tomeše, který působí jako odborný garant projektu. V databázi fondu je možné vyhledávat pomocí názvů publikací, jména autora a klíčových slov. Jednotlivé záznamy obsahují kromě základních bibliografických údajů i kopie titulních listů, obsahy publikací, příp. předmluvy či doslovy nebo části textu.

Oddělení knihovnicko-informačních služeb plní dlouhodobě úkoly vyplývající z členství VÚPSV, v.v.i. v **Národním konsorciu sítě ReferNet** v oblasti dokumentačních a diseminačních aktivit. Síť ReferNet byla založena Evropským střediskem pro rozvoj odborného vzdělávání a přípravy Cedefop a slouží k shromažďování, výměně a šíření informací z oblasti odborného vzdělávání a rozvoje lidských zdrojů mezi členskými státy Evropské unie, Norskem a Islandem.

V roce 2014 vycházel již 8. ročník **odborného recenzovaného časopisu FÓRUM sociální politiky**. Časopis vychází s dvouměsíční periodicitou a po obsahové stránce se věnuje sociální problematice v širokém pojetí, tj. sociální politice, sociálnímu zabez-

pečení, sociálnímu pojištění, státní sociální podpoře, sociální pomoci, sociálním službám, rodinné politice, trhu práce, industriálním vztahům, pracovním podmínkám, příjmům a mzdám apod., a příbuzné tematické.

V recenzované části časopisu, která má převážně teoretický charakter, jsou publikovány především příspěvky čerpající z výsledků výzkumné činnosti, teoretické články, úvahy a analýzy, popř. články zaměřené na záměry a filozofii připravovaných legislativních změn. Obsah nerecenzované části tvoří informace o dění v oblasti sociální politiky u nás i v zemích Evropské unie, statistiky a analýzy, články o projektech podporovaných z prostředků EU, příspěvky přinášející poznatky z praxe, výtahy z článků publikovaných v zahraničních časopisech, recenze zajímavých knih, výběr z přírůstků knihovny oddělení knihovnicko-informačních služeb a další informace. O zařazení příspěvků do recenzované části časopisu rozhoduje redakční rada na základě výsledků recenzního řízení, při kterém je každý příspěvek anonymně hodnocen minimálně dvěma recenzenty.

Redakce se snaží, aby obsahová náplň jednotlivých čísel odrážela aktuální dění v oboru, případně se více zaměřila na jedno konkrétní téma. V čísle 3/2014 se pozornost zaměřila na rodinnou tematiku, v čísle 4/2014 na chudobu. Od čísla 5/2014 začal seriál "zrcadlových" článků porovnávající vývoj v ČR a SR v různých sociálních oblastech, který pokračoval v čísle 6/2014 a přesáhl i do dalšího ročníku.

Redakce časopisu průběžně zajišťuje činnosti související se zabezpečováním obsahové náplně, připravuje podklady pro polygrafické zpracování a výrobu časopisu, na čemž spolupracuje s autory i dodavatelem, koordinuje rovněž distribuci časopisu. Udržuje komunikaci s členy redakční rady, autory i recenzenty, zpracovává a předává podklady pro výplatu autorských honorářů a odměn recenzentů, vykonává rovněž všechny související administrativní agendy včetně vedení potřebných rejstříků a archivace podkladů.

V roce 2014 se redakce zaměřila na:

- udržení dosažené úrovně obsahové a formální stránky časopisu,
- znovuzařazení časopisu do seznamu recenzovaných neimpaktovaných periodik vydávaných v ČR, schváleného Radou pro výzkum, vývoj a inovace,
- úpravu obsahové náplně časopisu i obsahu webových stránek a opětovné podání přihlášky časopisu do databáze SCOPUS,
- zvyšování povědomí odborné i laické veřejnosti o časopisu.

V r. 2014 proběhlo 6 jednání redakční rady, vždy ke každému připravovanému číslu, pro něž redakce připravila podklady. Spolupráce se členy redakční rady i s tiskárnou fungovala standardně, grafická podoba časopisu byla zachována. Všechna čísla byla vydána v plánovaném termínu, tj. vždy k 15. dni každého sudého měsíce.

V roce 2014 byl vydán rovněž aktualizovaný bulletin zaměřený na vývoj základních ekonomických a sociálních ukazatelů ČR **Vývoj hlavních ekonomických a sociálních ukazatelů České republiky 1990-2013. Bulletin No 29**, který připravují pracovníci výzkumných týmů, a vyšlo šest dvojčísel **Dokumentačního zpravodaje**, který obsahuje výběr bibliografických záznamů přírůstků knihovny a pramenů dokumentačně zpracovávaných v oddělení knihovnicko-informačních služeb.

Ve spolupráci s pracovníky výzkumu byly čtvrtletně aktualizovány **údaje o vývoji vybraných ekonomických a sociálních ukazatelů ČR** a byl průběžně doplňován **datový archiv**, obsahující data z různých terénních šetření.

Statistické údaje dokumentující činnost oddělení knihovnicko-informačních služeb v roce 2014 jsou uvedeny v příloze č. 5.

3.3 Prezentace získaných poznatků na konferencích a seminářích

VÚPSV, v.v.i. věnoval v tomto roce značnou pozornost rovněž prezentaci poznatků získaných při řešení jednotlivých studií na veřejnosti.

Dne 3. dubna 2014 uspořádal VÚPSV, v.v.i. mezinárodní konferenci na téma "Úloha ministerstev práce a veřejných služeb zaměstnanosti: výzvy a reformy v České republice a v zahraničí". Na konferenci vystoupili odborní experti z Mezinárodní organizace práce, kteří se dané problematice dlouhodobě věnují, a také zahraniční odborníci působící přímo ve službách zaměstnanosti v Rakousku a Německu, kteří tak mohli představit praktické zkušenosti s fungováním služeb zaměstnanosti v těchto zemích.

Úvodní slovo k problematice konference přednesl host z Mezinárodní organizace práce pan Moussa Oumarou, Director of Industrial and Employment Relations Department of the ILO, který ve svém vystoupení zdůraznil, že reforma může být úspěšná jen za podmínky, že byla dobře naplánována, připravena, realizována a konzultována se sociálními partnery a dalšími relevantními aktéry. Ve svém úvodním slově také krátce připomenul dobu vzniku služeb zaměstnanosti v ČR, ocenění jejich kvality v rámci Evropy i OECD a současnou problematickou situaci po nedávné reorganizaci systému služeb zaměstnanosti.

Dále vystoupila paní Marie Bílková, generální ředitelka ÚP ČR, která představila pohled na současnou situaci v ČR, kdy reforma služeb zaměstnanosti přinesla řadu negativních dopadů.

V rámci prvního tematického bloku konference věnovaného trendům ve službách zaměstnanosti z nadnárodního pohledu nejdříve vystoupil zástupce Mezinárodní organizace práce (ILO) pan Luděk Rychlý, Senior Labour Administration/Inspection Specialist, ILO s příspěvkem "Ministerstva práce a služby zaměstnanosti v nejistých dobách - výzvy, trendy a reformy". Jak ukázaly výsledky analýz a srovnání fungování ministerstev práce provedených ILO v řadě zemí, lze mezi hlavní problémy v této oblasti zařadit nedostatky ve vzájemné komunikaci mezi jednotlivými složkami ministerstva, s regiony, nedostatky v personálním řízení, technickém vybavení ministerstev. Přestože existují výjimky, velmi dobře fungujících a vybavených ministerstev, a zmíněné nedostatky tak nelze všeobecně zobecnit, je zřejmé, že ministerstva práce většinou nepatří mezi prioritní rezorty, mezi priority vlády dané země. Zkušenosti však současně ukazují, že fungování veřejné správy do značné míry závisí právě na kvalitě ministerstva.

V druhé části příspěvku byla stručně představena základní zjištění vyplývající z řady odborných zpráv, zabývajících se reformami, která lze označit za hlavní nedostatky procesu přípravy a realizace reformy. Mezi hlavními byly zmíněny především realizace reformy bez předchozího provedení potřebných analýz, realizace reformy bez dostatečné podpory, vzájemné spolupráce jednotlivých aktérů, nedostatečná implementační kapacita, nepřipravenost administrativy k implementaci změn, nedostatečný čas na přípravu a implementaci, nadměrné využití externích poradců, nedostatečné využití zkušeností interních pracovníků, nevyužití tzv. „institucionální paměti“, čímž by se zabránilo aplikaci změny, která již v minulosti nebyla úspěšná.

Dalším přednášejícím z Mezinárodní organizace práce byla paní Donna Koeltz, Senior Specialist in Employment Services, ILO, která se dlouhodobě věnuje komparaci systémů správ služeb zaměstnanosti ve světě. Ve svém příspěvku na téma "Public Employment Services: Facing the Challenges through Innovative Delivery Models" na začátku krátce zmínila konvence ILO, které se dotýkají oblasti správy služeb zaměstnanosti. Dále se pak věnovala stručnému vymezení hlavních charakteristik, funkcí a procesu poskytování těchto služeb. Ve druhé části vystoupení pak byly stručně

představeny základní znaky jednotlivých modelů poskytování služeb zaměstnanosti. Jak bylo na závěr konstatováno, žádný ideální model poskytování služeb zaměstnanosti neexistuje, důležitější, než kdo tyto služby poskytuje, je zejména jejich kvalita, klíčovým faktorem je správné posouzení, zařazení uchazeče o zaměstnání už na samotném začátku, žádoucí je rozvoj spolupráce s ostatními aktéry trhu práce.

V rámci druhého tematického bloku konference byly představeny příklady fungování služeb zaměstnanosti v Rakousku a Německu.

Fungování služeb v Rakousku představila paní Ingeborg Friehs, členka představenstva AMS Österreich (Správa služeb zaměstnanosti Rakouské republiky) a paní Danica Pražáková, jednatelka Bit cz training. Nejdříve byla představena výchozí situace 90. let před reformou, kdy Správa služeb zaměstnanosti (AMS) byla součástí Ministerstva práce Rakouska, které provádělo téměř všechna rozhodnutí, a systém byl tak velmi těžkopádný. Reforma byla provedena v roce 1994. Správa služeb zaměstnanosti získala právní subjektivitu. Decentralizace posílila organizace na úrovni spolkových zemí oproti centrále, byla přesunuta řada činností, vzdálených pracovnímu trhu, na jiné subjekty, bez současného snížení personálu, byla provedena reforma financování aktivní politiky zaměstnanosti. Zavedeno bylo řízení prostřednictvím cílů, systémy řízení kvality. Sociální partneři byli zapojováni do všech podstatných rozhodnutí na všech úrovních. V roce 2000 byla provedena reorganizace služeb pro zájemce o zaměstnání, kdy jsou klienti rozdělováni podle potřeby péče, kterou jim je třeba věnovat, na všech regionálních pobočkách byl zaveden "třízónový model", byly stanoveny postupy procesů za účelem sjednocení podoby poskytování služeb a rozšířeno využití internetu v poskytování služeb. Na závěr byly zmíněny oblasti, které je potřeba řešit, jako je zhoršení situace na trhu práce od r. 2012, přistěhovalectví zahraničních pracovníků, nedostatek odborníků v některých povoláních, potřeba propojení aktivní politiky zaměstnanosti a politiky vzdělávání v oblasti celoživotního vzdělávání (Strategie 2020), zamezení vyloučení a upevnění dlouhodobé nezaměstnanosti u osob vzdálených trhu práce, rozšíření internetových a samoobslužných nabídek (online - péče o nezaměstnané).

Služby zaměstnanosti v Německu představila paní Noemi Roupková ze společnosti EuroProfis, která pomáhá vytvářet a evaluovat programy pro dlouhodobě nezaměstnané klienty Jobcenter ve Svobodném státě Bavorsko. V Německu je federální ministerstvo práce a sociálních věcí z pohledu kompetencí pouze odvolacím orgánem, má určitý vliv na tvorbu strategie, i když omezený délkou volebního období, které je kratší než období platnosti strategie, která tak musí vznikat na základě politického konsenzu. Spolkový úřad práce pracuje s uchazeči o zaměstnání do 1 roku v evidenci a zájemci o zaměstnání bez omezení délky evidence. Důraz je kladen na spolupráci s místními iniciativami - zejména obcemi, místními vzdělávacími institucemi, dalšími úřady. Některé služby poskytují dodavatelé vzeší z výběrových řízení. Financování probíhá ze státního rozpočtu, z příspěvků ze sociálního pojištění. Spolkový úřad práce má značnou autonomii, podílí se na tvorbě strategie, zaměstnanci mají status úředníka a je tak zajištěna jejich nezávislost na politické reprezentaci. V roce 2004 v rámci reformy sociální politiky (tzv. Hartzova reforma) vznikla Jobcentra, která se věnují dlouhodobě nezaměstnaným uchazečům o zaměstnání s délkou nezaměstnanosti více než 1 rok. Hlavní důraz je kladen na začleňování klientů do společnosti, až poté na zprostředkování zaměstnání, na individuální práci s klientem. Mezi činnostmi Jobcenter se řadí zprostředkování zaměstnání, vzdělávání, terapeutické aktivity, motivačně-aktivizační aktivity, poradenství, vyplácení základního příjmu a dalších dávek, kontrola a potírání nelegálního zaměstnávání. Jobcentra v rámci svých kompetencí rozhodují o výši a příslušnosti vyplácených dávek, včetně formy a způsobu výplaty, o realizaci vzdělávacích a poradenských aktivit, vybírají dodavatele vzdělávacích a poradenských aktivit, vytváří a realizují programy pro klienty spolupracují s místními iniciativami a zaměstnavateli. Charakteristika německých služeb zaměstnanosti pak byla shrnuta do

několika hlavních bodů, jako utváření vztahu mezi poskytovateli služeb zaměstnanosti a místními iniciativami, podíl místních iniciativ na financování určitých služeb, vysoká odbornost pracovníků, kvalitní metodické vedení, jasné kompetence, jasná, stabilní a průběžně naplňovaná dlouhodobá strategie.

Na závěr konference proběhla diskuze, v rámci které byly přednášejícím položeny dotazy od účastníků, které prezentovaná témata velmi zaujala.

V r. 2014 se pracovníci VÚPSV, v.v.i. zúčastnili celkem 53 konferencí a seminářů (z toho na 8 v zahraničí), na nichž v rámci svých aktivních vystoupení představili poznatky, k nimž v rámci řešení jednotlivých studií dospěli.

Podrobný přehled účasti pracovníků VÚPSV, v.v.i. na jednotlivých seminářích a konferencích, spolu s tématy jejich vystoupení, je uveden v příloze č. 7.

3.4 Prezentace získaných poznatků v odborném tisku

Významnou součástí aktivit jednotlivých pracovníků VÚPSV, v.v.i. je prezentace získaných poznatků v odborném tisku. V tomto roce byla v odborném tisku publikována řada statí a článků, podrobný přehled publikační činnosti je uveden v příloze č. 6.

Rozsah publikační činnosti je pozitivně ovlivněn tím, že VÚPSV, v.v.i. pokračuje ve vydávání odborného recenzovaného časopis FÓRUM sociální politiky, který představuje významnou platformu jak pro pracovníky v sociální oblasti, tak i pro vědecké pracovníky z výzkumných ústavů, vědeckých a univerzitních pracovišť, kteří na jeho stránkách mohou prezentovat svoje aktuální poznatky.

4. Informace o předpokládaném vývoji činnosti VÚPSV, v.v.i. v r. 2015

Východiskem pro výzkumnou činnost VÚPSV, v.v.i. v následujícím období je "Dlouhodobý koncepční rozvoj VÚPSV, v.v.i. na léta 2011-2017", který byl schválen Radou VÚPSV, v.v.i. na jejím jednání v lednu 2010. V tomto smyslu bude činnost VÚPSV, v.v.i. orientována do 3 základních oblastí:

- na řešení grantových projektů,
- na řešení úkolů v rámci tzv. rozvoje,
- na řešení úkolů v rámci tzv. další činnosti.

Přehled jednotlivých projektů, který bude řešen v r. 2015, je uveden v příloze č. 8.

V souvislosti se změnou systému financování vědy a výzkumu se výrazným způsobem změnila struktura financování ústavu, došlo k výraznému poklesu finančních prostředků v rámci tzv. institucionální dotace, tento pokles je částečně kompenzován poskytnutím prostředků na tzv. další činnost ze strany MPSV.

5. Informace o kontrolách provedených v r. 2014

V r. 2014 se na VÚPSV, v.v.i. uskutečnilo celkem 5 kontrol.

V březnu 2014 byl proveden audit pro ověření správnosti údajů uvedených v účetní závěrce, zobrazující hospodaření organizace za rok 2013. Podle vyjádření auditora Ing.

Josefa Běloubka účetní závěrka podává věrný a poctivý obraz aktiv a pasiv, nákladů a výnosů Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí, v.v.i. k datu 31. 12. 2013.

V říjnu 2014 byla Ministerstvem vnitra ČR jako poskytovatelem dotace provedena veřejnosprávní kontrola dokončeného projektu EIF 2012 - 04 "Monitoring kvantitativních a kvalitativních indikátorů integrace cizinců z třetích zemí v ČR s důrazem na problematiku slučování rodina čerpání sociálních dávek". Kontrolou nebyla shledána žádná pochybení z věcného ani z finančního hlediska.

V říjnu 2014 byla Ministerstvem vnitra ČR provedena veřejnosprávní kontrola dokončeného projektu EIF 2012 - 05 "Jak slouží centra pro integraci cizinců z třetích zemí? Výzkumná sonda". Kontrolou nebyla shledána žádná vážnější pochybení, pouze byl uložen odvod nezpůsobilých nákladů ve výši 8,56 Kč.

Ve dnech 8.-11. prosince 2014 byl proveden Ministerstvem financí ČR audit projektu EIF 2012 - 05. Audit potvrdil soulad vykázaných výdajů s požadavky danými metodikou Evropského fondu pro integraci příslušníků cizích zemí a výši neuznatelných výdajů ve výši 8,56 Kč, o kterou byl snížen doplatek dotace. Nebyla uložena žádná nápravná opatření.

Dne 3. září 2014 zahájil Finanční úřad pro hlavní město Prahu, oddělení dotací a finanční kontroly, na základě podnětu od poskytovatele účelové podpory Technologické agentury ČR daňovou kontrolu projektu TD010082 "Metodika soustavného sledování nákladů práce a využití v České republice v mezinárodním srovnání". Kontrolou použití peněžních prostředků poskytnutých na uvedený projekt nebylo zjištěno porušení rozpočtové kázně.

6. Informace o opatřeních k odstranění nedostatků v hospodaření a zpráva o splnění opatření k odstranění nedostatků uložených v r. 2013

V r. 2013 se uskutečnilo na VÚPSV, v.v.i. celkem 7 kontrol.

Pražskou správou sociálního zabezpečení zjištěný nedoplatek ve výši 393 Kč a uložené penále ve výši 167 Kč byly odvedeny 19. 9. 2013.

Oblastním inspektorátem práce pro hlavní město Prahu uložený odvod za neplnění určeného limitu zaměstnávání osob se změněnou pracovní schopností byl poukázán do státního rozpočtu odvod v předepsané výši dne 13. 6. 2013.

V rámci ostatních kontrol nebyly zjištěny žádné nedostatky.

7. Stanoviska Dozorčí rady VÚPSV, v.v.i.

Stanovisko Dozorčí rady VÚPSV, v.v.i. k návrhu Výroční zprávy o činnosti a hospodaření VÚPSV, v.v.i. v r. 2014 je uvedeno v příloze č. 9.

Zpráva o činnosti Dozorčí rady VÚPSV, v.v.i. v r. 2014 je uvedena v příloze č. 10.

8. Údaje z řádné účetní uzávěrky, výrok auditora

Ověření účetní závěrky vč. výroku auditora je uvedeno v příloze č. 11.

Opatření o změně zřizovací listiny VÚPSV, v.v.i.

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ

Na poříčním právu 376 / 1
128 01 Praha 2

V Praze dne 15. září 2014
Č. j.: 2014/57572-321/1

O p a t ř e n í
o změně zřizovací listiny
Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí, v. v. i.
IC 45773009

Ministerstvo práce a sociálních věcí vydává na základě § 3 zákona č. 341/2005 Sb., o veřejných výzkumných institucích tento dodatek ke zřizovací listině Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí, v. v. i. ze dne 29. června 2006, ve znění dodatku ze dne 29. 12. 2006 :

Dosavadní znění článku II. bodu (1) zřizovací listiny se mění takto:

„(1) Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v. v. i. (dále jen „VÚPSV, v. v. i.“), IC 45773009, je právnickou osobou zřízenou na dobu neurčitou se sídlem Karlovo náměstí č. p. 1359/1, 128 00 Praha 2.“

Ostatní ustanovení zřizovací listiny zůstávají beze změny.

Mgr. Michaela Marksová
ministryně práce a sociálních věcí

Opatření o úplném znění zřizovací listiny VÚPSV, v.v.i.

Mgr. Michaela Marksová
ministryně práce a sociálních věcí

Praha 18. listopadu 2014
Č. j.: 2014/72998-321

O p a t ř e n í
o úplném znění zřizovací listiny
Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí, v. v. i.
IČ 45773009

Ministerstvo práce a sociálních věcí vydává na základě § 3 zákona č. 341/2005 Sb., o veřejných výzkumných institucích, úplné znění zřizovací listiny Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí, v. v. i. ze dne 29. června 2006 ve znění opatření o změně zřizovací listiny ze dne 29. prosince 2006 a opatření o změně zřizovací listiny ze dne 15. září 2014:

ZŘIZOVACÍ LISTINA
Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí, v. v. i.

I.

(1) Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v. v. i. byl zřízen rozhodnutím ministra práce a sociálních věcí ze dne 15. 9. 1992, včetně jeho dodatku ze dne 23. 12. 1992, kterým byla provedena změna zřizovací listiny v souladu s čl. II., odst. 2, písm. f) usnesení vlády ČR ze dne 27. 11. 1992 č. 663 tak, že se Výzkumný ústav práce a sociálních věcí změnil z rozpočtové na příspěvkovou organizaci.

(2) Na základě zákona č. 341/2005 Sb., o veřejných výzkumných institucích, se právní forma Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí dnem 1. ledna 2007 změnila ze státní příspěvkové organizace na veřejnou výzkumnou instituci.

II.

Název a sídlo veřejné výzkumné instituce, určení doby, na kterou je veřejná výzkumná instituce zřízena

(1) Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v. v. i. (dále jen „VÚPSV, v. v. i.“), IČ 45773009, je právnickou osobou zřízenou na dobu neurčitou se sídlem Karlovo náměstí č. p. 1359/1, 128 00 Praha 2.

Ministerstvo práce a sociálních věcí
Na Poříčním právu 1, 128 01 Praha 2
tel.: +420 221 922 542, +420 221 922 502, fax: +420 224 919 962

III.

Označení zřizovatele

(1) Zřizovatelem VÚPSV, v. v. i. je Ministerstvo práce a sociálních věcí – organizační složka státu, IČ 00551023, se sídlem Na Poříčním právu 1, 128 01 Praha 2.

IV.

Účel, ke kterému je veřejná výzkumná instituce zřízena a tomu odpovídající druh činnosti, předmět další činnosti a jiné činnosti

(1) Účelem zřízení VÚPSV, v. v. i. je vědecký výzkum v sociální oblasti. Hlavním cílem vědeckovýzkumné činnosti VÚPSV, v. v. i. je přispívat k poznání a k prognózování sociálně ekonomického rozvoje ve společnosti.

(2) Předmětem hlavní činnosti je vědecký výzkum v oblasti politiky zaměstnanosti, trhu práce, rozvoje lidských zdrojů, otázek příjmové a mzdové politiky, pracovních podmínek, sociálního dialogu a kolektivního vyjednávání, systémů sociální ochrany (sociálního pojištění, státní sociální podpory, sociální pomoci), problematiky rodiny, rovných příležitostí, demografického vývoje, vývoje sociální struktury, životních podmínek a životní úrovně. Na podporu vlastní výzkumné činnosti a pro potřeby vědecké veřejnosti a občanů ústav rozvíjí dokumentační, rešeršní, ediční a vydavatelskou činnost, provozuje a rozšiřuje odbornou knihovnu, a to v rámci Českého informačního centra sociální ochrany (ČICSO), které je jeho nedílnou součástí. Svou činností VÚPSV, v. v. i. přispívá ke zvyšování úrovně poznání a vzdělanosti a k využití výsledků vědeckého výzkumu v praxi. Ve spolupráci s vysokými školami se spolupodílí na zabezpečení doktorského studia a vychovává vědecké pracovníky.

Dále je předmětem hlavní činnosti příprava podkladů a doporučení pro orgány státní správy, zejména pak zřizovatele, a to na základě využití jak aplikovaného, tak i základního výzkumu a činnost prováděná na základě požadavků i jiných organizačních složek státu nebo územních samosprávných celků ve veřejném zájmu a podporovaná z veřejných prostředků tak, jak stanoví § 21 odst. 2 písm. a) zákona č. 341/2005 Sb.

(3) Předmětem další činnosti jsou činnosti navazující na vědeckou, výzkumnou, vývojovou činnost a dále činnosti sloužící k účinnějšímu využití lidských zdrojů a majetku instituce. Jedná se zejména o odborné poradenství, konzultace a informační činnost v oblastech působení ústavu, vydavatelskou činnost, školící a vzdělávací činnost, průzkumy a poradenství v oblasti marketingu, poradenství v oblasti personalistiky, certifikaci a posuzování kvality programů a služeb z oblastí působení ústavu, zajišťování a organizování konferencí. Ve výše uvedených oblastech provádí VÚPSV, v. v. i. i odbornou publikační činnost.

(4) Předmětem jiné činnosti VÚPSV, v. v. i. ve smyslu § 21 odst. 2 písm. b) zákona č. 341/2005 Sb. jsou činnosti navazující na vědeckou, výzkumnou, vývojovou činnost a dále činnosti sloužící k účinnějšímu využití lidských zdrojů a majetku instituce. Jedná se zejména o odborné poradenství, konzultace a informační činnost v oblastech působení ústavu, vydavatelskou činnost, školící a vzdělávací činnost, průzkumy a poradenství v oblasti marketingu, poradenství v oblasti personalistiky, certifikaci a posuzování kvality programů a služeb z oblastí působení ústavu, zajišťování a organizování konferencí a o obchodní činnost.

(5) Další a jiná činnost VÚPSV, v. v. i. bude prováděna za podmínek daných § 21 odst. 3 bodu a) až f) zákona č. 341/2005 Sb. Rozsah těchto činností bude takový, aby nebyla ohrožena hlavní činnost této veřejné výzkumné instituce.

V.

Stanovení základní organizační struktury veřejné výzkumné instituce

(1) Orgány VÚPSV, v. v. i. jsou ředitel, rada instituce a dozorčí rada. Ředitel je statutárním orgánem VÚPSV, v. v. i. a je oprávněný jednat jménem VÚPSV, v. v. i.

(2) Základními organizačními jednotkami VÚPSV, v. v. i. jsou výzkumné pracovní skupiny, ekonomicko-správní oddělení a Českého informačního centra sociální ochrany.

(3) Podrobné organizační uspořádání VÚPSV, v. v. i. upravuje jeho statut, který vydává ředitel po schválení radou instituce.

VI.

Zřizovací listina je v tomto znění platná dnem 15. září 2014.

S t a n o v i s k o

**Rady VÚPSV, v.v.i. k vyřazení časopisu FÓRUM sociální politiky
ze Seznamu recenzovaných neimpaktovaných periodik
vydávaných v ČR**

S t a n o v i s k o
**Rady VÚPSV, v.v.i. k vyřazení časopisu FÓRUM sociální politiky
ze Seznamu recenzovaných neimpaktovaných periodik
vydáváných v ČR**

Dne 27. února 2014 se Rada VÚPSV, v.v.i. na svém 24. (mimořádném) jednání seznámila s aktualizovaným Seznamem recenzovaných neimpaktovaných periodik vydáváných v ČR, který na svém 290. zasedání, které se uskutečnilo dne 31. ledna 2014, schválila Rada pro výzkum, vývoj a inovace a který má být použit pro hodnocení v r. 2014 a přijala k němu následující stanovisko:

1. Dne 8. dubna 2013 byla na stránkách www.vyzkum.cz vyhlášena veřejná výzva k předložení přihlášek pro zařazení na nový seznam odborných periodik vydáváných v ČR vč. Postupu pro zařazení odborných časopisů na seznam. Uzávěrka pro předložení přihlášek byla stanovena na 7. května 2013. Podle zveřejněného harmonogramu hodnocení měl být nový Seznam zveřejněn na výše uvedených internetových stránkách dne 1. července 2013.
2. V souladu s tímto Postupem odeslal ředitel VÚPSV, v.v.i. dne 19. dubna 2013 pod č.j. 154/2013 Radě pro výzkum, vývoj a inovace písemně přihlášku odborného recenzovaného časopisu FÓRUM sociální politiky do nového Seznamu recenzovaných neimpaktovaných časopisů vydáváných v ČR. Současně byla přihláška v souladu s uvedeným Postupem poslána v elektronické podobě.
3. V průběhu hodnotících kritérií bylo – neznámým – rozhodnuto o tom, že nad rámec stanoveného Postupu bude provedena tzv. fyzická verifikace všech přihlášených časopisů. O této skutečnosti nebyly redakce jednotlivých časopisů ani jejich vydavatelé vůbec informováni. Tento postup je nutno chápat jako hrubé účelové porušení hodnotících kritérií.
4. Provedením uvedené verifikace byly pověřeny jednotlivé hodnotící panely v rámci společenských a humanitních vět Grantové agentury ČR. Z provedeného hodnocení je zřejmé, že jeho výsledky jsou absolutně nesrovnatelné, neboť jsou časopisy, které byly hodnoceny pouze v jednom panelu, naproti tomu jsou časopisy, které byly hodnoceny v 5 – 6 panelech. Vůbec nelze vyloučit, že řada hodnotitelů v jednotlivých panelech časopisy, které jsou orientovány na prezentaci výsledků aplikované vědy, nezná a svým negativním hodnocením si pouze "ohřívali svoji polívčičku" tak, si vytvořili prostor pro získání více finančních prostředků pro činnost svých institucí. Tento názor nabyli členové Rady VÚPSV, v.v.i.

v rozhovorech se členy několika hodnotících panelů. Výsledné hodnocení je proto naprosto subjektivní a neobjektivní.

5. Do hodnocení jednotlivých časopisů nebyly vůbec zapojeny organizace aplikovaného výzkumu (např. Rada veřejných výzkumných institucí aplikovaného výzkumu).
6. Jednotlivé redakční rady ani vydavatelé jednotlivých časopisů nedostaly žádnou příležitost vyjádřit se k postupu a k výsledkům hodnocení tak, je obvyklé např. v rámci správního nebo námitkového řízení.
7. Aktualizaci Seznamu recenzovaných neimpaktovaných periodik vydávaných v ČR, který má být použit pro hodnocení v tomto roce, schválila Rada pro výzkum, vývoj a inovace na svém 290. zasedání 31. ledna 2014 a na stránkách www.vyzkum.cz byly zveřejněny teprve 3. února 2014, tedy o více než 7 měsíců později, než bylo uvedeno v původním harmonogramu hodnotícího procesu. Přitom se předpokládá, že tento Seznam bude použit již pro hodnocení v tomto roce.
8. Tímto postupem jsou hrubě narušeny principy právního státu, neboť je zřejmé, že je uplatňován princip retroaktivity, který byl již několikrát Ústavním soudem ČR označen jako protiústavní.
9. Výsledky hodnocení jednotlivých časopisů mají bezpochyby ekonomický dopad a to jak na samotný časopis (pokles čtenářů/abonentů) a organizace, které časopisy vydávají, tak i pro výzkumné pracovníky, kteří v nich prezentují výsledky své výzkumné činnosti. Jedná se tedy o významný zásah do konkurenčního prostředí na trhu odborných časopisů se všemi ekonomickými a institucionálními důsledky
10. V době, kdy byly zveřejněny nový Seznam recenzovaných neimpaktovaných periodik vydávaných v ČR, bylo již 1. číslo 8. ročníku časopisu FÓRUM sociální politiky v tisku, autoři recenzovaných článků měli za sebou zpravidla půlroční usilovnou práci, během níž byli nuceni svoje původní příspěvky dopracovat na základě stanoviska redakční rady časopisu a minimálně dvou oponentních posudků. VÚPSV, v.v.i. odmítá těmto autorům, resp. jejich institucím, uhradit škody, která jim vznikla tím, že jimi předložený, recenzním řízením přijatý příspěvek a časopisem FÓRUM sociální politiky publikovaný příspěvek si nebudou moci uplatnit v RIVu a následně ani v rámci svých doktorských, habilitačních, případně profesorských řízení (v této souvislosti se poznamenává, že v současné době má redakční rada časopisu FÓRUM sociální politiky k dispozici celkem 5 příspěvků, které prošly recenzním řízením, u dalších 5 příspěvků recenzní řízení dosud probíhá).
11. Ze zveřejněného Seznamu vyplývá, že celým hodnotícím procesem prošlo pouze minimum odborných recenzovaných časopisů z oblasti sociální politiky, což významným způsobem ohrožuje naplnění dříve předpokládaných výsledků projektů financovaných ze zdrojů Grantové či Technologické agentury ČR. Řešitelé jednotlivých grantových projektů tak budou při realizaci příslibených výsledků omezeni na jejich prezentaci v zahraničí, což znamená obvykle vyšší časovou náročnost spojenou s překladem a recenzním řízením. Vzhledem k tomu, že se v řadě případů jedná o problematiku, která má čistě národní charakter, bude řada snah o publikaci neúspěšná.

Na základě výše uvedených skutečností Rada VÚPSV, v.v.i.

1. požaduje:

- pozastavit platnost Seznamu recenzovaných neimpaktovaných periodik vydávaných v ČR, který byl zveřejněn na stránkách www.vyzkum.cz dne 3. února 2014 a který má být použit již pro hodnocení v tomto roce,
- přehodnotit zařazení všech časopisů, které v souladu s Postupem pro zařazení odborných časopisů na seznam odborných periodik vydávaných v ČR podaly svoji přihlášku do nového Seznamu recenzovaných neimpaktovaných časopisů vydávaných v ČR a splnily všechny podmínky stanovené Postupem pro zařazení odborných časopisů na seznam,

2. konstatuje, že proces hodnocení recenzovaných neimpaktovaných periodik, zejména jejich verifikace ze strany jednotlivých hodnotících panelů v rámci společenských a humanitních vět Grantové agentury ČR, byl netransparentní a neobjektivní, již v současné době je předmětem výrazné veřejné kritiky, která vůbec nepřispěje k popularizaci výsledků aplikovaného výzkumu.

V Praze dne 27. února 2014

doc. Ing. Ladislav Průša, CSc.
předseda Rady VÚPSV, v.v.i.

VÚPSV VÝZKUMNÝ ÚSTAV
rilsa PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ
veřejná výzkumná instituce

Palackého nám. 4/375, 128 00 Praha 2 ©
Tel: 224 922 381, 224 913 627, IČ: 45773009, DIČ: CZ45773009

Anotace

publikací vydaných VÚPSV, v.v.i. v r. 2014

Höhne, Sylva - Šťastná, Anna - Šlapák, Milan

Vývoj hlavních ekonomických a sociálních ukazatelů České republiky 1990-2013. Bulletin No. 29

Praha: VÚPSV, v.v.i., 2014. 63 s., obr., tab.

ISBN 978-80-7416-147-6

Publikace vychází v roční periodicitě s ročními údaji v časové řadě počínaje zpravidla rokem 1990. Podává souhrnný přehled základních ekonomických ukazatelů (výroby, produktivity, zaměstnanosti, nezaměstnanosti, cen, mezd, zahraničního obchodu a platební bilance) a vybraných sociálních ukazatelů. Zahrnuje oblast daní, pojistného a sociálně zdravotního systému. Dále se zabývá demografickými charakteristikami, odvětvovou strukturou zaměstnanosti a mezinárodním srovnáním míry chudoby ve vybraných zemích EU.

Statistické údaje jsou převzaty či napočteny z podkladů ČSÚ, popř. MPSV, MF a ČNB, ostatní údaje jsou sestaveny na základě platných právních předpisů.

Beran, Vlastimil - Szabo, Július

Monitoring nákladů práce v ČR, ve státech Evropské unie a v USA v letech 2007-2012. Bulletin No. 8

Praha: VÚPSV, v.v.i., 2014. 52 s., lit., obr., tab.

ISBN 978-80-7416-149-0

Monitoring nákladů práce shrnuje roztržštěná data za státy Evropské unie a i data za USA v oblastech nákladů práce, zdanění práce ve vazbě na financování sociálního a zdravotního zabezpečení, podílu práce na nákladech a jednotkových nákladů práce. Pro vystihnoutí trendů se data týkají období let 2007-2012. S ohledem na metodickou roztržštěnost sledování nákladů práce se vymezují jako zdroje aktuální a mezinárodně srovnatelná data z Eurostatu, konkrétně statistika práce a národní účty, OECD, Státní závěrečný účet ČR a U.S. Department of commerce, Bureau of Economic Analysis. Zpracování údajů a propočty se opírají o metodiku certifikovanou Ministerstvem práce a sociálních věcí v roce 2013 „Sledování nákladů práce a práce jako výrobního faktoru v ČR a v zahraničí“. Dvouleté zpoždění vyplývá z termínů zpracování vstupních údajů Eurostatem a ČSÚ.

Vavrečková, Jana - Janata, Zdeněk

Subjektivní vnímání životního minima, dostatečnosti příjmů, životní úrovně domácností a chudoby

Praha: VÚPSV, v.v.i., 2014. 75 s., lit., obr., tab., příl.

ISBN 978-80-7416-148-3

Monografie je zaměřena na rozbor dotazníkového šetření českých domácností, které bylo realizováno v druhé polovině roku 2012. Šetření bylo součástí projektu "Prověření věcné náplně a konstrukce životního minima a návrhy na obsahovou stránku a právní úpravy" (zadavatel Technologická agentura ČR). První část je zaměřena na problematiku subjektivního hodnocení příjmové situace domácností, pociťovanou chudobu, posouzení životní úrovně a navazující problémy. Výsledky jsou porovnány s tematicky obdobným šetřením z roku 2002, což umožňuje popisovat vývoj postojů české veřejnosti v rozmezí deseti let. Druhá část se zabývá šetřením reálné příjmové úrovně domácností, sonduje představu domácností o výši životního minima, o dobrém a velmi dobrém příjmu a motivující minimální mzdě. Obě části monografie přikládají značný význam základním statistickým závislostem z hlediska identifikace domácnosti i respondenta.

Baštýř, Ivo - Vlach, Jan - Severová, Simona

Prověření věcné náplně a konstrukce životního minima a existenčního minima

Praha: VÚPSV, v.v.i., 2014. 242 s., lit., tab., příl.

ISBN 978-80-7416-202-2

Monografie shrnuje

- metodické přístupy rozborů a hodnocení, shromážděných kvalitativních a kvantitativních informací (dosavadní právní úpravy, číselné údaje, zejména ze statistiky rodinných účtů) v oblasti spotřebních vydání nízkopříjmových domácností ohrožených chudobou,
- vyhodnocení zásadních koncepčních změn ve struktuře a konstrukci životního minima uplatňovaných od počátku roku 2007, zvláštní pozornost věnuje výhodám a negativům samostatného režimu sociální pomoci v oblasti bydlení,
- výstupy minimalizačních rozborů empirických údajů spotřebních vydání na výživu a ostatní okruhy základních osobních potřeb.

Rozbory vyústily v poznání, že revidované reálné úrovně částek životního minima osob v domácnostech ohrožených chudobou vykazují oproti stavu z 1. října 2006 pouze dílčí disproporce. Závažný rozdíl se však projevil u dětí s povinnou školní docházkou ve věku od 6 do 15 let.

Paloncyová, Jana a kol.

Nové formy denní péče o děti v České republice

Praha: VÚPSV, v.v.i., 2014. 256 s., lit., obr., tab., příl.

ISBN 978-80-7416-203-9

Předkládaná monografie je závěrečným výstupem z projektu „Nové formy denní péče o děti v České republice,“ realizovaného od dubna 2012 do dubna 2014, jehož cílem bylo podat návrhy na rozšíření nabídky nerodinné denní péče o děti v ČR na základě příkladů dobré praxe z Francie. Publikace představuje základní koncepční prvky českého a francouzského systému služeb denní péče o děti, jednotlivé existující právní formy provozu a konkrétní typy služeb kolektivní i individuální péče v obou zemích. Přináší výsledky výběrového šetření názorů a zkušeností matek malých dětí „Péče

2013“ a kvalitativních šetření, sestávajících především z expertních rozhovorů a diskusních skupin, z níž vycházejí návrhy žádoucích inovací českého systému služeb kolektivní i individuální denní péče o děti. Návrhy v oblasti služeb kolektivní péče zahrnují jak inovace realizovatelné v rámci stávajících právních podmínek, vycházející z českých i francouzských příkladů dobré praxe, tak změny vyžadující úpravu právních předpisů, týkající se především otázek standardů a kontroly kvality a registru služeb. Navržené inovace v oblasti individuální péče cílí na větší profesionalizaci a dostupnost služeb individuální péče v České republice.

Schebelle, Danica - Kubát, Jan - Kotíková, Jaromíra - Vychová, Helena

Jak slouží centra pro integraci cizinců z třetích zemí? Výzkumná sonda

Praha: VÚPSV, v.v.i., 2014. 78 s., lit., obr., tab., příl.

ISBN 978-80-7416-205-3

Základním cílem monografie zpracované v rámci projektu financovaného Evropským integračním fondem bylo zmapování poptávky a nabídky po asistenčních službách pro cizince z třetích zemí ze strany Ukrajinců, Vietnamců a Rusů na území Hlavního města Prahy. V rámci projektu bylo realizováno a vyhodnoceno empirické dotazníkové šetření. Některá zjištění vyplývající z postojů a názorů zkoumaných CTZ zjištěných v dotazníkovém šetření byla následně konkretizována a obohacena o výpovědi klientů Integračního centra Praha, o.p.s., které byly získány na základě dvaceti polostandardizovaných hloubkových rozhovorů. Součástí výstupů projektu bylo navržení vhodných opatření zaměřených na podporu dalšího zkvalitnění poradenství a služeb poskytovaných cizincům z třetích zemí ze strany integračních center a ostatních nevládních neziskových organizací.

Horáková, Milada

Výzkum rodin migrantů v ČR: Východiska a základní pojmy projektu. Návrh informačního systému o rodinách migrantů z třetích zemí

Praha: VÚPSV, v.v.i., 2014. 16 s., lit., obr., tab.

ISBN 978-80-7416-208-4

projekt TD010220 - Návrh informačního systému o rodinách imigrantů z třetích zemí

Horáková, Milada - Bareš, Pavel - Schebelle, Danica - Kubát, Jan - Uherek, Zdeněk - Brouček, Stanislav - Beranská, Veronika

Metodika pro tvorbu informačního systému o rodinách imigrantů z třetích zemí

Praha: VÚPSV, v.v.i.; Etnologický ústav AV ČR, v.v.i., 2014. 201 s., lit., obr., tab., příl.

projekt TD010220 - Návrh informačního systému o rodinách imigrantů z třetích zemí

Bareš, Pavel - Horáková, Milada - Schebelle, Danica - Kubát, Jan - Uherek, Zdeněk - Brouček, Stanislav - Beranská, Veronika

Metodika využívání poznatků o rodinách imigrantů při zjišťování potenciálních nároků sociálního systému, které jsou spojené se slučováním rodin

Praha: VÚPSV, v.v.i.; Etnologický ústav AV ČR, v.v.i., 2014. 30 s., lit.

projekt TD010220 - Návrh informačního systému o rodinách imigrantů z třetích zemí

Barvíková, Jana - Šťastná, Anna

Využívání opatření k zachování nebo obnově rodinných vztahů mezi rodiči a dětmi

Praha: VÚPSV, v.v.i., 2014. 65 s., lit., obr., tab., příl.

ISBN 978-80-7416-212-1

Monografie přináší výsledky dotazníkového šetření realizovaného na OSPOD na úrovni obcí s rozšířenou působností. Předmětem tohoto šetření bylo využívání výchovných opatření - udělení napomenutí, nařízení dohledu nad nezletilým dítětem, uložení omezení - ve smyslu § 13 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí a ukládání povinnosti využít pomoc odborného poradenského zařízení ve smyslu § 12 odst. 1 téhož zákona. Monografie obsahuje statistické údaje o využívání těchto opatření v praxi a analýzu důvodů, pro které uvedená opatření nejsou využívána příliš často, případně vůbec, a shrnuje náměty respondentů na systémové změny, které by mohly přispět k častějšímu využívání těchto opatření.

Kuchařová, Věra - Svobodová, Kamila - Šťastná, Anna - Podrápský, František

Rodinná politika na úrovni obcí a krajů. Principy a východiska

Praha: VÚPSV, v.v.i., 2014. 143 s., lit., obr., tab.

ISBN 978-80-7416-210-7

Předkládaná monografie se věnuje koncepčním východiskům a základním principům a strategiím koncipování rodinné politiky na lokální a regionální úrovni. Obecná teoreticko-koncepční a metodologická východiska koncipování lokální a regionální rodinné politiky jsou rozpracována z hlediska možností jejich uplatnění a specifikace pro obce různých velikostí, s různou sociodemografickou strukturou a ekonomickými podmínkami.

Návrhy postupů při realizaci rodinné politiky jsou tvořeny na základě zmapování dosavadních odborných poznatků a praktických zkušeností (publikace zahrnuje i výsledky šetření názorů a zkušeností představitelů obcí), vč. příkladů dobré praxe. Měly by poskytnout metodický základ především obcím pro koncipování jejich rodinné politiky, ale také krajům a MPSV k vytváření metodických a koncepčních podkladů pro rodinnou politiku prováděnou na nižších úrovních.

Úvodní část monografie se zaměřuje na objasnění významu lokální a regionální rodinné politiky a shrnuje názory a zkušenosti českých odborníků týkající se jejího pojetí, úlohy a významu. Následující části se zabývají obecnými požadavky na formulování koncepce místní a krajské rodinné politiky a jejím institucionálním zakotvením.

Publikace je zpracována na základě několika hlavních zdrojů. Jsou to zaprvé doporučení a zkušenosti lidí, kteří se prakticky nebo teoreticky danou problematikou zabývají, a výsledky kvantitativního a kvalitativního šetření provedeného v rámci projektu „Soubor opatření rodinné politiky na regionální a lokální úrovni a podmínky jejich zavádění v praxi“. Využity jsou také zkušenosti představitelů obcí s praktickým prováděním rodinně politických opatření a aktivit, jak jsou zaznamenány např. v dokumentech soutěže Obec přátelská rodině a v publikovaných materiálech obcí, organizací a dalších aktérů.

Na tuto monografii navazuje metodická publikace zaměřená na konkrétní návody a příklady dobré praxe - Kuchařová, V., Barvíková, J., Svobodová, K., Šťastná, A.: Lokální a regionální rodinná politika v praxi. Praha. VÚPSV, v.v.i. 2014.

Kuchařová, Věra - Barvíková, Jana - Svobodová, Kamila - Šťastná, Anna

Lokální a regionální rodinná politika v praxi

Praha: VÚPSV, v.v.i., 2014. 207 s., lit., obr., tab.

ISBN 978-80-7416-211-4

Obsahem této monografie jsou především návrhy postupů a opatření při provádění rodinné politiky na úrovni obcí a krajů v dílčích oblastech, jako jsou služby a aktivity na podporu rodinného života, služby péče o děti, bydlení, zaměstnanost, volný čas, bezpečnost a doprava. Obecná východiska, která byla podrobněji popsána v publikaci Kuchařová V., Svobodová K., Šťastná V., Podrápský F.: „Rodinná politika na úrovni obcí a krajů. Principy a východiska. Praha, VÚPSV, v.v.i., 2014“, jsou zde rozpracována do souhrnu rodinně-politických opatření, která lze realizovat a specifikovat pro obce různých velikostí, s různou sociodemografickou strukturou a ekonomickými podmínkami. Při formulaci opatření jsou také zohledněna očekávání, požadavky a role těch subjektů, které by taková opatření měly realizovat v reálných podmínkách svých krajů a obcí.

Návrhy opatření jsou tvořeny na základě zmapování dosavadních odborných poznatků a praktických zkušeností, vč. příkladů dobré praxe. Měly by poskytnout metodický základ především obcím pro koncipování jejich rodinné politiky, ale také krajům a MPSV k vytváření metodických a koncepčních podkladů pro rodinnou politiku prováděnou na nižších úrovních.

V projektu je použita kombinace výzkumných metod, zahrnující sekundární analýzu dokumentů, výběrové šetření zacílené na představitele obcí na území celé ČR a kvalitativní výzkum formou polostrukturovaných rozhovorů s představiteli krajských, městských a obecních úřadů a s odborníky z praxe. Využity byly strategické dokumenty obcí a krajů, dokumenty vydávané relevantními organizacemi a rovněž přihlášky obcí do soutěže Obec přátelská rodině jako zdroj příkladů dobré praxe.

Statistické údaje dokumentující činnost oddělení knihovnicko- informačních služeb v roce 2014

Přírůstky fondu knihovny: 188

Stav fondu knihovny: 21 049 knihovních jednotek

Zpracovávané časopisy: 42

Přírůstky bibliografických záznamů publikací, časopiseckých článků, právních předpisů a jiných dokumentů: 1 096 záznamů

Počet materiálů stažených z monitorovaných webových stránek: 126 záznamů

Počet návštěv uživatelů knihovny: 795

Počet výpůjček: 1 595

Počet návštěv internetových stránek VÚPSV, v.v.i.: 31 658 návštěv, tj. průměrně 609 návštěv týdně

Počet návštěv stránek oddělení knihovnicko-informačních služeb:

on-line katalog: 3 782

Zlatý fond sociální politiky: 1 015

evidence publikační činnost pracovníků ústavu: 1 181

Referenční služby: 142

Přehled publikační činnosti pracovníků VÚPSV, v.v.i. v roce 2014

odborné monografie vydané v zahraničních vydavatelstvích

Tomáš Sirovátka, Bent Greve (eds.). *Innovation in social services: The public-private mix in service provision, fiscal policy and employment*. Farnham: Ashgate, 2014. - 278 s. - ISBN 978-1-4094-6347-4

Lucie Vidovičová. *Conceptual Framework for an Active Ageing Policy on Employment in the Czech Republic. Studies and Analyses No. 469*. Warsaw: Center for Social and Economic Research CASE, 2014. 55 s. Dostupné z www.case-research.eu/en/node/58464

odborné monografie vydané v domácích vydavatelstvích

Ladislav Průša, Petr Víšek, Robert Jahoda. *Alchymie nepojistných sociálních dávek*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. 280 s. ISBN 978-80-7478-528-3

Lucie Vidovičová, Lucie Galčanová, Marcela Petrová Kafková, Dana Sýkorová. *Stáří ve městě, město v životě seniorů*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2013. Brno: Masarykova univerzita. 2013. 371 s. ISBN 078-80-7419-141-1

Josef Horňáček, Lenka Klimplová, Josef Pitner, Jiří Vyhlídal, Jiří Winkler a Iveta Zelenková. *Kvalitativní monitorování a prognózování trhu práce: Švédskou cestou?* Brno: Masarykova univerzita, 2014. 128 s. ISBN 978-80-210-7501-6

kapitoly v odborných monografiích vydaných v domácích vydavatelstvích

Olga Nešporová. *Pohřbívání bez obřadu z perspektivy sociologie*. In: O posledních věcech člověka. Naděžda Špatenková et al. Praha: Galén, 2014. s. 219-231. ISBN 978-80-7492-138-4

Ladislav Průša. *Dostupnost a plánování služeb v obcích*. In: Podpora rozvoje komunitního systému integrovaných služeb. Kalvach Z. a kol. Praha: Diakonie ČCE, 2014. s. 61-67. ISBN 978-80-87953-07-5

Lucie Vidovičová. *Aktivní stárnutí a volný čas aneb jak pěstovat kulturu ve stáří*. In: Průvodce vyšším věkem. Manuál pro seniory a jejich pečovatele. Praha: Mladá Fronta, 2014. s. 153-174. ISBN 978-80-204-3119-6

Lucie Vidovičová. *Stárnutí české společnosti - objektivní charakteristiky a subjektivní percepce*. In: Gerontologie - současné otázky z pohledu biomedicíny a společenských věd. Praha: Karolinum, 2014. s. 31-50. ISBN 978-80-246-2628-4

odborné články v zahraničních impaktovaných časopisech

Olga Nešporová, Irina Stahl. *Roadside memorials in the Czech Republic and Romania: Memory versus religion in two European post-communist Countries*. In: Mortality. Promoting the interdisciplinary study of death and dying. ISSN 1357-6275. roč. 19, č. 1(2014), s. 22-40

odborné články v zahraničních recenzovaných časopisech

Ladislav Průša. *Vývoj hmotné podpory rodin prostřednictvím nepojistných sociálních dávek v České republice*. In: Ekonomické rozhledy. ISSN 0323-262X. roč. 43, č. 2 (2014), s. 166-192

Mirka Wildmannová, Ladislav Průša. *Financování sociálních služeb v ČR ve světle legislativy EU*. In: Ekonomické rozhledy. ISSN 0323-262X. roč. 43, č. 4 (2014), s. 507-515

odborné články v domácích recenzovaných časopisech

Pavel Bareš, Zdeněk Uherek, Veronika Beranská, Stanislav Brouček, Milada Horáková, Blanka Kissová, Jan Kubát, Danica Schebelle. *Jak sbírat údaje o migrantech a jejich rodinách: možnosti, výhody a limity*. In: Culturologia - The Journal of Culture. ISSN 1805-2886. roč. 3, č. 1(2014), s. 52-56.

Jaromíra Kotíková, Danica Schebelle, Helena Vychová. *Zaměstnávání osob se zdravotním postižením v České republice - výsledky analýzy právní úpravy a praxe na trhu práce*. In: FÓRUM sociální politiky. ISSN 1802-5854. roč. 8, č. 5 (2014), s. 2-8

Libor Musil, Olga Hubíková, Jana Havlíková. *Sociální práce s lidmi s hmotnou nouzí*. In: Sociální práce/Sociální práca. ISSN 1213-6204. roč. 14, č. 2 (2014), s. 71-86

Olga Nešporová. *Česká empirická sociologie rodiny a její souvislosti se sociální politikou v meziválečném období*. In: FÓRUM sociální politiky. ISSN 1802-5854. roč. 8, č. 4 (2014), s. 2-5

Olga Nešporová, Dana Hamplová. *Souvislosti mezi rodičovstvím a životní spokojeností v České republice a zemích Evropské unie*. In: Demografie. ISSN 0011-8265. roč. 56, č. 3 (2014), s. 185-202

Olga Nešporová. *Století proměn v pohřbívání: od církevního uložení do země ke zpopelnění bez obřadu*. In: Český lid. ISSN 0009-0794. roč. 100, č. 2(2013): 183-204

Petr Pojer. *Zaměstnanci ústředních orgánů státní správy z hlediska jejich počtu, struktury, platového ohodnocení a služebního zákona*. In: FÓRUM sociální politiky. ISSN 1802-5854. roč. 8, č. 2 (2014), s. 27-28

Miroslava Rákoczyová, Robert Trbola. *Zkušenosti cizinců se službami úřadu práce vybraného regionu v době ekonomické krize*. In: FÓRUM sociální politiky. ISSN 1802-5854. roč. 8, č. 1 (2014), s. 9-16

Mirjam Suhomelová. *Posudková činnost ve vybraných evropských zemích: Francie*. In: FÓRUM sociální politiky. ISSN 1802-5854. roč. 8, č. 2 (2014), s. 18-20

Jana Vavrečková, Petr Pojer. *Monitoring integrace cizinců z třetích zemí v ČR s důrazem na slučování rodin a čerpání sociálních dávek*. In: FÓRUM sociální politiky. ISSN 1802-5854. roč. 8, č. 4 (2014), s. 25-26.

Soňa Veverková. *Vývoj sociálního dialogu v České republice během světové finanční krize I*. In: FÓRUM sociální politiky. ISSN 1802-5854. roč. 8, č. 2 (2014), s. 23-26

Soňa Veverková. *Vývoj sociálního dialogu v České republice během světové finanční krize II*. In: FÓRUM sociální politiky. ISSN 1802-5854. roč. 8, č. 3 (2014), s. 26-29

Lucie Vidovičová. *Setkání UNECE Task Force on Ageing-related Statistics*. In: FÓRUM sociální politiky. ISSN 1802-5854. roč. 8, č. 1 (2014), s. 30-31

Lucie Vidovičová. *Potřeba nové konceptualizace rodinné politiky s ohledem na stárnutí společnosti*. In: FÓRUM sociální politiky. ISSN 1802-5854. roč. 8, č. 3 (2014), s. 2-8

Lucie Vidovičová. *Sociologická diskuse o nerovnostech ve světě na pozadí japonského západu demografického slunce*. In: FÓRUM sociální politiky. ISSN 1802-5854. roč. 8, č. 5 (2014), s. 28

Lucie Vidovičová, Jiří Vyhlídal. *Nekalé obchodní praktiky a senioři*. In: FÓRUM sociální politiky. ISSN 1802-5854. roč. 8, č. 6 (2014), s. 25-27

Helena Vychová. *Nástroje finanční podpory vzdělávání dospělých*. In: Demografie. ISSN 0011-8265. roč. 56, č. 1 (2014), s. 37-46

Helena Vychová. *Úloha ministerstev práce a veřejných služeb zaměstnanosti: výzvy a reformy v České republice a v zahraničí*. In: FÓRUM sociální politiky. ISSN 1802-5854. roč. 8, č. 3 (2014), s. 29-31

odborné články v ostatních časopisech

Ladislav Průša. *Může být vyrovnávací platba nástrojem stimulujeícím rozvoj sociálních služeb?* In: Rezidenční péče. ISSN 1801-8718. roč. 10, č. 3 (2014), s. 8-9

příspěvky v domácích recenzovaných sbornících

Jana Vavrečková. *Pracovní zkušenosti českých kvalifikovaných pracovních sil z pobytu v zahraničí a jejich postoje k návratu*. In: Nová emigrace z České republiky po roce 1989 a návratová politika /Stanislav Bouček, Tomáš Grulich (eds.). Praha: Etnologický ústa AV ČR, v.v.i., 2014. ISBN 978-80-76112-76-2. s. 101-109

odborné práce zveřejněné na internetu - v zahraničí, které nemají tištěný ekvivalent

Jana Havlíková, Kateřina Kubalčíková. *The Regulatory Trajectory and Current Organisational Framework of Social Services and Social Care in the Czech Republic*; COST Action IS1102 - Social services, welfare state and places, Working Paper No. 5., 2014. 29 s. DOI number: 10.12833/COSTIS1102WG1WP05. Dostupné z: http://www.cost-is1102-cohesion.unirc.it/docs/working-papers/wg1.czechrepublic-social%20services_-_j-havlikova-k-kubalcikova.pdf

P ř e h l e d o účasti pracovníků VÚPSV, v.v.i. na seminářích a konferencích, kde v r. 2014 prezentovali získané poznatky

jméno pracovníka	místo a termín konference	název konference	pořadatel	téma vystoupení
Bareš Pavel	Praha 28. 5. 2014	Monitoring ukazatelů integrace cizinců z třetích zemí v České republice s důrazem na slučování rodin a čerpání sociálních dávek	Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v. v. i.	Možnosti zjišťování informací o rodinách CTZ
Barvíková Jana	Lublaň, Slovinsko 11. - 12. 2. 2014	The ReNewTown Final Conference - Renewed Post-Socialist Cities - Competitive and Attractive	University Ljubljana	Jižní Město - as a place to live from the perspective of two generations of its first inhabitants
Beran Vlastimil	Ostravice 16. - 18. 9. 2014	XII. mezinárodní vědecká konference Hospodářská politika v členských zemích Evropské unie	Katedra ekonomie Slezské univerzity OPF a Katedra národohospodářská EkF Vysoké školy báňské -TÚO	The Competitiveness of the Czech Republic within the European Union From Labour Costs perspective
Beran Vlastimil	Vídeň, Rakousko 11. - 12. 12. 2014	IV. ročník konference Taxes in the World	Katedra národohospodářská EkF Vysoké školy báňské - TÚO	The influence of income and price levels on the System of social benefits in the Czech Republic from low income household perspective
Havlíková Jana	Praha 30. 10. 2014	XXII. odborná konference SSP ČR „Ohrožuje chudoba naši společnost?“	Společnost sociálních pracovníků ČR	Sociální pomoc poskytovaná lidem v hmotné nouzi na kontaktních pracovištích Úřadu práce ČR
Havlíková Jana	Brno 4. 12. 2014	Workshop: Možnosti a překážky výkonu sociální práce na obcích	Institut pro veřejnou politiku a sociální práci při FSS MU, Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v.v.i.	Prezentace výsledků výzkumů realizovaných VÚPSV na téma sociální práce
Hubíková Olga	Brno 4. 12. 2014	Workshop: Možnosti a překážky výkonu sociální práce na obcích	Institut pro veřejnou politiku a sociální práci při FSS MU, Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v.v.i.	Prezentace výsledků výzkumů realizovaných VÚPSV na téma sociální práce
Kotíková Jaromíra	Praha 13. 5. 2014	Lze český trh práce reformovat?	CEBRE	Tvorba pracovních míst

jméno pracovníka	místo a termín konference	název konference	pořadatel	téma vystoupení
Kotíková Jaromíra	Ústí nad Labem 9. 12. 2014	Role vysokých škol při zajištění kvalifikované pracovní síly	Hospodářská a sociální rada Ústeckého kraje	Poptávka po vysokoškolsky vzdělané pracovní síle v Ústeckém kraji
Kubalčíková Kateřina	Brno 4. 12. 2014	Workshop: Možnosti a překážky výkonu sociální práce na obcích	Instituit pro veřejnou politiku a sociální práci při FSS MU, Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v.v.i.	Prezentace výsledků výzkumů realizovaných VÚPSV na téma sociální práce
Kubát Jan	Praha 16. 5. 2014	Konference New Wave	Přírodovědecká fakulta UK	Detence a její role v mezinárodní migraci cizinců v České republice
Kubát Jan	Praha 27. 6. 2014	Jak slouží centra pro integraci cizinců z třetích zemí? Výzkumná sonda EIF 2012-05	Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v. v. i.	Pomoc a poradenství cizincům z třetích zemí
Kuchařová Věra	Bratislava, Slovensko 5. 5. 2014	Meniace sa rodiny v meniacej sa spoločnosti	Inštitút pre výskum práce a rodiny, Bratislava	Poslání a formy denní péče o děti - předmět diskusí a potřeba řešení
Kuchařová Věra	Brno 30. 9. 2014	Konference „Rodinná politika v Jihomoravském kraji“	KÚ Jihomoravského kraje	Současné formy denní péče o děti v České republice
Kuchařová Věra	Praha 20. 10. 2014	Sólo rodiče - mezinárodní kulatý stůl	Aperio - Společnost pro zdravé rodičovství	Sólo rodiče v číslech
Musil Libor	Brno 4. 12. 2014	Workshop: Možnosti a překážky výkonu sociální práce na obcích	Instituit pro veřejnou politiku a sociální práci při FSS MU, Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v.v.i.	Prezentace výsledků výzkumů realizovaných VÚPSV na téma sociální práce
Paloncyová Jana	Brno 25. 4. 2014	Česko-rakouská konference Diferenciace v poskytování péče o dítě	Společně, o.p.s.	Služby péče o děti a přání rodičů dle výsledků výzkumu Péče 2013
Paloncyová Jana	Valeč, Vysočina 18.- 19. 9. 2014	Konference Rovné šance. Práce. Rodina. Spokojený občan.	Kraj Vysočina	Formy nerodinné péče o děti ve Francii
Paloncyová Jana	Valeč, Vysočina 18.-19. 9. 2014	Konference Rovné šance. Práce. Rodina. Spokojený občan.	Kraj Vysočina	Financování služeb nerodinné péče o děti ve Francii
Paloncyová Jana	Valeč, Vysočina 18.-19. 9. 2014	Konference Rovné šance. Práce. Rodina. Spokojený občan.	Kraj Vysočina	Účast v panelové diskusi na téma Mezigenerační soužití
Psychlová Kristýna	Londýn, Velká Británie 19.- 21. 2. 2014	Old Rules & New Traditions: Generational Divides in Central and Eastern Europe” - 13th International Postgraduate Conference on Central and Eastern Europe	School of Slavonic and East European Studies, University College London	Dependency, emotion and the relationships of two historical cohorts of Czech migrants in Sweden: the role of political and material divides
Psychlová Kristýna	Brandýs nad Labem 25. 11. 2014	Příklady dobré praxe z Francie a Rakouska a jejich využitelnost v českých zařízeních péče o děti	Brandýský Matýsek, o.s.	Kolektivní zařízení ve Francii: příklady dobré praxe a jejich využitelnost v ČR

jméno pracovníka	místo a termín konference	název konference	pořadatel	téma vystoupení
Pojer Petr	Praha 28. 5. 2014	Monitoring ukazatelů integrace cizinců z třetích zemí v České republice s důrazem na slučování rodin a čerpání sociálních dávek	Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v. v. i.	Aktuální vývoj vybraných základních integračních ukazatelů
Průša Ladislav	Brno-Šlapanice 17. 1. 2014	Current Trends in the Public Sector Research	Masarykova univerzita Brno, Ekonomicko-správní fakulta	Liberalization of the Social Care Services Financing
Průša Ladislav	Praha 23. 1. 2014	Financování sociálních služeb	Vysoká škola finančně správní	Ekonomie dlouhodobé sociálně zdravotní péče
Průša Ladislav	Praha 11. 2. 2014	Služby pro domácnost - příležitost pro zaměstnanost a flexibilitu trhu práce	Unie zaměstnavatelských svazů ČR	Dopady na domácnosti na zaměstnanost a flexibilitu trhu práce
Průša Ladislav	Brno 20. 3. 2014	Podpora rozvoje komunitních zdravotně sociálních služeb	Diakonie ČCE, Institut důstojného stárnutí	Možnosti rozvoje komunitních zdravotně sociálních služeb
Průša Ladislav	Ostrava 1. 4. 2014	Podpora rozvoje komunitních zdravotně sociálních služeb	Diakonie ČCE, Institut důstojného stárnutí	Možnosti rozvoje komunitních zdravotně sociálních služeb
Průša Ladislav	Pízeň 15. 4. 2014	Podpora rozvoje komunitních zdravotně sociálních služeb	Diakonie ČCE, Institut důstojného stárnutí	Možnosti rozvoje komunitních zdravotně sociálních služeb
Průša Ladislav	Hradec Králové 29. 4. 2014	Podpora rozvoje komunitních zdravotně sociálních služeb	Diakonie ČCE, Institut důstojného stárnutí	Možnosti rozvoje komunitních zdravotně sociálních služeb
Průša Ladislav	Praha 12. 5. 2014	Integrované služby a podpora stárnutí v komunitě - výzvy a cesty k jejich překonání - mezinárodní zkušenosti a dobrá práce	Diakonie ČCE, Institut důstojného stárnutí	Komunitní služby dlouhodobé péče v České republice - priority, bariéry a příležitosti pro rozvoj integrovaných komunitních zdravotních a sociálních služeb
Průša Ladislav	Velký Meder, Slovensko 15. 5. 2014	Zamestnanosť a jej sociálno-ekonomické súvislosti v európskom priestore	Ekonomická univerzita v Bratislave	Služby pro domácnost jako potencionální nástroj tvorby nových pracovních míst v oblasti sociálních služeb
Průša Ladislav	Průhonice 23. 5. 2014	Zefektivnění zdravotní péče bez vlivu na její kvalitu	Hartmann - RICO, a. s. Academy of Health Care Management, s. r. o., APSS ČR	Struktura a počet zaměstnanců v sociálních službách
Průša Ladislav	Praha 27. 5. 2014	Rozvoj komunitních zdravotně sociálních služeb - hledání průníků a společných víceborových řešení	Diakonie ČCE, Institut důstojného stárnutí	Možnosti rozvoje komunitních služeb
Průša Ladislav	Praha 18. 6. 2014	Stáří spojuje 2014	Gerontologický institut, Magistrát hl. m. Prahy	Kompatibilita systémů českého zdravotnictví a sociální péče z ekonomického pohledu
Průša Ladislav	Praha 24. 6. 2014	Společenská odpovědnost firem a sociální dialog v kontextu demografických změn	Konfederace zaměstnavatelských a podnikatelských svazů ČR, ČMKOS, Unie zaměstnavatelských svazů	Stárnutí populace a sociální systémy

jméno pracovníka	místo a termín konference	název konference	pořadatel	téma vystoupení
Průša Ladislav	Litomyšl 4. 9. 2014	Současnost a perspektiva sociální péče ve společnosti 21. století	Město Litomyšl	Ekonomie sociálních služeb
Průša Ladislav	Ostravice 17. 9. 2014	Hospodářská politika v členských zemích Evropské unie	Slezská univerzita v Opavě	Vývoj hmotné podpory rodin formou nepojistných sociálních dávek po r. 2000
Průša Ladislav	Praha 30. 10. 2014	Ohrožuje chudoba naši společnost?	Společnost sociálních pracovníků ČR	Vývoj hmotné podpory rodin s dětmi formou nepojistných sociálních dávek po r. 1990
Průša Ladislav	Praha 24. 11. 2014	Reprodukce lidského kapitálu - RELIK 2014	Vysoká škola ekonomická v Praze	Stárnutí populace a optimalizace sociálních služeb
Sirovátka Tomáš	Bonn, Německo 9. - 11. 4. 2014	Konference Employment 2015	IZA Bonn	Prezentace výsledků výzkumů v souvislosti s projektem EU Neujobs
Sirovátka Tomáš	Oslo, Norsko 3. - 6. 9. 2014	ESPAnet annual conference	Univerzita Oslo	The failure of activation reform
Schebelle Danica	Praha 28. 5. 2014	Monitoring ukazatelů integrace cizinců z třetích zemí v České republice s důrazem na slučování rodin a čerpání sociálních dávek	Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v. v. i.	Vybrané výsledky empirických šetření VÚPSV související s tématem slučování rodin cizinců
Schebelle Danica	Praha 27. 6. 2014	Jak slouží centra pro integraci cizinců z třetích zemí? Výzkumná sonda EIF 2012-05	Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v. v. i.	Seminář k prezentaci výstupů projektu - Pomoc a poradenství cizincům z třetích zemí
Schebelle Danica	Praha 20. 11. 2014	Konference Migrace a Evropský sociální fond	Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR	Představení výstupů výzkumů integrace cizinců realizovaných za podpory financování Evropského integračního fondu MV ČR
Schebelle Danica	Praha 16. 12. 2014	Informativní setkání pro širokou veřejnost - Obecný program Solidarita a řízení migračních toků v ČR	Ministerstvo vnitra ČR	Seminář k prezentaci výstupů projektu - Pomoc a poradenství cizincům z třetích zemí
Štátná Anna	Praha 20. 10. 2014	Sólo rodiče - mezinárodní kulatý stůl	Aperio - Společensví pro zdravé rodičovství	Sólo pro rodiče v číslech
Vavrečková Jana	Praha 28. 5. 2014	Monitoring ukazatelů integrace cizinců z třetích zemí v České republice s důrazem na slučování rodin a čerpání sociálních dávek	Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v. v. i.	1. Informace o projektu a problémech při jeho řešení 2. Analýza ukazatelů ve vztahu ke slučování rodin a čerpání sociálních dávek
Vidovičová Lucie	Manheim, Německo 6. - 8. 2. 2014	Retirement determinants: complexity and individual choices in turbulent times. DetREU Workshop	Manheim Centre for European Social Research	Individual determinants of retirement decisions - an example of the Czech republic

jméno pracovníka	místo a termín konference	název konference	pořadatel	téma vystoupení
Vidovičová Lucie	Yokohama, Japonsko 13. - 19. 7. 2014	18th ISA World Congress of Sociology	International Sociological Association	Is Poverty a Key Aspect Ageing? Objective, Subjective and Cultural Issues
Vyhídal Jiří	Brno 30. 9. 2014	Monitorování a prognózování trhu práce	Fakulta sociálních studií Masarykovy univerzity	Evaluace pilotního šetření v ČR

Přehled projektů řešených v r. 2015

Grantové projekty

- Reforma veřejných služeb zaměstnanosti v ČR
- Dlouhodobá strategie rozvoje sociálních služeb na území města Písku jako obce s rozšířenou působností do r. 2030
- Náklady na poskytování ošetrovatelské a rehabilitační péče v pobytových zařízeních sociálních služeb
- Metodika prevence ztráty bydlení v ČR
- Využívání poznatků sociálního šetření v sociální práci se žadateli o příspěvek na péči
- Vybrané aspekty péče o seniory z hlediska sociálního začleňování
- Nové postupy pro zpracování a využití databáze nezaměstnaných k hodnocení programů aktivní politiky zaměstnanosti a dalších opatření k začlenění na trhu práce
- Migrant Men's Well-Being in Diversity
- EIRO (European Industrial Relations Observatory), EWCO (European Working Conditions Observatory), ERM (European Restructuring Monitor)
- Indikátory integrace cizinců z třetích zemí v ČR a začlenění ruské komunity do většinové společnosti
- Průzkum veřejného mínění cizinců z třetích zemí o otázkách integrace a jejich názorech na majoritní společnost a život v ní
- IMPact project - Improving Measurement of Public support to Personal and household services
- Country studies on enhancing labour administration's performance, with a special focus on labour administration's capacity to promote compliance with labour laws
- Tři pilíře bezpečí

Institucionální rozvoj

- Vydávání časopisu FÓRUM sociální politiky
- Zlatý fond sociální politiky

Další činnost

- Prověření výše částky životního minima nezaopatřených dětí ve věku 6-15 let na základě údajů z roku 2013 včetně účelnosti znovuzavedení dvou částek životního minima pro nezaopatřené děti ve věku 6-10 let a 10-15 let
- Vývoj hlavních ekonomických a sociálních ukazatelů České republiky 1990-2014 (Bulletin No. 30)
- Rodiny s dětmi v ČR - Sociodemografická a příjmová analýza (2. etapa)

- Analýza velikosti a struktury skupin osob bez domova, osob vyloučených z bydlení, osob obývajících nevyhovující bydlení a těch, pro které jsou náklady na bydlení nadměrně velkou zátěží
- Odhad nákladů veřejných rozpočtů vynakládaných na jednoho nezaměstnaného
- Dopady případného útlumu komplexu herního průmyslu na zaměstnanost
- Analýza přenesení některých posudkových kompetencí v nepojistných sociálních systémech mimo lékařskou posudkovou službu
- Srovnání invalidizace v ČR a v některých zemích EU
- Zhodnocení vývoje situace v oblasti sociálního vyloučení a Strategie sociálního začleňování 2014-20 za rok 2014 podle soustavy indikátorů
- Analýza využití Evropského nástroje mikrofinancování (ve smyslu nařízení EP a Rady č. 283/2010) a analýza možností zvýšení účasti ČR v ose mikrofinancování a sociální podnikání (ve smyslu nařízení EP a Rady č. 1296/2013) v České republice
- Zajištění provozu knihovny VÚPSV, v. v. i. pro odbornou veřejnost
- Popis podmínek pro systémové předvídaní vývoje na trhu práce s použitím takového modelu, který přispěje k úspěšné tvorbě informačních produktů o předpokládaných predikcích v odvětvích a profesích české ekonomiky
- Vytvoření výkladového terminologického slovníku sociálního zabezpečení

Stanoviska Dozorčí rady VÚPSV, v.v.i.

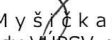
V Praze dne 12. června 2015

**S t a n o v i s k o Dozorčí
rady VÚPSV, v.v.i.
k návrhu Výroční zprávy o činnosti a hospodaření VÚPSV, v. v. i.
za rok 2014 a k účetní závěrce za rok 2014**

V souladu s povinnostmi stanovenými Dozorčí radě zákonem č. 341/2005 Sb., o veřejných výzkumných institucích, ve znění pozdějších předpisů, přezkoumala Dozorčí rada VÚPSV, v.v.i. návrh Výroční zprávy VÚPSV, v.v.i. za rok 2014. K dispozici měla tyto podklady:

- návrh Výroční zprávy o činnosti a hospodaření VÚPSV, v.v.i. za rok 2014,
- roční účetní závěrku VÚPSV, v.v.i. za rok 2014,
- zprávu nezávislého auditora Ing. Josefa Běloubka ze dne 16. března 2015 určenou pro VÚPSV, v.v.i.

Po zhodnocení těchto podkladů Dozorčí rada VÚPSV, v.v.i. schvaluje Výroční zprávu o činnosti a hospodaření VÚPSV, v.v.i. za rok 2014 a konstatuje, že se hospodaření VÚPSV, v.v.i. v roce 2014 uskutečnilo v souladu s obecně závaznými právními předpisy a že účetní závěrka zobrazuje správně majetek, závazky, vlastní jmění, finanční situaci a výsledek hospodaření. Dozorčí rada VÚPSV, v.v.i. neshledala porušení zásad řádného využívání majetku instituce k realizaci její hlavní činnosti a ani ohrožení účelu, ke kterému byla instituce zřízena. K výsledkům hospodaření ústavu Dozorčí rada VÚPSV, v.v.i. nemá připomínky a ztotožňuje se závěry nezávislého auditora.

Mgr. Bedřich Myšička a předseda
Dozorčí rady VÚPSV, v.v.i.

Zpráva o činnosti Dozorčí rady VÚPSV, v.v.i. v r. 2014

V Praze dne 12. června 2015

Zpráva o činnosti
Dozorčí rady Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí, v.v.i.
v roce 2014

Členy Dozorčí rady VÚPSV, v.v.i. k 31. prosinci 2014 byli:

- Mgr. Bedřich Myšička – předseda,
- Ing. Petra Chmelíková - místopředsedkyně,
- Ing. Štefan Duháň,
- Mgr. Kateřina Jirková,
- Mgr. Petr Nečina,
- Zuzana Krejčíková, - Ing. Jan Škorpík.

Výše jmenovaní členové jsou bezúhonní a splňují podmínky bodů (4) a (5) § 17 zákona č. 341/2005 Sb., o veřejných výzkumných institucích, v platném znění. Uvedené fyzické osoby jsou způsobilé k právním úkonům, nebyly pravomocně odsouzeny za trestné činy, jejichž skutková podstata souvisí s předmětem činnosti VÚPSV, v.v.i. a nebyla jim uložena sankce podle zvláštních právních předpisů upravujících výkon odborné činnosti související s předmětem činnosti veřejné výzkumné instituce.

V hodnoceném období se Dozorčí rada VÚPSV, v.v.i. sešla na dvou řádných zasedáních, na kterých:

- projednala a schválila Výroční zprávu o činnosti a hospodaření VÚPSV, v.v.i. za rok 2013,
- projednala a schválila Zprávu o činnosti Dozorčí rady za r. 2013,
- projednala a schválila návrh plánu výzkumné činnosti VÚPSV, v.v.i. na r. 2014, vč. jeho aktualizace,
- projednala a schválila návrh rozpočtu VÚPSV, v.v.i. na r. 2014, vč. jeho aktualizace,
- projednala a schválila Zprávu o činnosti Dozorčí rady VÚPSV, v.v.i. v roce 2013,
- projednala a schválila Stanovisko Dozorčí rady VÚPSV, v.v.i. k Výroční zprávě o činnosti a hospodaření VÚPSV, v.v.i. za r. 2013 a k účetní uzávěrce za r. 2013.

Mgr. Bedřich Myšička předseda
Dozorčí rady VÚPSV, v.v.i.

Ověření účetní závěrky, výrok auditora

ORGANIZACE: 45773009

VÝKAZ ZISKU A ZTRÁTYPříloha č.2 k vyhlášce č. 504/2002 Sb.
s účinností pro účetní jednotky,
u kterých hlavním předmětem
činnosti není podnikáník 31.12.2014
(v celých tisících Kč)Název, sídlo a právní forma
účetní jednotkyVýzkumný ústav práce a sociálních věcí, v.v.i.
Karlovo náměstí 1359/1
128 00 Praha 2

Veřejná výzkumná instituce

IČO
45773009

Název položky	Účet	Pol. číslo	Činnost	
			hlavní	hospodářská
			1	2
A. Náklady				
1. Spotřebované nákupy celkem	p. 2 až 5	1	958	0
1.Spotřeba materiálu	(501)	2	958	0
2.Spotřeba energie	(502)	3	0	0
3.Spotřeba ostatních neskladovatelných dodávek	(503)	4	0	0
4.Prodané zboží	(504)	5	0	0
II.Služby celkem	p. 7 až 10	6	4 825	0
5.Opravy a udržování	(511)	7	25	0
6.Cestovné	(512)	8	317	0
7.Náklady na reprezentaci	(513)	9	64	0
8.Ostatní služby	(518)	10	4 419	0
III.Osobní náklady celkem	p. 12 až 16	11	28 275	0
9.Mzdové náklady	(521)	12	20 993	0
10.Zákonné sociální pojištění	(524)	13	6 834	0
11.Ostatní sociální pojištění	(525)	14	0	0
12.Zákonné sociální náklady	(527)	15	402	0
13.Ostatní sociální náklady	(528)	16	46	0
IV.Daňe a poplatky celkem	p. 18 až 20	17	0	0
14.Daň silniční	(531)	18	0	0
15.Daň z nemovitosti	(532)	19	0	0
16.Ostatní daňe a poplatky	(538)	20	0	0
V.Ostatní náklady celkem	p. 22 až 29	21	210	0
17.Smluvní pokuty a úroky z prodlení	(541)	22	0	0
18.Ostatní pokuty a penále	(542)	23	0	0
19.Odpis nedobytné pohledávky	(543)	24	0	0
20.Úroky	(544)	25	0	0
21.Kurové ztráty	(545)	26	0	0
22.Dary	(546)	27	0	0
23.Manka a škody	(548)	28	0	0
24.Jiné ostatní náklady	(549)	29	210	0
VI.Odpisy,prodaný majetek,tvorba rezerv a opr.položek celkem	p. 31 až 36	30	112	0
25.Odpisy dlouhodobého nehmot. a hmot. majetku	(551)	31	112	0
26.Zůstat.cena prodaného dlouhod. nehm.a hmot.maj.	(552)	32	0	0
27.Prodané cenné papíry a podíly	(553)	33	0	0
28.Prodaný materiál	(554)	34	0	0
29.Tvorba rezerv	(556)	35	0	0
30.Tvorba opravných položek	(559)	36	0	0
VII.Poskytnuté příspěvky celkem	p. 38 a 39	37	0	0
31.Poskyt. příspěvky zúčtované mezi organizačními složkami	(581)	38	0	0
32.Poskytnuté členské příspěvky	(582)	39	0	0
VIII.Daň z příjmů celkem	p. 41	40	0	0
33.Dodatečné odvody daně z příjmů	(595)	41	0	0
Náklady celkem	p. 1+6+11+17+21+30+37+40	42	34 380	0

Název položky	Účet	Pol. číslo	Činnost	
			hlavní	hospodářská
			1	2
B. Výnosy				
I.Tržby za vlastní výkony a za zboží celkem	p. 44 až 46	43	157	0
1.Tržby za vlastní výroby	(601)	44	0	0
2.Tržby z prodeje služeb	(602)	45	157	0
3.Tržby za prodané zboží	(604)	46	0	0
II.Změny stavu vnitroorganizačních zásob celkem	p. 48 až 51	47	- 943	0
4.Změna stavu zásob nedokončené výroby	(611)	48	- 943	0
5.Změna stavu zásob polotovarů	(612)	49	0	0
6.Změna stavu zásob výrobků	(613)	50	0	0
7.Změna stavu zvířat	(614)	51	0	0
III.Aktivace celkem	p. 53 až 56	52	0	0
8.Aktivace materiálu a zboží	(621)	53	0	0
9.Aktivace vnitroorganizačních služeb	(622)	54	0	0
10.Aktivace dlouhodobého nehmotného majetku	(623)	55	0	0
11.Aktivace dlouhodobého hmotného majetku	(624)	56	0	0
IV.Ostatní výnosy celkem	p. 58 až 64	57	4 658	0
12.Smluvní pokuty a úroky z prodlení	(641)	58	0	0
13.Ostatní pokuty a penále	(642)	59	0	0
14.Platby za odepsané pohledávky	(643)	60	0	0
15.Úroky	(644)	61	1	0
16.Kursově zisky	(645)	62	0	0
17.Zúčtování fondů	(648)	63	4 657	0
18.Jiné ostatní výnosy	(649)	64	0	0
V.Tržby z prodeje maj., zúčtování rezerv a opr.položek celkem	p. 66 až 72	65	25	0
19.Tržby z prodeje dlouhodobého nehmot. a hmot.majetku	(652)	66	25	0
20.Tržby z prodeje cenných papírů a podílů	(653)	67	0	0
21.Tržby z prodeje materiálu	(654)	68	0	0
22.Výnosy z krátkodobého finančního majetku	(655)	69	0	0
23.Zúčtování rezerv	(656)	70	0	0
24.Výnosy z dlouhodobého finančního majetku	(657)	71	0	0
25.Zúčtování opravných položek	(659)	72	0	0
VI.Přijaté příspěvky celkem	p. 74 až 76	73	0	0
26.Přijaté příspěvky zúčtované mezi organizačními složkami	(681)	74	0	0
27.Přijaté příspěvky (dary)	(682)	75	0	0
28.Přijaté členské příspěvky	(684)	76	0	0
VII.Provozní dotace celkem	p. 78	77	30 483	0
29.Provozní dotace	(691)	78	30 483	0
Výnosy celkem	p. 43+47+52+57+65+73+77	79	34 380	0
C. Výsledek hospodaření před zdaněním	p. 79 - 82	80	0	0
30.Daň z příjmů	(591)	81	0	0
D. Výsledek hospodaření po zdanění	p. 80 - 81	82	0	0

Název položky	Pol. číslo	Činnost hlavní+hospodářská
Výsledek hospodaření před zdaněním	p. 80/1+2	83 0
Výsledek hospodaření po zdanění	p. 82/1+2	84 0

Odesláno dne: 13.2.2015	Razítko: VÚPSV rilsa VÝZKUMNÝ ÚSTAV PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚD veřejná výzkumná instituce Karlovo náměstí 1359/1, 128 00 Praha 2 Tel: 211 152 711, IČ: 45773009, DIČ: CZ45773009	Podpis odpovědné osoby: doc. Ing. I. Průša, CSc.	Podpis osoby odpovědné za sestavení: Z. Krejčíková	Okamžik sestavení: 06.02.2015 14:15:14
		Telefon: 211152712		

ORGANIZACE: 45773009

Příloha č.1 k vyhlášce č. 504/2002 Sb.
s účinností pro účetní jednotky,
u kterých hlavním předmětem
činnosti není podnikání

ROZVAHA (BALANCE)

k 31.12.2014

(v celých tisících Kč)

Název, sídlo a právní forma
účetní jednotky

Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v.v.i.

Karlovo náměstí 1359/1

128 00 Praha 2

Veřejná výzkumná instituce

IČO
45773009

AKTIVA		Pol. číslo	Stav k 01.01.	Stav k 31.12.2014
Název položky	Účet		1	2
A. Dlouhodobý majetek celkem	p. 2+10+21+29	001	250	178
I. Dlouhodobý nehmotný majetek celkem	p. 3 až 9	002	3 287	3 211
1. Nehmotné výsledky výzkumu a vývoje	(012)	003	0	0
2. Software	(013)	004	734	734
3. Ocenitelná práva	(014)	005	0	0
4. Drobný dlouhodobý nehmotný majetek	(018)	006	2 553	2 477
5. Ostatní dlouhodobý nehmotný majetek	(019)	007	0	0
6. Nedokončený dlouhodobý nehmotný majetek	(041)	008	0	0
7. Poskytnuté zálohy na dlouhodobý nehmotný majetek	(051)	009	0	0
II. Dlouhodobý hmotný majetek celkem	p. 11 až 20	010	7 169	5 831
1. Pozemky	(031)	011	0	0
2. Umělecká díla, předměty a sbírky	(032)	012	36	35
3. Stavby	(021)	013	0	0
4. Samostatné hmotné movité věci a soubory hmotných movitých věcí	(022)	014	3 696	3 034
5. Pěstitelské celky trvalých porostů	(025)	015	0	0
6. Základní stádo a tažná zvířata	(026)	016	0	0
7. Drobný dlouhodobý hmotný majetek	(028)	017	3 437	2 762
8. Ostatní dlouhodobý hmotný majetek	(029)	018	0	0
9. Nedokončený dlouhodobý hmotný majetek	(042)	019	0	0
10. Poskytnuté zálohy na dlouhodobý hmotný majetek	(052)	020	0	0
III. Dlouhodobý finanční majetek celkem	p. 22 až 28	021	0	0
1. Podíly v ovládaných a řízených osobách	(061)	022	0	0
2. Podíly v osobách pod podstatným vlivem	(062)	023	0	0
3. Dluhové cenné papíry držené do splatnosti	(063)	024	0	0
4. Zápůjčky organizačním složkám	(066)	025	0	0
5. Ostatní dlouhodobé zápůjčky	(067)	026	0	0
6. Ostatní dlouhodobý finanční majetek	(069)	027	0	0
7. Pořizovaný dlouhodobý finanční majetek	(043)	028	0	0
IV. Oprávky k dlouhodobému majetku celkem	p. 30 až 40	029	-10 206	-8 864
1. Oprávky k nehmotným výsledkům výzkumu a vývoje	(072)	030	0	0
2. Oprávky k softwaru	(073)	031	- 610	- 653
3. Oprávky k ocenitelným právům	(074)	032	0	0
4. Oprávky k drobnému dlouhodobému nehm. majetku	(078)	033	-2 553	-2 477
5. Oprávky k ostatnímu dlouhodobému nehm. majetku	(079)	034	0	0
6. Oprávky ke stavbám	(081)	035	0	0
7. Oprávky k samost. hmotným movitým věcem a soub. hmot. movit. věcí	(082)	036	-3 606	-2 972
8. Oprávky k pěstitelským celkům trvalých porostů	(085)	037	0	0
9. Oprávky k základnímu stádu a tažným zvířatům	(086)	038	0	0
10. Oprávky k drobnému dlouhodobému hmot. majetku	(088)	039	-3 437	-2 762
11. Oprávky k ostatnímu dlouhodobému hmot. majetku	(089)	040	0	0

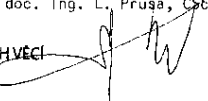
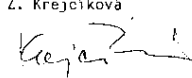
Název položky	Účet	Pol. číslo	Stav k 01.01.	Stav k 31.12.2014
			1	2
B. Krátkodobý majetek celkem	p. 42+52+72+81	041	13 092	8 686
I. Zásoby celkem	p. 43 až 51	042	943	0
1. Materiál na skladě	(112)	043	0	0
2. Materiál na cestě	(119)	044	0	0
3. Nedokončená výroba	(121)	045	943	0
4. Polotovary vlastní výroby	(122)	046	0	0
5. Výrobky	(123)	047	0	0
6. Zvířata	(124)	048	0	0
7. Zboží na skladě a v prodejnách	(132)	049	0	0
8. Zboží na cestě	(139)	050	0	0
9. Poskytnuté zálohy na zásoby	(z 314)	051	0	0
II. Pohledávky celkem	p. 53 až 71	052	83	2 246
1. Odběratelé	(311)	053	77	0
2. Směnky k inkasu	(312)	054	0	0
3. Pohledávky za eskontované cenné papíry	(313)	055	3	0
4. Poskytnuté provozní zálohy	(z 314)	056	3	0
5. Ostatní pohledávky	(315)	057	0	0
6. Pohledávky za zaměstnanci	(335)	058	0	0
7. Nároky na dotace a ostatní zúčtování se st.ozpočtem	(336)	059	0	0
8. Daň z příjmů	(341)	060	0	0
9. Ostatní přímé daně	(342)	061	0	0
10. Daň z přidané hodnoty	(343)	062	0	0
11. Ostatní daně a poplatky	(345)	063	0	0
12. Nároky na dotace a ostatní zúčtování se st.ozpočtem	(346)	064	0	2 246
13. Nároky na dotace a ostatní zúčtování s rozpočtem orgánů územních samosprávných celků	(348)	065	0	0
14. Pohledávky za společníky sdruženými ve společnosti	(358)	066	0	0
15. Pohledávky z pevných termínovaných operací a opcí	(373)	067	0	0
16. Pohledávky z vydaných dluhopisů	(375)	068	0	0
17. Jiné pohledávky	(378)	069	0	0
18. Dohadné účty aktivní	(388)	070	0	0
19. Opravná položka k pohledávkám	(391)	071	0	0
III. Krátkodobý finanční majetek celkem	p. 73 až 80	072	11 744	6 246
1. Pokladna	(211)	073	34	15
2. Ceniny	(213)	074	11	12
3. Účty v bankách	(22x)	075	11 699	6 219
4. Majetkové cenné papíry k obchodování	(251)	076	0	0
5. Dluhové cenné papíry k obchodování	(253)	077	0	0
6. Ostatní cenné papíry	(256)	078	0	0
7. Pořizovaný krátkodobý finanční majetek	(259)	079	0	0
8. Peníze na cestě	(261)	080	0	0
IV. Jiná aktiva celkem	p. 82 až 84	081	322	194
1. Náklady příštích období	(381)	082	195	194
2. Příjmy příštích období	(385)	083	127	0
3. Kursové rozdíly aktivní	(386)	084	0	0
Aktiva celkem	p. 1+41	085	13 342	8 864

PASIVA		Pol. Číslo	Stav k 01.01.	Stav k 31.12.2014
Název položky	Účet		3	4
A. Vlastní zdroje celkem	p. 87+91	086	10 029	7 725
I. Jmění celkem	p. 88 až 90	087	10 011	7 725
1. Vlastní jmění	(901)	088	249	178
2. Fondy	(91x)	089	9 762	7 547
3. Oceňovací rozdíly z přecenění finančního majetku a závazků	(921)	090	0	0
II. Výsledek hospodaření celkem	p. 92 až 94	091	18	0
1. Účet výsledku hospodaření	(963)	092	0	0
2. Výsledek hospodaření ve schvalovacím řízení	(931)	093	18	0
3. Nerozdělený zisk, neuhrazená ztráta minulých let	(932)	094	0	0
B. Cizí zdroje celkem	p. 96+98+106+130	095	3 310	1 139
I. Rezervy celkem	p. 97	096	0	0
1. Rezervy	(941)	097	0	0
II. Dlouhodobé závazky celkem	p. 99 až 105	098	0	0
1. Dlouhodobé bankovní úvěry	(951)	099	0	0
2. Vydané dluhopisy	(953)	100	0	0
3. Závazky z pronájmu	(954)	101	0	0
4. Přijaté dlouhodobé zálohy	(955)	102	0	0
5. Dlouhodobé směnky k úhradě	(958)	103	0	0
6. Dohadné účty pasivní	(z 389)	104	0	0
7. Ostatní dlouhodobé závazky	(959)	105	0	0
III. Krátkodobé závazky celkem	p. 107 až 129	106	2 782	1 21
1. Dodavatelé	(321)	107	0	76
2. Směnky k úhradě	(322)	108	0	0
3. Přijaté zálohy	(324)	109	0	0
4. Ostatní závazky	(325)	110	0	0
5. Zaměstnanci	(331)	111	12	4
6. Ostatní závazky vůči zaměstnancům	(333)	112	0	0
7. Závazky k institucím sociálního zabezpečení a veřejného zdravotního pojištění	(336)	113	759	0
8. Daň z příjmu	(341)	114	0	0
9. Ostatní přímé daně	(342)	115	292	0
10. Daň z přidané hodnoty	(343)	116	371	3
11. Ostatní daně a poplatky	(345)	117	0	0
12. Závazky ze vztahu ke státnímu rozpočtu	(346)	118	72	0
13. Závazky ze vztahu k rozpočtu orgánů územních samosprávných celků	(348)	119	0	0
14. Závazky z upsaných nesplac. cen, papírů a podílů	(367)	120	0	0
15. Závazky ke společníkům sdruženým ve společnosti	(368)	121	0	0
16. Závazky z pevných termínovaných operací a opcí	(373)	122	0	0
17. Jiné závazky	(379)	123	1 276	0
18. Krátkodobé bankovní úvěry	(231)	124	0	0
19. Eskontní úvěry	(232)	125	0	0
20. Vydané krátkodobé dluhopisy	(241)	126	0	0
21. Vlastní dluhopisy	(255)	127	0	0
22. Dohadné účty pasivní	(z 389)	128	0	38
23. Ostatní krátkodobé finanční výpomoci	(249)	129	0	0

Název položky	Účet	Pol. číslo	Stav k 01.01.	Stav k 31.12.2014
			3	4
IV. Jiná pasiva celkem	p. 131 až 133	130	528	1 018
1. Výdaje příštích období	(383)	131	135	24
2. Výnosy příštích období	(384)	132	393	994
3. Kursové rozdíly pasivní	(387)	133	0	0
Pasiva celkem	p. 86+95	134	13 339	8 864

Odesláno dne: 12.2.2015	Razítko: 	Podpis odpovědné osoby: doc. Ing. L. Průša, CSc. 	Podpis osoby odpovědné za sestavení: Z. Krejčíková 	Okamžik sestavení: 06.02.2015 14:15:04
VÚPSV rilsa VÝZKUMNÝ ÚSTAV PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ veřejná výzkumná instituce Karlovo náměstí 1359/1, 128 00 Praha 2 tel: 211 152 711, IČ: 45773009, DIČ: CZ45773009		Telefon: 211152714		

Příloha k účetní závěrce za rok 2014

1. Základní údaje

1.1. Výzkumný ústav práce a sociálních věcí byl zřízen Ministerstvem práce a sociálních věcí dnem 15. září 1992 jako rozpočtová organizace. Změnou zřizovací listiny s účinností od 1. ledna 1993 se mění z rozpočtové na příspěvkovou organizaci. K 1. lednu 2007 se právní forma organizace změnila na veřejnou výzkumnou instituci. K tomuto dni byla organizace zapsána v rejstříku veřejných výzkumných institucí vedeném Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy. Předmětem hlavní činnosti je vědeckým výzkumem přispívat k poznání a prognózování socioekonomického rozvoje společností. Cílem další činnosti je především podpora MPSV ČR při výkonu státní správy. Jinou činnost podle zákona 341/2005 Sb. VÚPSV, v.v.i. v roce 2014 neprováděl.

1.2. Průměrný přepočtený počet úvazků v roce 2014 byl 44.

Z toho: ředitel doc. Ing. Ladislav Průša, CSc. úv. 1,00
náměstek pro vědu a výzkum Mgr. Aleš Kroupa úv. 1,00

1.3. Osobní náklady: 28 275 tis. Kč
Z toho: mzdové náklady 20 993 tis. Kč
zdrav. + soc.poj. 6 834 tis. Kč
fond sociální 402 tis. Kč
ostatní soc.náklady 46 tis. Kč

2. Informace o účetních metodách a obecných zásadách

2.1. Nakupované zásoby a nehmotný a hmotný majetek jsou oceňovány v pořizovacích cenách. K pořízení majetku vlastní činností nedošlo.

2.2. V roce 2014 nebylo uplatněno ocenění reprodukční pořizovací cenou.

2.3. V roce 2014 byl podle interní směrnice hmotný i nehmotný majetek účetně odepisován ve shodě s odpisovým plánem organizace po dobu 36 měsíců. Drobný dlouhodobý hmotný a nehmotný majetek, pořízený do 31.12.2006, je veden na účtech 018 a 028 do vyřazení. Majetek v pořizovací hodnotě do hodnoty podle zákona č.586/1992 Sb. o daních z příjmů je od 1.1.2007 účtován výsledkově do nákladů a je veden v operativní evidenci majetku.

2.4. Nebyly účtovány žádné opravné položky.

2.5. Účetní jednotka při účtování postupuje v souladu s těmito předpisy ve znění jejich pozdějších úprav: zákon č.563/1991 Sb., o účetnictví, vyhláška č.504/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona

Úbytky	1 379 tis. Kč
Stav k 31.12.2014	5 733 tis. Kč

2.14. Přijaté finanční prostředky

Institucionální dotace na rozvoj VVI	9 649 tis. Kč
Prostředky na další činnost	9 017 tis. Kč
Účelové dotace od TA ČR, MV ČR	10 873 tis. Kč

2.15. Účetní jednotka během účetního období neposkytla ani nepřijala žádné dary.

2.16. Během účetního období účetní jednotka neuspořádala žádnou veřejnou sbírku.

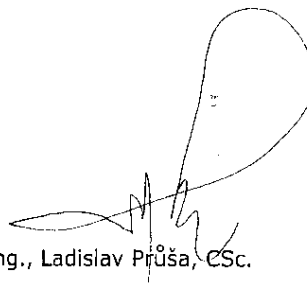
2.17. Výsledek hospodaření za účetní období 2013 ve výši 18 tis. Kč byl převeden do rezervního fondu a v roce 2014 byl využit ke krytí nákladů hlavní činnosti.

2.18. Majetek účetní jednotky není zatížen zástavním právem.

V Praze dne 3. 3. 2015

Sestavila Zuzana Krejčíková

Schválil doc., Ing., Ladislav Průša, CSc.

**Základní údaje o veřejné výzkumné instituci
Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v.v.i.,
se sídlem Karlovo náměstí 1359/1, Praha 2, PSČ 128 00**

Předmět činnosti	:	<i>Předmětem hlavní činnosti je vědecký výzkum v oblasti politiky zaměstnanosti, trhu práce, rozvoje lidských zdrojů, otázek příjmové a mzdové politiky, pracovních podmínek, sociálního dialogu a kolektivního vyjednávání, systému sociální ochrany, problematiky rodiny, rovných příležitostí, demografického vývoje, vývoje sociální struktury, životních podmínek a životní úrovně. Na podporu vlastní výzkumné činnosti a pro potřeby vědecké veřejnosti a občanů ústav rozvíjí dokumentační, rešeršní, ediční a vydavatelskou činnost, provozuje a rozšiřuje odbornou knihovnu, a to v rámci Českého informačního centra sociální ochrany (ČICSO), které je jeho nedílnou součástí. Svou činností VÚPSV, v.v.i. přispívá ke zvyšování úrovně poznání a vzdělanosti a k využití výsledků vědeckého výzkumu v praxi. Ve spolupráci s vysokými školami se spolupodílí na zabezpečení doktorského studia a vychovává vědecké pracovníky. Příprava podkladů a doporučení pro orgány státní správy, zejména pak zřizovatele, a to na základě využití jak aplikovaného, tak i základního výzkumu a činnost prováděná na základě požadavků i jiných organizačních složek státu nebo územních samosprávných celků ve veřejném zájmu a podporovaná z veřejných prostředků tak, jak stanoví § 21 odst. 2 písm. a) zákona č. 341/2005 Sb.</i>
Název veřejné výzkumné instituce	:	<i>Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v.v.i.</i>
Právní forma	:	<i>Veřejná výzkumná instituce</i>
Sídlo veřejné výzkumné inst.	:	<i>Karlovo náměstí 1359/1, 128 00 Praha 2</i>
IČO	:	<i>45773009</i>
Ředitel	:	<i>Doc. Ing. Ladislav Průša, CSc.</i>
Zástupce ředitele	:	<i>Mgr. Aleš Kroupa</i>
Podklady předával	:	<i>Paní Zuzana Krejčíková účetní veřejné výzkumné instituce</i>

Audit Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí

- Důvod provedení ověření : *Na základě žádosti Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí, v.v.i. v Praze.*
- Předmět ověřování : *Ověření ke dni 31. prosinci 2014 u veřejné výzkumné instituce Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v.v.i. v Praze.*
- Ověření provedla společnost : *AUDIT Litoměřice s.r.o., Vrchlického 248/17, Litoměřice – číslo oprávnění 474 vydané Komorou auditorů ČR v Praze*
- Jméno auditora : *Ing. Josef Běloušek, číslo oprávnění 1022, vydané Komorou auditorů ČR v Praze*
- Provedení ověření : *10. února 2015 – 16. března 2015*
- Den dokončení ověření : *16. března 2015*
- Zřizovací listina : *Sepsaná Ministerstvem práce a sociálních věcí v Praze ze dne 30.6.2006 a podepsaná ministrem a provedenou změnou zřizovací listiny ze dne 23.12.1992 podepsanou rovněž ministrem. Nová zřizovací listina nabývá účinnosti dnem 1. ledna 2007. Dne 15.9.2014 bylo vydáno Opatření o úplném znění zřizovací listiny Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí, v.v.i. pod číslem jednacím 2014/72998-321*
- Použité předpisy k ověření : *Zákon č. 93/2009 Sb., o auditorech*
Mezinárodní auditorské standardy
Aplikační doložky Komory auditorů ČR k ISA 700 – požadavky na zprávu auditora
- Metoda ověřování : *Mezinárodní auditorské standardy požadují naplánování a provedení ověření tak, aby auditor získal přiměřené ujištění o tom, že účetní závěrka neobsahuje významné nesprávnosti. Ověření k datu 31. 12 2014 zahrnovalo ověření úplnosti a průkaznosti částek a informací uvedených v účetní závěrce a posouzení správnosti a vhodnosti účetních postupů a významných odhadů učiněných vedením veřejné výzkumné instituce při jejím sestavení. Auditorské postupy byly provedeny výběrovým způsobem s ohledem na významnost vykazovaných skutečností.*
- Přílohy ke zprávě auditora : *Výkaz zisku a ztráty, rozvaha a příloha k 31.12.2014.*

**ZPRÁVA NEZÁVISLÉHO AUDITORA URČENÁ PRO
Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v.v.i.,
se sídlem Palackého náměstí 4, Praha 2, PSČ 120 00**

Auditorská zpráva určená zřizovateli a vedení veřejné výzkumné instituce

Zpráva o účetní závěrce

Provedl jsem audit přiložené účetní závěrky Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí v.v.i., která se skládá z rozvahy k 31.12.2014, výkazu zisku a ztráty za rok končící 31.12.2014, a přílohy této účetní závěrky Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí v.v.i., která obsahuje popis použitých podstatných účetních metod a další vysvětlující informace. Údaje o Výzkumném ústavu práce a sociálních věcí v.v.i. jsou uvedeny v bodě 1 přílohy této účetní závěrky.

Odpovědnost statutárního orgánu účetní jednotky za účetní závěrku

Statutární orgán Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí v.v.i. je odpovědný za sestavení účetní závěrky, která podává věrný a poctivý obraz v souladu s českými účetními předpisy, a za takový vnitřní kontrolní systém, který považuje za nezbytný pro sestavení účetní závěrky tak, aby neobsahovala významné (materiální) nesprávnosti způsobené podvodem nebo chybou.

Odpovědnost auditora

Moji odpovědností je vyjádřit na základě mého auditu výrok k této účetní závěrce. Audit jsem provedl v souladu se zákonem o auditorech, mezinárodními auditorskými standardy a souvisejícími aplikačními doložkami Komory auditorů České republiky. V souladu s těmito předpisy jsem povinen dodržovat etické požadavky a naplánovat a provést audit tak, abych získal přiměřenou jistotu, že účetní závěrka neobsahuje významné (materiální) nesprávnosti.

Audit zahrnuje provedení auditorských postupů k získání důkazních informací o částkách a údajích zveřejněných v účetní závěrce. Výběr postupů závisí na úsudku auditora, zahrnujícím i vyhodnocení rizik významné (materiální) nesprávnosti údajů uvedených v účetní závěrce způsobené podvodem nebo chybou. Při vyhodnocování těchto rizik auditor posoudí vnitřní kontrolní systém relevantní pro sestavení účetní závěrky podávající věrný a poctivý obraz. Cílem tohoto posouzení je navrhnout vhodné auditorské postupy, nikoli vyjádřit se k účinnosti vnitřního kontrolního systému účetní jednotky. Audit též zahrnuje posouzení vhodnosti použitých účetních metod, přiměřenosti účetních odhadů provedený vedením i posouzení celkové prezentace účetní závěrky.

Jsem přesvědčen, že důkazní informace, které jsem získal, poskytují dostatečný a vhodný základ pro vyjádření mého výroku.

Audit Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí

Výrok auditora

Podle mého názoru účetní závěrka podává věrný a poctivý obraz aktiv a pasiv Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí v.v.i. k 31.12.2014 a nákladů a výnosů a výsledku jejího hospodaření za rok končící 31.12.2014 v souladu s českými účetními předpisy.

V Litoměřicích, dne 16. března 2015

AUDIT Litoměřice s.r.o.
číslo oprávnění 474
Vrchlického 248/17, Litoměřice

Ing. Josef Běloubek
a u d i t o r
číslo oprávnění 1022